

သင်ခန်းစာ (၁)

اَلْمُصْطَلَحَاتُ الْأَسَاسِيَّةُ لِلرُّمُوزِ الْعَرَبِيَّةِ

အရေးအသားဆိုင်ရာအခြေခံဝေါဟာရများ အကြောင်း

يتثب ဤအစက်ပြောက်ငယ်တစ်ခုတိုင်းကို نُقْطَةٌ ဟုခေါ်သည်။

نُقْطَةٌ ပါသောဗျည်းအက္ခရာကို مُعْجَمَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ-ذ ဤသည်ကို ذَالٌ مُعْجَمَةٌ ဟုခေါ်သည်။

نُقْطَةٌ မပါသောဗျည်းအက္ခရာကို مُهْمَلَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - د ဤသည်ကို دَالٌ مُهْمَلَةٌ ဟုခေါ်သည်။

نُقْطَةٌ တစ်ခုတည်းပါသောဗျည်းအက္ခရာကို مُوَحَّدَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ-ب ဤသည်ကို بَاءٌ موحَّدَةٌ ဟုခေါ်သည်။

نُقْطَةٌ နှစ်ခုပါသောဗျည်းအက္ခရာကို مُثَنَّاةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - ت ဤသည်ကို تَاءٌ مُثَنَّاةٌ ဟု ခေါ်သည်။

نُقْطَةٌ သုံးခုပါသောဗျည်းအက္ခရာကို مُثَلَّثَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - ث ဤသည်ကို ثَاءٌ مُثَلَّثَةٌ ဟုခေါ်သည်။

نُقْطَةٌ အပေါ်တွင်ရှိပါက ၎င်းကို فَوْقِيَّةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - ت ဤသည်ကို تَاءٌ مُعْجَمَةٌ مُثَنَّاةٌ فَوْقِيَّةٌ ဟုခေါ်သည်။

نُقْطَةٌ အောက်တွင်ရှိပါက ၎င်းကို تَحْتِيَّةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - ي ဤသည်ကို يَاءٌ مُعْجَمَةٌ مُثَنَّاةٌ تَحْتِيَّةٌ ဟုခေါ်သည်။

صورالحروف العر بية الهجائية **အရဗီဗျည်းအက္ခရာများ၏ရုပ်သဏ္ဌာန်များ**

أسماء الحروف العربية الهجائية **အရဗီဗျည်းအက္ခရာများ၏အမည်နာမများ**

رموزهاالدائمة **အက္ခရာရုပ်သဏ္ဌာန်များနှင့်တွဲနေသောအခေါ်အဝေါ်များ**

(١) ا الألف المهملة

(٢) ء الهمزة المهملة

(٣) ب الباء المعجمة الموحدة التحتية

(٤) ت التاء المعجمة المثناة الفوقية

(٥) ث الثاء المعجمة المثلثة الفوقية

(٦) ج الجيم المعجمة الموحدة

(٧) ح الحاء المهملة

(٨) خ الخاء المعجمة الموحدة الفوقية

(٩) د الدال المهملة

(١٠) ذ الذال المعجمة الموحدة الفوقية

(١١) ر الراء المهملة

(١٢) ز الزاي المعجمة الموحدة الفوقية

(١٣) س السين المهملة

(١٤) ش الشين المعجمة المثلثة الفوقية

(١٥) ص الصاد المهملة

(١٦) ض الضاد المعجمة الموحدة الفوقية

(١٧) ط الطاء المهملة

(١٨) ظ الظاء المعجمة الموحدةالفوقية

(١٩) ع العين المهملة

(٢٠) غ الغين المعجمة الموحدة الفوقية

(٢١) ف الفاء المعجمة الموحدة الفوقية

(٢٢) ق القاف المعجمة المثناة الفوقية

(٢٣) ك الكاف المهملة

(٢٤) ل اللام المهملة

(٢٥) م الميم المهملة

(٢٦) ن النون المعجمة الموحدة الفوقية

(٢٧) و الواو المهملة

(٢٨) هـ الهاء المهملة

(٢٩) ي الياء المعجمة المثناة التحتية

ـَـُـِ ဤအပေါ်နှင့်အောက်တွင်ရှိသော သင်္ကေတတစ်ခုတိုင်းကို حَرَكَةٌ ဟုခေါ်သည်။

حَرَكَةٌ ပါသောအက္ခရာကို مُتَحَرِّكَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ-نَ ဤသည်ကို نُوْنٌ مُتَحَرِّكَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ـَ ဤသင်္ကေတကို فَتْحَةٌ (သို့) نَصْبٌ ဟုခေါ်သည်။

ـِ ဤသင်္ကေတကို كَسْرَةٌ (သို့) جَرٌّ ဟုခေါ်သည်။

ـُ ဤသင်္ကေတကို ضَمَّةٌ (သို့) رَفْعٌ ဟုခေါ်သည်။

ـْ ဤသင်္ကေတကို سُكُوْنٌ (သို့) جَزْمٌ ဟုခေါ်သည်။

ـّ ဤသင်္ကေတကို تَشْدِيْدٌ (သို့) شَدَّةٌ ဟုခေါ်သည်။

فَتْحَةٌ ပါသော အက္ခရာကို مَفْتُوْحَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - بَ ဤသည်ကို بَاءٌ مَفْتُوْحَةٌ ဟုခေါ်သည်။

نَصْبٌ ပါသော အက္ခရာကို مَنْصُوْبَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ-بَ ကို بَاءٌ مَنْصُوْبَةٌ ဟုခေါ်သည်။

كَسْرَةٌ ပါသော အက္ခရာကို مَكْسُوْرَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - تِ ဤသည်ကို تَاءٌ مَكْسُوْرَةٌ ဟုခေါ်သည်။

جَرٌّ ပါသော အက္ခရာကို مَجْرُوْرَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ-تِ ကို تَاءٌ مَجْرُوْرَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ضَمَّةٌ ပါသော အက္ခရာကို مَضْمُوْمَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - ثُ ဤသည်ကို ثَاءٌ مَضْمُوْمَةٌ ဟုခေါ်သည်။

رَفْعٌ ပါသော အက္ခရာကို مَرْفُوْعَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ-ثُ ကို ثَاءٌ مَرْفُوْعَةٌ ဟုခေါ်သည်။

سُكُوْنٌ ပါသောအက္ခရာကို سَاكِنَـةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - جْ ဤပုံစံကို جِيْمٌ سَاكِنَةٌ ဟုခေါ်သည်။

جَزْمٌ ပါသော အက္ခရာကို مَجْزُوْمَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ-جْ ကို جِيْمٌ مَجْزُوْمَةٌ ဟုခေါ်သည်။

تَشْدِيْدٌ ပါသောအက္ခရာကို مُشَدَّدَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - حّ ဤပုံစံကို حَاءٌ مُشَدَّدَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ـًـٍـٌ ဤအပေါ်နှင့်အောက်တွင်ပါရှိသော သင်္ကေတများအနက် တစ်ခုတိုင်းကို تَنْوِيْنٌ ဟုခေါ်သည်။

تَنْوِيْنٌ ပါသောအက္ခရာကို مُنَوَّنَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - حٌ ဤသည်ကို حَاءٌ مُنَوَّنَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ـً ဤသင်္ကေတကို فَتْحَتَانِ ဟုခေါ်သည်။

ـٍ ဤသင်္ကေတကို كَسْرَتَانِ ဟုခေါ်သည်။

ـٌ ဤသင်္ကေတကို ضَمَّتَانِ ဟုခေါ်သည်။

ـٰ ဤသင်္ကေတကို اَلِفٌ مَقْصُوْرَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - مُـوسٰـى   هٰـذَا

ـــٖ ဤသင်္ကေတကို صِلَةُ الْكَسْرَةِ بِالْيَاءِ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - بِـهِ یْ   بِـهٖ

ـــٗ ဤသင်္ကေတကို صِلَةُ الضَّـمَّةِ بِالْـوَاوِ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - رَبُّـهُ وْ   رَبُّـهٗ

ـٰـٖـٗ တို့သည် အသံဆွဲဖတ်ရသော အမျိုးအစားထဲမှ ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ - ـٰـٖـٗ တို့ကိုဖတ်လျှင် حَـرَكَـةٌ (၂)ခုခန့် ဆွဲ၍ဖတ်ရမည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

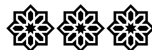
(၁) ـَـِـُ ဤသင်္ကေတသုံးခုစလုံးကိုအကြုံးဝင်စေသော အမည်နာမကိုရေးပြပါ။

(၂) بُّ تِ ثَ جْ عُ ذِ رْ زِّ سَّ شِ ضِ တို့ကို အပြည့်အစုံရေးပြပါ။

(၃) ـًـٍـٌ ဤသင်္ကေတများအနက်မှတစ်ခုခုပါသော အက္ခရာကို မည်သို့ခေါ်ပါသနည်း။
ဥပမာနှင့်တကွရေးပြပါ။

(၄) يً ثً ضٌ ဖော်ပြပါ စကားလုံးများ၏ အပြည့်အစုံကိုရေးပြပါ။

(၅) ـٰـٖـٗ ဤသင်္ကေတများအနက် တစ်ခုတိုင်း၏ အမည်နာမများကို ပြောပြပါ။
အဆိုပါ သင်္ကေတများသည် မည်သည့်အမျိုးအစားတွင် ပါဝင်သနည်း။

သင်ခန်းစာ (၂)

الصَرْفُပညာရပ်ဆိုင်ရာ အခြေခံသုတ (၁၀)ပါးအကြောင်း

(၁) اَلْحَدُّ (ဖွင့်ဆိုချက်)

لُغَةً အရဗီစာပေ၌ اَلصَّرْفُ ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ ……

اَلتَّصْرِيْفُ (အခြေအနေတစ်ခုမှ တစ်ခုသို့ပြောင်းလဲစေခြင်း) ဟူ၍ဖြစ်သည်။

اصطلاحا ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရအရ ……

الـصَّـرْفُ ဆိုသည်မှာ စာလုံးတို့၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံကို လေ့လာသော ဘာသာရပ်ကို ဆိုလိုသည်။

(၂) اَلْمَوْضُوْعُ - အခြေခံအဓိကထားလေ့လာမည့်အချက်

الـصَّرْفُ ပညာရပ်သည် كَـلِمَةٌ (စကားလုံး) တို့၏ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံကို အခြေခံ အဓိကထားလေ့လာမည်။

(၃) اَلثَّمَرَةُ - အကျိုးရလဒ်

اَلصَّرْفُ ပညာရပ်ကို သင်ယူခြင်းဖြင့် ရရှိလာမည့် အကျိုးရလဒ်များမှာ ……

(၁) ကျမ်းတော်မြတ်ကုရ်အာန် နှင့် ဟဒီးစ်တော်များ ဖတ်ရွတ်ရာတွင် မှားယွင်းမှုများကို ထိန်းသိမ်းပေးခြင်း။

(၂) ကျမ်းတော်မြတ်ကုရ်အာန်နှင့် ဟဒီးစ်တော်များကိုလွယ်ကူစွာ သဘောပေါက်နိုင်ရန်အတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေခြင်း။

(၃) အရဗီစာပေ ပြောဆိုရေးသားရာတွင် အမှားများကင်းစင်ပြီး မှန်ကန်စွာ ပြောဆိုရေးသားနိုင်ခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။

(၄) اَلْفَضْلُ – ထွဋ်မြတ်မှု

اَلصَّرْفُ ပညာရပ်၏ထွဋ်မြတ်မှုမှာ ……

اَلصَّرْفُ - ပညာရပ်သည် ပညာရပ်အပေါင်း၏မိခင်ဖြစ်သည်။

(၅) اَلنِّسْبَةُ – ပတ်သက်ဆက်နွယ်မှု

اَلصَّرْفُ ပညာရပ်၏ ပတ်သက်ဆက်နွယ်မှုမှာ……

اَلصَّرْفُ ပညာရပ်သည် ကုရ်အာန်နှင့်ဟဒီးဆ်တော်များအားနားလည်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေမည့် ဘာသာရပ်များနှင့် ပတ်သက်ဆက်နွယ်နေသည်။

(၆) اَلْوَاضِعُ – စတင်မျိုးစေ့ချခဲ့သူ

اَلصَّرْفُ ပညာရပ်ကို ပထမဆုံး မျိုးစေ့ချခဲ့သူမှာ (رحمه الله) مُعَاذُ بْنُ مُسْلِمٍ သခင်ဖြစ်သည်။ အချို့အဆိုများတွင် ဟဇရသ်အုမရ် ﷺ ၏ အမိန့်ဖြင့် ပြုစုခဲ့ကြောင်း လာရှိသည်။

(၇) اَلْاِسْمُ – အမည်နာမ

اَلصَّرْفُ ပညာရပ်၏အမည်နာမမှာ……

عِلْمُ اَلصَّرْفِ (သို့) عِلْمُ التَّصْرِيْفِ ဟူ၍ဖြစ်သည်။

(၈) اَلْاِسْتِمْدَادُ – မှီငြမ်းကိုးကားချက်

اَلصَّرْفُ ပညာရပ်ကို ပြုစုရာတွင် ……

(၁) ကျမ်းတော်မြတ်ကုရ်အာန်

(၂) ဟဒီးစ်တော်များ

(၃)အရပ်တို့၏ ရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ဂန္ထဝင်ကဗျာများကို မှီငြမ်းကိုးကားပါသည်။

(၉) حُكْمُ الشَّارِع - တရားတော်လာအမိန့်

فَـرْضُ كِـفَـايَةٍ ပညာရပ်ကို သင်ယူခြင်းသည် اَلـصَّـرْفُ (မိမိအရပ်ဒေသ၌ အချို့၏သင်ယူဆည်းပူးခြင်းကြောင့် အခြားသူများပေါ်မှတာဝန်ကျသွားသော အမိန့် ဖြစ်သည်။)

(၁၀) اَلْمَسَائِلُ - အသေးစိတ်နည်းဥပဒေများကိုသိရှိနားလည်စေနိုင်သော အခြေခံဥပဒေများ

اَلـصَّـرْفُ ပညာရပ်တွင်လည်း အသေးစိတ်နည်းဥပဒေများကို သိရှိ နားလည် စေနိုင်သော အခြေခံဥပဒေများရှိသည်။

လာမည့်သင်ခန်းစာမှစ၍ အဆုံးထိသင်ခန်းစာများသည် اَلصَّرْفُ ပညာရပ်၏ အခြေခံ ဥပဒေများသာဖြစ်သည်။

✡✡✡✡

ပညာရပ်ဆိုင်ရာ အခြေခံသုတ (၁၀)ပါး ဇယား

مَبَادِئُ الْعِلْمِ الْعَشَرَةِ

الحد الموضوع الثمرة الفضل النسبة الواضع الاسم الاستمداد حكم الشارع المسائل

ပညာရပ်ဆိုင်ရာ အခြေခံသုတ (၁၀) ပါး ကဗျာ

إِنَّ مَبَادِئَ كُلِّ عِلْمٍ عَشَرَهْ ☆ اَلْحَدُّ وَ الْمَوْضُوْعُ ثُمَّ الثَّمَرَهْ

وَ فَضْلُهُ وَ نِسْبَةٌ وَ الْوَاضِعْ ☆ وَالْاِسْمُ وَالْاِسْتِمْدَادُ حُكْمُالشَّارِعْ

مَسَائِلُ وَالْبَعْضُ بِالْبَعْضِ اكْتَفٰى ☆ وَمَنْ دَرٰى الْجَمِيْعَ حَازَ الشَّرَفَا

လေ့ကျင့်ခန်း

(၁) اَلصَّرْفُ ပညာရပ်၏ الحد (ဖွင့်ဆိုချက်) ကို အပြည့်အစုံရေးပြပါ။

(၂) اَلصَّرْفُ ပညာရပ်၏ အဓိကထားလေ့လာမည့်အချက်ကိုရေးပြပါ။

(၃)الصرف ပညာရပ်နှင့် النحو ပညာရပ်၏ ကွာခြားပုံကို ရေးပြပါ။

(၄) معاذ بن مسلم သခင်သည် မည်သူဖြစ်သနည်း။

(၅)اَلصَّرْفُပညာရပ်ကိုပြုစုရာတွင်မည်သည့်အချက်များမှအကူအညီရယူထားသနည်း။

သင်ခန်းစာ (၃)

لَفْظٌ (စကားလုံး) အကြောင်း

လူတို့၏ နှုတ်မှထွက်သော စကားသံဟူသမျှကို لَفْظٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ- زَيْدٌ ၊ دَيْزٌ

لَفْظٌ နှစ်မျိုးရှိသည်။

(၁) مَوْضُوْعٌ (အနက်အဓိပ္ပါယ်ရှိသော စကားသံ) ၎င်းကို كَلِمَةٌ (သို့) مُفْرَدٌ ဟုလည်း ခေါ်ပါသည်။

(၂) مُهْمَلٌ (အနက်အဓိပ္ပါယ်မရှိသောစကားသံ)

كَلِمَةٌ (အနက်အဓိပ္ပါယ်ရှိသော စကားသံ)

လူတို့၏နှုတ်မှထွက်ပြီး လူအချင်းချင်း အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်နိုင်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ရှိသည့် အသံကို كَلِمَةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ- كِتَابٌ (စာအုပ်) ၊ رَجُلٌ (အမျိုးသား)

جَلَسَ (ထိုသူ(၁) ဦးထိုင်ခဲ့ သည်။) ၊ مِنْ (မှ) ၊ فِيْ (၌)

အနည်းဆုံး كَـلِـمَةٌ (၂) ခုပေါင်းစပ်ထားပြီး ပြည့်ဝသောအနက် အဓိပ္ပါယ်ရှိ

သည့် စကားစုကို كَلَامٌ (သို့) جُمْلَةٌ ဝါကျဟုလည်းခေါ်ပါသည်။

ဥပမာ- اَللّٰهُ وَاحِدٌ

(အလ္လာဟ်အရှင်မြတ်သည် တစ်ပါးတည်းတည်ရှိတော်မူသည်။)

خَرَجَ حَامِدٌ مِنَ الْمَسْجِدِ (ဟာမိဒ်သည်ဗလီမှထွက်ခဲ့သည်။)

مُهْمَلٌ (အနက်အဓိပ္ပါယ်မရှိသောစကားသံ)

လူတို့၏နှုတ်မှထွက်သော်ငြားလည်း လူအချင်းချင်း အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်မှုမပြုနိုင်၊ အနက် အဓိပ္ပါယ်လည်းမရှိသည့်အသံကို مُهْمَلٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ- دَيْزٌ (دَيْزٌ သည် زَيْدٌ ၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သည်။)

لَفْظٌ

مَوْضُوْعٌ / كَلِمَةٌ | مُهْمَلٌ

كَلِمَةٌ ၏အမျိုးအစားများ အကြောင်း

كَلِمَةٌ သည် (၃)မျိုးရှိသည်။

(၁) اِسْمٌ (နာမ်) (၂) فِعْلٌ (ကြိယာ) (၃) حَرْفٌ (ဝိဘတ်)

(၂) فِعْلٌ (ကြိယာ)

فِـــعْـــلٌ (ကြိယာ) - အချိန်ကာလနှင့်တကွ ပြည့်ဝသည့်အဓိပ္ပါယ်အား ဖေါ်ပြသော كَلِمَةٌ တိုင်းကို فِعْلٌ (ကြိယာ) ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - يَنْصُرُ = ကူညီနေသည်။ جَلَسَ = ထိုင်ခဲ့သည်။

اَلزَّمَنُ (အချိန်ကာလ)

اَلزَّمَنُ (အချိန်ကာလ) သည် (၃) မျိုးရှိသည်။

(၁) اَلزَّمَنُ الْمَاضِيْ (အတိတ်ကာလ)

(၂) اَلزَّمَنُ الْحَاضِرُ (လက်ရှိကာလ/ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ)

(၃) اَلزَّمَنُ الْمُسْتَقْبَلُ (အနာဂတ်ကာလ)

فِعْلٌ ၏ အမျိုးကွဲပုံများ

فعل (ခ) ကြိယာအား صرف ပညာရှင်များသည်ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးဖြင့် ပိုင်းခြား စိတ်ဖြာမှုများပြုထားကြပေသည်။

(၁) အချိန်ကာလကို အခြေခံ၍ فِعْلٌ၏ အမျိုးကွဲပုံ

အချိန်ကာလကိုအခြေခံ၍ فعل ၏ အမျိုးအစား(၃)ခုရှိသည်။

(၁) الفعل الماضي - အတိတ်ကာလပြ فعل

ဥပမာ - ضَرَبَ (ထိုသူတစ်ဦး ရိုက်ခဲ့သည်။)

(၂) الفعل المضارع - ပစ္စုပ္ပန်ကာလနှင့် အနာဂတ်ကာလပြ فعل

ဥပမာ - يَضْرِبُ (ထိုသူတစ်ဦး ရိုက်နေသည်/ရိုက်လိမ့်မည်။)

မှတ်သားရန်

الفعل المضارع ၏ ပုံစံတစ်ခုတည်းတွင် 'ပစ္စုပ္ပန်ကာလ' နှင့် 'အနာဂတ်ကာလ' နှစ်မျိုးလုံး၏ အဓိပ္ပါယ်ပါဝင်နေသည်။ ဆက်စပ်မှုကို ကြည့်၍ ကာလသတ်မှတ်ပေးရသည်။ တစ်ခါတရံ 'ပစ္စုပ္ပန်ကာလ' အတွက် مضارع တွင် لَـــ ကို တိုးပေးပြီး 'အနာဂတ်ကာလ'အတွက် سـ (သို့) سَوْفَ တို့ကို တိုးပေးရသည်။

ဥပမာ - لَيَضْرِبُ (ထိုသူတစ်ဦး အခုရိုက်နေသည်။)

سَيَضْرِبُ (ထိုသူတစ်ဦး မကြာမီရိုက်လိမ့်မည်။)

(၃) فعل الأمر ـ အမိန့်ပေးခြင်းနှင့် တောင်းဆိုမှုပြ فعل

ဥပမာ - اِضْرِبْ (အသင်ရိုက်ပါ)၊

"اِشْرَبْ" : يَاأَبِيْ (အိုဖခင်- 'သောက်ပါ')

မှတ်သားရန်

صَرْفٌ ပညာရှင်များထံတွင် فِعْلُ النَّهْيِ (တားမြစ်မှုပြ فعل) ဟူ၍လည်း فعل တစ်မျိုးရှိသည်။ တားမြစ်ခြင်းသည်လည်း အမိန့်ပေးခြင်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သောကြောင့် فعل النهي ကို သီးသန့် فعل တစ်ခုအဖြစ် မသတ်မှတ်တော့ဘဲ فعل الأمر ၏ အခန်းတွင်သာ ပူးတွဲဖော်ပြကြသည်။

ဥပမာ - لاَ تَضْرِبْ (အသင်မရိုက်နဲ့)

"لاَ تَشْرَبْ" : يَاأَبِيْ (အို-ဖခင် 'မသောက်ပါနဲ့')

(၂) ကံလိုခြင်းမလိုခြင်းကို အခြေခံ၍ فِعْلٌ ၏အမျိုးကွဲပုံ

ကံလိုခြင်း/မလိုခြင်းကိုအခြေခံ၍ فِعْلٌ သည် နှစ်မျိုးရှိသည်။

(၁) الفِعْلُ اللاَّزِمُ   (၂) الفِعْلُ المُتَعَدِّيْ

(၁) اَلْـفِـعْـلُ اللاَّزِمُ - ဆိုသည်မှာ فـــاعــل (ခ) ပြုလုပ်သူကို ဖော်ပြရုံနှင့် အဓိပ္ပါယ်ပြည့်စုံသွားသော " ကံမလိုကြိယာ " ကိုခေါ်ဆိုသည်။

ဥပမာ - جَلَسَ زَيْدٌ (ဇိုက်ဒ် ထိုင်ခဲ့သည်။)

(၂) اَلْفِعْلُ الْمُتَعَدِّيْ - ဆိုသည်မှာ فَاعِلٌ ကိုဖော်ပြခြင်းနှင့်တကွ مَفْعُوْلٌ به (ခ) ကံ ကိုပါ ဖော်ပြမှသာ အဓိပ္ပါယ်ပြည့်စုံသော "ကံလိုကြိယာ" ကိုခေါ်သည်။

ဥပမာ - رَحِمَ الأُسْتَاذُ طَالِباً (ဆရာသည် ကျောင်းသား တစ်ဦးကို ကြင်နာခဲ့သည်။)

(၃) فاعل (ခ) ပြုလုပ်သူသိရခြင်း၊မသိရခြင်းကို အခြေခံ၍ فِعْلُ၏အမျိုးကွဲပုံ

فاعل (ခ) ပြုလုပ်သူသိရခြင်း မသိရခြင်းကိုအခြေခံ၍ فعل အမျိုးအစားမှာ (၂)မျိုးရှိသည်။

(၁) اَلْفِعْلُ الْمَعْرُوْفُ (၂) اَلْفِعْلُ الْمَجْهُوْلُ

(၁) اَلْفِعْلُ الْمَعْرُوْفُ - (ပြုလုပ်သူ(فاعل)ကို သိရှိစေသော فعل)

ဥပမာ- ضَرَبَ حَامِدٌ كَلْباً

(၂) اَلْفِعْلُ الْمَجْهُوْلُ - (ပြုလုပ်သူ(فاعل) ကိုမသိစေသော فعل)

ဥပမာ- ضُرِبَ كَلْبٌ (ခွေးတစ်ကောင်အရိုက်ခံခဲ့ရသည်။)

မှတ်သားရန်

الْفِعْلُ الْمَجْهُوْلُ အသုံးပြုရခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်အချို့မှာ ......

(၁) فاعل ကို မသိရှိလိုက်ရသောအခါ

ဥပမာ - سُرِقَ المَتَاعُ (ပစ္စည်းအခိုးခံလိုက်ရသည်။)

(၂) فاعل သည် ကျော်ကြားလွန်းသဖြင့် သိရှိပြီး ဖြစ်နေသောအခါ

ဥပမာ - خُلِقَ الإِنْسَانُ (လူသားဖန်ဆင်းခြင်းခံခဲ့ရသည်။)

ဖန်ဆင်းရှင်သည် အလ္လာဟ်အရှင်မြတ်သာဖြစ်ကြောင်း အားလုံးသိရှိပြီးဖြစ်သည်။

(၃) فاعل ကို ကြောက်ရသောအခါ ။

ဥပမာ - ظُلِمَ الْمِسْكِيْنُ (ဆင်းရဲသား နှိပ်စက်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။)

(ဤဥပမာတွင် နှိပ်စက်သူ فاعل အား ကြောက်ရသောကြောင့် ၎င်းကို မဖော်ပြတော့ဘဲ နှိပ်စက်ခံရသူ ဆင်းရဲသားကိုသာ فاعل ၏ ကိုယ်စားအဖြစ် ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။)

(၄) ဖြစ်ခြင်းမဖြစ်ခြင်းကို အခြေခံ၍ فِعْلٌ ၏ အမျိုးကွဲပုံ

ဖြစ်ခြင်းမဖြစ်ခြင်းကို အခြေခံ၍ فِعْلٌ (၂) မျိုးရှိသည်။

(၁) الفِعْلُ المُثْبَتُ　　　(၂) الفِعْلُ المَنْفِيُّ

(၁)الفِعْلُ المُثْبَتُ- ဖြစ်ခြင်းကို ပြသော فعل

ဥပမာ- ذَهَبَ زَيْدٌ (ဇိုက်ဒ်သွားခဲ့သည်။)

(၂)الفِعْلُ المَنْفِيُّ- မဖြစ်ခြင်းကို ပြသောفعل

ဥပမာ- ماذَهَبَ زَيْدٌ (ဇိုင်ဒ်မသွားခဲ့ပါ။)

لاَيَذْهَبُ زَيْدٌ (ဇိုင်ဒ် သွားမနေပါ/သွားလိမ့်မည်မဟုတ်ပါ။)

မှတ်သားရန်

الفعل الماضي ကို المنفي ပြုလုပ်လိုပါက “ما”ကို အသုံးပြုရသည်။

ဥပမာ - ماذَهَبَ زَيْدٌ (ဇိုင်ဒ်မသွားခဲ့ပါ။)

الفعل المضارع ကို المنفي ပြုလုပ်လိုပါက “لا” ကို အသုံးပြုရသည်။

ဥပမာ - لاَيَذْهَبُ زَيْدٌ (ဇိုင်ဒ် သွားမနေပါ/သွားလိမ့်မည်မဟုတ်ပါ။)

الفعل الماضي နှစ်ခုကို ဆက်တိုက် المنفي ပြုလုပ်လိုလျှင် “لا” ကိုသာ အသုံးပြုရသည်။

ဥပမာ - لاَصَدَّقَ وَلاَ صَلّٰى

(ထိုသူသည် ဆွဒကဟ်လည်း မပေးခဲ့ပါ။ နမားဇ်လည်း မဖတ်ခဲ့ပါ။)

(၅) အက္ခရာ အရေအတွက်ကို အခြေခံ၍ فِعْلٌ ၏ အမျိုးကွဲပုံ

အက္ခရာအရေအတွက်ကို အခြေခံ၍ فعل (၂) မျိုးရှိသည်။

(၁) الفِعْلُ الثُّلاَثِيُّ　　　(၂) الفِعْلُ الرُّبَاعِيُّ

(၁) الـفِعْلُ الثُّلاَ ثِي ဆိုသည်မှာအက္ခရာသုံးလုံးဖြင့်သာဖွဲ့စည်းထားသောفِعْلٌ ကို ခေါ်သည်။ ဥပမာ - ضَرَبَ

(၂) الـفِـعْـلُ الرُّبَاعِيُّ ဆိုသည်မှာ အက္ခရာလေးလုံးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသောفِعْلٌ ကိုခေါ်သည်။ ဥပမာ - دَحْرَجَ (တွန်းလှိမ့်ခြင်း)

(၆) မူရင်းအက္ခရာများတွင် အပိုအက္ခရာ ပါဝင်ခြင်း မပါဝင်ခြင်းကို အခြေခံ၍ فِعْلٌ - ၏ အမျိုးကွဲပုံ

မူရင်းအက္ခရာများတွင် အပိုအက္ခရာ ပါဝင်ခြင်း၊ မပါဝင်ခြင်းကို အခြေခံ၍ فعل သည် (၂) မျိုးကွဲသွားသည်။

(၁) المُجَرََّدُ (၂) المَزِيْدُ فِيْهِ

(၁) اَلْمُجَرَّدُ- မူရင်းအက္ခရာတွင် အပိုအက္ခရာမပါဝင်သော فِعْلٌ

ဥပမာ - دَحْرَجَ - نَصَرَ

အထက်ပါ ဥပမာတွင် ဖေါ်ပြထားသော فِـعْلٌ တို့တွင်ပါဝင်သော အက္ခရာတို့သည် မူရင်းများသာ ဖြစ်ကြသည်။ ထို فِعْلٌ များတွင် အပိုအက္ခရာ လုံးဝ မပါရှိပါ။

(၂) المَزِيْدُ فِيْهِ- မူရင်းအက္ခရာတွင် အပိုအက္ခရာတစ်လုံး၊နှစ်လုံး၊(သို့)သုံးလုံး ပါဝင်နေ သော فِعْلٌ

ဥပမာ - اِفْتَعَلَ - أَفْعَلَ

အထက်ပါ ဥပမာများတွင် ဖော်ပြထားသော فِـعْـلٌ အားလုံးတွင် ف ع ل မှ အပ ကျန်ရှိသော ا - أ - ت တို့သည် အပိုအက္ခရာများဖြစ်ကြသည်။

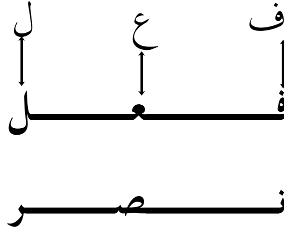
မူရင်းအက္ခရာများနှင့် အပိုအက္ခရာများကို ခွဲခြားပုံ

အရဗီသဒ္ဒါပညာရှင်များ၏ လေ့လာသုံးသပ်ချက်အရ အရဗီစကားလုံး အများစုသည် မူရင်းအက္ခရာ (၃)လုံးဖြင့်သာ ဖွဲ့စည်းထားကြသည်။ ထို့ကြောင့်

စကားလုံးတိုင်းအတွက် မူရင်းစံပြုရသော အက္ခရာများမှာ (၃)လုံးသာလျှင်ဖြစ်သည်။

မူရင်းစံပြုရသော အက္ခရာများကို الحروف الأصلية ဟုခေါ်သည်။ ၎င်းအက္ခရာများမှာ ل ، ع ، ف တို့ဖြစ်သည်။

ပုံစံ (၁)

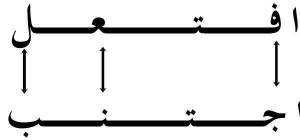

ف နှင့်တည့်နေသော အက္ခရာကို فاء الكلمة ဟုခေါ်သည်။

ع နှင့်တည့်နေသော အက္ခရာကို عين الكلمة ဟုခေါ်သည်။

ل နှင့်တည့်နေသော အက္ခရာကို لام الكلمة ဟုခေါ်သည်။

ပုံစံ(၂)

ف ၊ ع ၊ ل တို့နှင့်တည့်နေသော စကားလုံးများသည် الحُرُوْفُ الأَصْلِيَّةُ (ခ) မူရင်းအက္ခရာများဖြစ်၍ ကျန်အက္ခရာများသည် الحُرُوْفُ الزَائِدَةُ (ခ) အပိုအက္ခရာများ ဖြစ်ကြသည်။

اَلْحُرُوْفُ الأَصْلِيَّةُ-(မူရင်းအက္ခရာများ) ဟူသည်မှာ كلمة ၏ ပုံစံတိုင်းတွင် အမြဲတည်ရှိနေသော အက္ခရာများကို ခေါ်ဆိုပေသည်။

ဥပမာ - قَتَلَ - قَاتِلٌ - مَقْتُوْلٌ - قَتَّالٌ - مَقْتَلٌ

မှတ်ချက်

ဖော်ပြပါ ဥပမာများတွင် မူရင်းအက္ခရာများသည် ل ت ق တို့ဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့သည် كلمة ၏ပုံစံတိုင်းတွင် မပြုတ်ဘဲ တည်ရှိနေသည်။

الحروف الزائدة -(အပိုအက္ခရာများ) ဟူသည်မှာ ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုခုကို ရှေ့ရှု၍မူရင်းအက္ခရာများတွင် တိုးပေးခြင်းခံရသော အပိုအက္ခရာများကိုခေါ်ဆိုသည်။ ထို الحروف الزائدة သည် စုစုပေါင်း (၁၀) လုံးသာရှိပါသည်။

أ - ا - ت - س - ل - م - ن - هـ - و - ي

ထိုအက္ခရာများကို လွယ်လွယ်ကူကူ အောက်ဖေါ်ပြပါ စကားစုများဖြင့် ကျက်မှတ်နိုင်သည်။

(၁)سَأَلْتُمُوْنِيْهَا (၂) أَمَانٌ وَتَسْهِيْلٌ (၃) هَنَاءٌ وتَسْلِيْمٌ

(၄) نِهَايَةُ مَسْؤُوْلٍ (၅) اَلْيَوْمَ تَنْسَاهُ

☆ ဖော်ပြပါ အက္ခရာ(၁၀)လုံးသည် မူရင်းအက္ခရာများ အဖြစ်လာရှိပါလျက် အပိုအက္ခရာများဟု ခေါ်ဆိုရခြင်းမှာ ၎င်းတို့သည် အပိုအက္ခရာများ အဖြစ်လာရှိသကဲ့သို့ မူရင်းအက္ခရာများအဖြစ်လည်းလာရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل များ၏ အမျိုးအစားများကို ခွဲခြားပြပါ။

(၁) يَأْكُلُ = ထိုသူစားနေသည်။ (၂) دَخَلَ =ထိုသူဝင်ခဲ့သည်။

(၃) اِذْهَبْ =အသင်သွားပါ။ (၄) لاتَكْتُبْ =အသင်မရေးလေနှင့်။

(၅) سَيَقُوْلُ=ထိုသူမကြာမီပြောလိမ့်မည်။

၂။အောက်ပါဝါကျများတွင် الفعل اللازم နှင့် الفعل المتعدي များကို ခွဲပြပေးပါ။

(၁) خَرَجَ مُحَمَّدٌ من البَيْتِ (မိုဟမ္မဒ် အိမ်မှ ထွက်ခဲ့သည်။)

(၂) أَكَلَ خَالِدٌ تُفَّاحًا (ခါလစ်ဒ် ပန်းသီးစားခဲ့သည်။)

(၃)دَخَلَ المُدِيْرُ المَدْرَسَةَ (ကျောင်းအုပ်သည်ကျောင်းထဲသို့ဝင်ခဲ့သည်။)

(၄) فَرِحَ المُجْتَهِدُ (ကြိုးစားသူသည် ပျော်ရွှင်ခဲ့သည်။)

၃။အောက်ပါ ဝါကျများမှ الفعل المجهول နှင့် الفعل المعروف တို့ကို ခွဲပြပါ။

(၁) ضُرِبَ الكَلْبُ (ခွေးရိုက်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။)

(၂) قَرَأَ الطَالِبُ (ကျောင်းသား စာဖတ်ခဲ့သည်။)

(၃) نُصِرَ الفَقِيْرُ (သူဆင်းရဲ ကူညီခြင်းခံခဲ့ရသည်။)

(၄) نَزَلَ المَطَرُ (မိုးရွာခဲ့သည်။)

(၄) အောက်ပါဝါကျများမှာ الفعل المنفي နှင့် الفعل المثبت တို့ကို ခွဲပြပါ။

(၁) مَاوَقَفَ الطَالِبُ (ကျောင်းသားမရပ်ခဲ့ပါ။)

(၂) أَغْسِلُ وَجْهِيْ (ကျွန်တော်မျက်နှာဆေးကြောနေသည်။)

(၃) لانَلْعَبُ بِالْكُرَةِ (ကျွန်တော်တို့ ဘောလုံးမကစားခဲ့ပါ။)

(၄) اِجْتَهَدَ الطَالِبُ (ကျောင်းသားကြိုးစားခဲ့သည်။)

(၅) အောက်ပါ فعل များမှာ الحروف الزائدة များကို ထုတ်ပြပါ။

اسْتَقْبَلَ   تَعَلَّمَ   تَبَارَكَ   اِنْطَلَقَ

الفِعْلُ الثُلاثِيُّ المُجَرَّدُ အကြောင်း

မူရင်းအက္ခရာသုံးလုံးဖြင့်သာဖွဲ့စည်းထားသော فِعْلٌ ကို -الثلاثي المجرد ဟုခေါ်ဆိုသည်။

ဥပမာ- ضَرَبَ

الفعل الثلاثي المجرد သည်ပုံစံ (၆) မျိုးဖြင့်လာရှိသည်။ယင်းပုံစံများ ကို وَزْنٌ (သို့) بَابٌ ဟုခေါ်သည်။ယင်း بَابٌ များမှာ

(၁) فَعَلَ يَفْعَلُ   (ف)   فَتَحَ يفْتَحُ

(၂) فَعَلَ يَفْعِلُ   (ض)   ضَرَبَ يَضْرِبُ

نَصَرَ	يَنْصُرُ	(ن)	فَعَلَ	يَفْعُلُ	(၃)
سَمِعَ	يَسْمَعُ	(س)	فَعِلَ	يَفْعَل	(၄)
حَسِبَ	يَحْسِبُ	(ح)	فَعِلَ	يَفْعِلُ	(၅)
كَرُمَ	يَكْرُمُ	(ك)	فَعُلَ	يَفْعُلُ	(၆)

اَلْفِعْلُ الثُّلاَثِيُّ الْمَزِيْدُ فِيْهِ وأَبْوَابُهُ

မူရင်းအက္ခရာ (၃) လုံးတွင် အပိုအက္ခရာများ ပါဝင်နေသော فِـــعْـــلٌ အား الفعل الثلاثي المزيد فيه ဟုခေါ်ဆိုသည်။

ဥပမာ - قَطَّعَ (အစိတ်စိတ်အပိုင်းပိုင်းပြုလုပ်ခြင်း)

أَكْرَمَ - (ဂုဏ်ပေးလေးစားခြင်း)

اِجْتَمَعَ (စုရုံးခြင်း)

اسْتَغْفَرَ (ခွင့်လွှတ်ချမ်းသာပေးရန်တောင်းဆိုခြင်း)

☆ တစ်ခါတရံ الثـلاثي المزيد فيه ပြုလုပ်ရာတွင် الـحروف الزائدة တို့အား အသုံးမပြုဘဲ الحروف الأصلية တစ်ခုကိုပဲ ထပ်မံတိုးပေးလေ့ရှိသည်။

ဥပမာ - قَطَّعَ မှ قَطَعَ

الفعل الثلاثي المزيد فيه -၏အမျိုးအစားများ

အပိုအက္ခရာများကို အခြေခံ၍ الفعل الثلاثي المزيد فيه သည် (၃)မျိုးရှိသည်။

(၁) အက္ခရာတစ်လုံးပိုပါသော فِعْلٌ

ဝင်း၏ ပုံစံမှာ (၃) ခုရှိသည်။

(၁) أَفْعَلَ - ဥပမာ- أَكْرَمَ - (ဂုဏ်ပေးလေးစားခြင်း)

أَفْعَلَ يُفْعِلُ إِفْعَالاً

(၂) فَعَّلَ - ဥပမာ- قَتَّلَ- (အပိုင်းပိုင်းအတစ်တစ် သတ်ဖြတ်ခြင်း)

فَعَّلَ يُفَعِّلُ تَفْعِيْلاً

(၃) فَاعَلَ - ဥပမာ - قَاتَلَ - (အပြန်အလှန်တိုက်ခိုက်ခြင်း)

فَاعَلَ يُفَاعِلُ مُفَاعَلَةً

(၂) အက္ခရာနှစ်လုံးပိုပါသော فِعْلٌ

၎င်း၏ ပုံစံမှာ (၅)ခု ရှိသည်။

(၁) اِنْفَعَلَ - ဥပမာ - اِنْكَسَرَ- (ကျိုးပဲ့သွားခြင်း)

اِنْفَعَلَ يَنْفَعِلُ اِنْفِعَالاً

(၂) اِفْتَعَلَ - ဥပမာ - اِجْتَمَعَ- (စုရုံးခြင်း)

اِفْتَعَلَ يَفْتَعِلُ اِفْتِعَالاً

(၃) اِفْعَلَّ -ဥပမာ- اِحْمَرَّ- (နီမြန်းသွားခြင်း)

اِفْعَلَّ يَفْعَلُّ اِفْعِلاَلاً

(၄) تَفَعَّلَ - ဥပမာ تَعَلَّمَ- (သင်ယူခြင်း)

تَفَعَّلَ يَتَفَعَّلُ تَفَعُّلاً

(၅) تَفَاعَلَ - ဥပမာ - تَشَاوَرَ (အချင်းချင်းတိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း)

تَفَاعَلَ يَتَفَاعَلُ تَفَاعُلاً

(၃) အက္ခရာသုံးလုံးပိုပါသော فِعْلٌ

၎င်းပုံစံသည် (၄)မျိုးရှိသည်။

(၁) اِسْتَفْعَلَ - ဥပမာ - اِسْتَغْفَرَ (ခွင့်လွှတ်ရန်တောင်းဆိုခြင်း)

اِسْتَفْعَلَ يَسْتَفْعِلُ اِسْتِفْعَالاً

(၂) اِفْعَوْعَلَ - ဥပမာ - اِغْدَوْدَنَ الشَّعْرُ (ဆံပင်ရှည်လျားသွားခြင်း)

اِفْعَوْعَلَ يَفْعَوْعِلُ اِفْعِيْعَالًا

(၃) اِفْعَالَّ - ဥပမာ - اِحْمَارَّ (ရဲရဲတောက်နီမြန်းသွားခြင်း)

اِفْعَالَّ يَفْعَالُّ اِفْعِيْلَالًا

(၄) اِفْعَوَّلَ -ဥပမာ- اجْلَوَّذَ (အလျင်အမြန်ပြုလုပ်ခြင်း)

اِفْعَوَّلَ يَفْعَوِّلُ اِفْعِوَّالًا

الرُّبَاعِيُّ الْمُجَرَّدُ အကြောင်း

الـرباعي المجرد - ဆိုသည်မှာ မူရင်းအက္ခရာလေးလုံးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော فعلကိုခေါ်သည်။ ၎င်း၏ وزن မှာတစ်မျိုးတည်းသာရှိသည်။

ဥပမာ- فَعْلَلَ -دَحْرَجَ (တွန်းလိမ့်ခြင်း) دَرْبَخَ (ခေါင်းငုံ့ခြင်း)

فَعْلَلَ يُفَعْلِلُ فَعْلَلَةً

الرباعي المزيد فيه အကြောင်း

الرباعي المزيد فيه ဆိုသည်မှာ မူရင်းအက္ခရာလေးလုံးတွင် အပိုအက္ခရာများ ပါဝင်နေသည့် فعلကို ခေါ်သည်။ ၎င်း၏ ပုံစံမှာ (၃) မျိုးရှိသည်။

(၁)အပိုအက္ခရာတစ်လုံးပါသော فعل

ဥပမာ-تَفَعْلَلَ- تَدَحْرَجَ (လိမ့်သွားခြင်း)

تَفَعْلَلَ يَتَفَعْلَلُ تَفَعْلُلًا

(၂)အပိုအက္ခရာနှစ်လုံးပါသော فعل

(၁) اِفْعَنْلَلَ - اِحْرَنْجَمَ

(စုရုံးခြင်း/ရည်ရွယ်ထားသော ကိစ္စမှနောက်ပြန်ဆုတ်ခြင်း)

اِفْعَنْلَلَ يَفْعَنْلِلُ اِفْعِنْلَالًا

(၂) اِفْعَلَلَّ - اِقْشَعَرَّ (ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်း)

اِفْعَلَلَّ   يَفْعَلِلُّ   اِفْعِلّالًا

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါစကားလုံးများ၏ باب များကို ဖော်ပြပါ။

مَثُلَ يَمْثُلُ   عَلِمَ يَعْلَمُ   وَرِثَ يَرِثُ   شَكَرَ يَشْكُرُ

ظَلَمَ يَظْلِمُ حَسُنَ يَحْسُنُ   كَتَبَ يَكْتُبُ   دَهِشَ يَدْهَشُ

၂။အောက်ပါစကားလုံများ၏ بـــــــاب များနှင့် ပိုနေသောအက္ခရာ အရေအတွက် ကို ဖော်ပြပေးပါ။

اِخْضَارَّ   تَخَاصَمَ   اِبْيَضَّ   اِنْكَسَرَ   تَكَلَّمَ   سَامَحَ

افْرَنْقَعَ   اطْمَأَنَّ   اغْلَوَّطَ   تَزَخْرَفَ اِحْدَوْدَبَ   اِسْتَعْمَرَ

(၇) حروف العلة-ပါရှိခြင်း မပါရှိခြင်းကို အခြေခံ၍ فعل ၏အမျိုးကွဲပုံ

حـــروف الـعـلـة (ا، و، ي) - ပါရှိခြင်း မပါရှိခြင်းကို အခြေခံ၍ فـعـل သည် နှစ်မျိုး ကွဲသွားသည်။

(၁) فعل - حروف العلة (ا، و، ي) မပါဝင်သော - الصحيح (၁)

(၂) فعل - حروف العلة (ا، و، ي) ပါဝင်သော - المعتل (၂)

الصحيح- ၏အမျိုးအစား(၃)မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ ……

السالم (၁)   اَلْمَهْمُوْزُ (၂)   اَلْمُضَعَّفُ (၃)

المعتل- ၏ အမျိုးအစားများမှာ (၄) မျိုးရှိသည်။

اَلْمِثَالُ (၁)   اَلأَجْوَفُ (၂)   اَلنَّاقِصُ (၃)   اَللَّفِيْفُ (၄)

(၁) الصحيح၏ အမျိုးအစားများ

(၁) سَالِمٌ-ဟူသည် هــمـــــزة ، حروف العلة နှင့် မျိုးတူ အက္ခရာနှစ်ခုမပါ ရှိသော فعلကို ခေါ်ဆိုသည်။

ဥပမာ - نَصَرَ ـ ضَرَبَ ـ فَتَحَ

(၂) مَهْمُوْزٌ- ဆိုသည်မှာ كلمة ၏မူရင်းအက္ခရာတစ်ခုခုတွင် هــمــــــزة ပါရှိသော فعل ကိုခေါ်ဆိုသည်။

ဥပမာ- أَخَذَ ـ سَأَلَ ـ قَرَأَ

မှတ်သားရန်

အကယ်၍ هــمزة သည် فعل ၏ فـاء الـكلمة-တွင် ရှိပါမူ ၎င်းفعلအား مَهْمُوْزُ الْفَاءِ- ဟု ခေါ်သည်။ ဥပမာ- أَخَذَ

အကယ်၍ هــمـزة သည် فـعل ၏ عيـن الـكلمة-တွင် ရှိပါမူ ၎င်းفـعلအား مَهْمُوْزُ الْعَيْنِ- ဟုခေါ်ဆိုသည်။ ဥပမာ-سَأَلَ

အကယ်၍ هــمـزة သည် فـعل ၏ لام الـكـلمة- တွင်ရှိပါမူ ၎င်း فـعلအား مَهْمُوْزُ اللَّامِ- ဟု ခေါ်ဆိုသည်။ ဥပမာ - قَـرَأَ

(၃) مُضَعَّفٌ သည် (၂) မျိုးရှိသည်။

(၁) الْمُضَعَّفُ الثُّلَاثِيُّ (၂) الْمُضَعَّفُ الرُّبَاعِيُّ

(၁) فعلတစ်ခု၏ عَيْنُ الْكَلِمَةِ နှင့် لَامُ الْكَلِمَةِ တို့သည် အက္ခရာတစ်မျိုးတည်း ဖြစ်နေသော فعل ကို مُضَعَّفٌ ثُلَاثِيٌّ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - سَرَّ ـ مَدَّ

(၂) فعل တစ်ခု၏ فاء الكلمة နှင့် لام الكلمة တို့သည်မျိုးတူဖြစ်၍ عين الكلمة နှင့်ဒုတိယ لام الــكـلـمة တို့သည် မျိုးတူဖြစ်နေသော فـعـل ကို مُــضَـعَّفٌ رُبَــاعِــيٌّ ဟုခေါ်သည်။ ဥပမာ - دَمْدَمَ عَسْعَسَ وَسْوَسَ

(၂) اَلْمُعْتَلُّ -၏ အမျိုးအစားများ

(၁) اَلْمِثَالُ ကို فعل ၎င်း ရှိပါက ي (သို့) و တွင် فَاءُ الْكَلِمَةِ တစ်ခု၏ فِعْلٌ (သို့) مُعْتَلُّ الْفَاءِ- ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - وَعَدَ - يَسَرَ

မှတ်သားရန်

المثال الواوي ကို مثال ၎င်း ဖြစ်ပါက واو သည်- حرف العلة အကယ်၍ ဟုခေါ်ပြီး၊ ياء ရှိပါက المثال اليائي ဟုခေါ်သည်။

(၂) اَلْأَجْوَفُ ကို၎င်း ရှိပါက حَرْفُ الْعِلَّةِ တွင် عَيْنُ الْكَلِمَةِ တစ်ခု၏ فِعْلٌ (သို့) مُعْتَلُّ الْعَيْنِ- ဟုခေါ်ဆိုသည်။

ဥပမာ - قَالَ - عَوِرَ - حَيِيَ

မှတ်သားရန်

အကယ်၍ أجوف ၏ عين الكلمة- သည် واو- ဖြစ်ပါက ၎င်းအား الأجوف الواوي-ဟု ခေါ်ပြီး ၊ ياء-ဖြစ်ပါက ၎င်းအား الأجوف اليائي- ဟုခေါ်သည်။

(၃) اَلنَّاقِصُ ကို၎င်း ရှိပါက حَرْفُ الْعِلَّةِ တွင် لَامُ الْكَلِمَةِ တစ်ခု၏ فِعْلٌ (သို့) معتل اللام ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - رَمٰى - دَعَا

မှတ်သားရန်

အကယ်၍ حرف العلة သည် واو ဖြစ်ပါက ၎င်း الناقص အား ناقص الواوي- ဟုခေါ်ပြီး၊ ياء- ဖြစ်ပါက الناقص اليائي ဟုခေါ်သည်။

မှတ်ချက်

(၄) فِعْلٌ တစ်ခုတွင် حَرْفُ الْعِلَّةِ (၂) လုံးသည် ခွဲ၍ဖြစ်စေ ၊ တွဲ၍ဖြစ်စေ

وَعٰى - كَوٰى - ဥပမာ   လာရှိပါက ၎င်းကို اَللَّفِيْفُ ဟုခေါ်သည်။

اللفيف ၏အဖက်ဖ၏ ၎င်း ကလ်ပါကလာသည်းတစ်ဆက်တည်းလာပါက حرف العلة

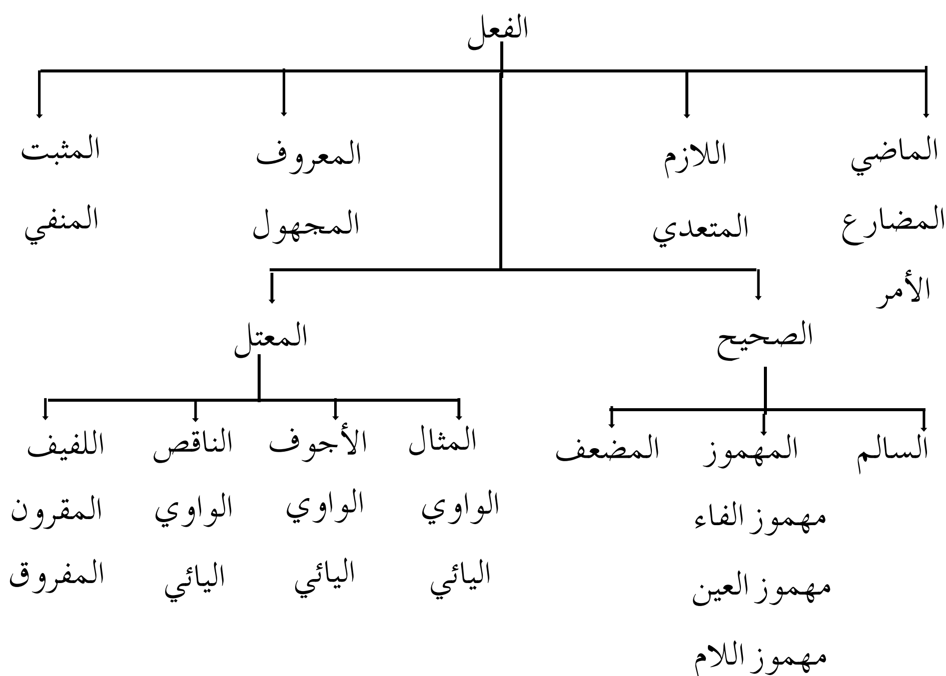
اللفيف ၏အဖက်ဖ၏ ၎င်း နှစ်လုံးသည်တစ်ဆက်တည်းလာပါက حرف العلة

كوى - ဥပမာ   -المَقْرُوْنُ ဟုခေါ်ဆိုသည်။

-اللفيف المَفْرُوْقُ ၎င်းအား فعل ၎င်း နှစ်ခုသည်ခွဲ၍လာပါက حرف العلة

ဟုခေါ်ဆိုသည်။   وعى - ဥပမာ

ဖော်ပြပါ **فـــعـــل** ၏ အမျိုးကွဲပုံ အဖုံဖုံအား အောက်ပါဇယားတွင် အလွယ်တကူ လေ့လာကြည့်ရှု နိုင်ပါသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل များ၏ အမျိုးအစားများကို တိတိကျကျရေးပြပါ။

أَكَلَ   يَقْرَأُ   شَدَّ   غَيِدَ   يَمُدُّ   وَصَفَ

يَسَرَ   يَصُوْمُ   عَاشَ   يَغْزُوْ   قَضَى   نَوَى   وَقَى

الفعل الماضي အကြောင်း

فـعـل တစ်ခု၏ပုံစံသည် အခြေခံအားဖြင့် (၁၄) ခုရှိနိုင်သည်။ ထိုပုံစံများကို صِيْغَةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။ ထိုသို့ပုံစံပြောင်းရခြင်းမှာ ထို فعل များတွင်ပါဝင်နေသော ضمير နာမ်စားများကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

اَلضَّمِيْرُ – နာမ်စား

အရဗီစာပေတွင် နာမ်စားပေါင်း(၇၀)ရှိသည်။ ယင်းတို့သည် (၁၄)ခု ပေါ်တွင် အခြေခံသည်။ ၎င်းအခြေခံနာမ်စား(၁၄)ခုမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

စဉ်	နာမ်စား	အဓိပ္ပါယ်	မှတ်ချက်
၁	هُوَ	ထိုသူ(၁)ဦး	
၂	هُمَا	ထိုသူ(၂) ဦး	
၃	هُمْ	ထိုသူများ	
၄	هِيَ	ထိုသူမ(၁)ဦး	
၅	هُمَا	ထိုသူမ(၂) ဦး	(၅)သည်(၂)ကဲ့သို့ပင်ဖြစ်သည်။
၆	هُنَّ	ထိုသူမများ	
၇	أَنْتَ	အသင်(၁)ဦး	
၈	أَنْتُمَا	အသင်(၂) ဦး	
၉	أَنْتُمْ	အသင်များ	
၁၀	أَنْتِ	အသင်မ(၁) ဦး	
၁၁	أَنْتُمَا	အသင်မ(၂) ဦး	(၈)သည်(၁၁)ကဲ့သို့ဖြစ်သည်။
၁၂	أَنْتُنَّ	အသင်မများ	
၁၃	أَنَا	ကျွန်တော်/မ(၁) ဦး	
၁၄	نَحْنُ	ကျွန်တော်/မ(၂)ဦး၊ကျွန်တော်/မများ	

အထက်ပါ ضمير (၁၄)ခုကို အကြောင်းပြု၍ فعل ၏ صيغة များသည်လည်း (၁၄) ခု ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ فــعــل နှင့် ضـــميـــر တွဲသည့်ပုံစံများကို အောက်ပါအတိုင်း မှတ်သားနိုင်သည်။

المعاني	الصيغ	أفعال	ضمير + فعل
ထိုသူ(၁)ဦးပြုလုပ်ခဲ့သည်။	صِيْغَةُ الغَائِبِ	فَعَلَ	هو+فعل
ထိုသူ(၂)ဦးပြုလုပ်ခဲ့သည်။	صيغة الغَائِبَيْنِ	فَعَلا	هما+فعل
ထိုသူများပြုလုပ်ခဲ့သည်။	صيغة الغَائِبِيْنَ	فَعَلُوْا	هم+فعل
ထိုသူမ(၁)ဦးပြုလုပ်ခဲ့သည်။	صيغة الغَائِبَةِ	فَعَلَتْ	هي+فعل
ထိုသူမ(၂)ဦးပြုလုပ်ခဲ့သည်။	صيغة الغائِبتَيْنِ	فَعَلَتَا	هما+فعل
ထိုသူမများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။	صيغة الغائِبَاتِ	فَعَلْنَ	هنّ+فعل
အသင်(၁)ဦးပြုလုပ်ခဲ့သည်။	صيغة المُخَاطَبِ	فَعَلْتَ	أنت+فعل
အသင်(၂)ဦးပြုလုပ်ခဲ့သည်။	صيغة المُخَاطَبَيْنِ	فَعَلْتُمَا	أنتما+فعل
အသင်တို့ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။	صيغة المخاطَبِيْنَ	فَعَلْتُمْ	أنتم+فعل
အသင်မ(၁)ဦးပြုလုပ်ခဲ့သည်။	صيغة المُخاطَبَةِ	فَعَلْتِ	أنْتِ+فعل
အသင်မ(၂)ဦးပြုလုပ်ခဲ့သည်။	صيغة المُخَاطَبتَيْنِ	فَعَلْتُما	أنتما+فعل
အသင်မတို့ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။	صيغة المُخَاطَبَاتِ	فَعَلْتُنَّ	أنتنّ+فعل
ကျွန်တော်၊ကျွန်မပြုလုပ်ခဲ့သည်။	صيغة المُتَكَلِّمِ	فَعَلْتُ	أنا+فعل
ကျွန်တော်ကျွန်မတို့ပြုလုပ်ခဲ့သည်။	صيغة المُتَكَلِّمِ مَعَ الغَيْرِ	فَعَلْنَا	نحنُ+فعل

الفعل الماضي المعروف والمجهول

ပြုလုပ်သူကို သိရခြင်း၊ မသိရခြင်းကို အခြေခံ၍ الفعل الماضي သည် (၂) မျိုးရှိပါသည်။

(၁) الفعل الماضي المعروف (ပြုလုပ်သူကို သိရသော الفعل الماضي)

(၂) الفعل الماضي المجهول (ပြုလုပ်သူကို မသိရသော الفعل الماضي)

الفعل الماضي المثبت والمنفي

ဖြစ်ခြင်းမဖြစ်ခြင်းကို အခြေခံ၍ فعل သည် (၂) မျိုးကွဲသွားသည်။

(၁) المثبت ဖြစ်ခြင်းကို ပြသော فعل

ဥပမာ - فعل (ထိုသူပြုလုပ်ခဲ့သည်။)

(၂) المنفي မဖြစ်ခြင်းကို ပြသော فعل

ဥပမာ - مافعل (ထိုသူ မပြုလုပ်ခဲ့ပါ။)

الفعل الماضي المعروف ၏ صيغة များပြုလုပ်နည်း

(၁) صيغة الغائب فَعَلَ

(၂) صيغة الغائِبَيْنِ فعل + ا = فَعَلَا

الفعل الماضي ၏အဆုံးတွင် ألف တိုးပေးပါက صيغة الغائبين ဖြစ်သွားမည်။၎င်း ألف ကို ألف المثنى ဟုခေါ်သည်။

(၃) صيغة الغائِبِيْنَ فَعَلُ + وْ + ا = فَعَلُوْا

الفعل الماضي၏နောက်ဆုံးအက္ခရာကို ضَمَّةٌ ပေး၍ واو ساكنة နှင့် ألف တိုးပေးပါက صيغة الغائِبِيْنَ ဖြစ်သွားမည်။၎င်း واو ساكنة ကို وَاوُ الجَماعَةِ ဟုခေါ်သည်။

(၄) صيغة الغائبة فَعَلَ + تْ = فَعَلَتْ

الفعل الماضي ၏ အဆုံးတွင် تَاءٌ سَاكِنَةٌ တိုးပေးပါက صيغة الغائبة ဖြစ်သွားမည်။၎င်း

تْ ကို تاء التأنيث الساكنة ဟုခေါ်သည်။

(၅) صيغة الغائِبَتَيْنِ　　فَعَلَ + تَ + ا = فَعَلَتَا

صيغة الغائبتَيْنِ ကပိုးပေးပါက ألف၄နှ تَاءٌ مَفْتُوْحَةٌ ၄တွင်အဆုံး ၏ الفعل الماضي ဖြစ်သွားမည်။

(၆) صيغة الغائِبَات　　فَعَلْ + نَ = فَعَلْنَ

الفعل الماضي ၏နောက်ဆုံးအက္ခရာကို سُكُوْنٌ ပေး၍ نُوْنٌ مَفْتُوْحَةٌ တိုးပေးလိုက်ပါက نُوْنُ النِسْوَةِ (သို့) نونُ الإِنَاثِ (သို့) نُونُ الضمير ကို نُوْنٌ ဖြစ်သွားမည်။၎င်း صيغة الغائِبَاتِ ဟုခေါ်သည်။

(၇) صيغة المُخَاطَبِ　　فَعَلْ + تَ = فَعَلْتَ

الفعل الماضي ၏နောက်ဆုံးအက္ခရာကို سُكُوْنٌ ပေး၍ تَاءٌ مَفْتُوْحَةٌ တိုးပေးလိုက်ပါက صيغة المُخاطَب ဖြစ်သွားမည်။

(၈) صيغة المُخاطَبَيْنِ　　فَعَلْ + تُ + مَ + ا = فَعَلْتُمَا

الفعل الماضي ၏နောက်ဆုံးအက္ခရာကို سُكُوْنٌ ပေး၍ تَاءٌ مَضْمُوْمَةٌ، مِيْمٌ مَفْتُوْحَةٌ နှင့် ألف တို့ တိုးပေးလိုက်ပါက صيغة المُخاطَبَيْنِ ဖြစ်သွားမည်။

(၉) صيغة المُخاطَبِيْنَ　　فَعَلْ + تُ +مْ = فَعَلْتُمْ

الفعل الماضي ၏နောက်ဆုံးအက္ခရာကို سُكُوْنٌ ပေး၍ تَاءٌ مَضْمُوْمَةٌ နှင့် مَيْمٌ سَاكِنَةٌ တို့ တိုးပေးလိုက်ပါက صيغة المُخَاطَبِيْنَ ဖြစ်သွားမည်။

(၁၀) صيغة المُخاطَبَةِ　　فَعَلْ + تِ = فَعَلْتِ

الفعل الماضي ၏နောက်ဆုံးအက္ခရာကို سُكُوْنٌ ပေး၍ تَاءٌ مَكْسُوْرَةٌ တိုးပေးလိုက်ပါက صيغة المُخاطَبَةِ ဖြစ်သွားမည်။

(၁၁) صيغة المُخاطَبَتَيْنِ　　فَعَلْ + تُ + مَ + ا = فَعَلْتُمَا

صيغة المُخاطَبَتَيْنِ သည် صيغة المُخَاطَبَيْنِ ကဲ့သို့ပင်ဖြစ်သည်။

فَعَلْ + تُ + نَّ = فَعَلْتُنَّ صيغة المُخَاطَبَاتِ (၁၂)

نُـوْنٌ مُشَدَّدَةٌ ၄င့်နှ တ ـاءٌ مَضْمُوْمَةٌ ပေး၍ سُكُونٌပိုက်ကိုသော က်ဆုံးအက္ခရာ၏ الـفـعل الماضي

مَفْتُوْحَةٌ တို့ တိုးပေးလိုက်ပါက صيغة المُخاطبَاتِ ဖြစ်သွားမည်။

فَعَلْ + تُ = فَعَلْتُ صيغة المتكلم (၁၃)

الـفـعل الماضي ၏နောက်ဆုံးအက္ခရာကို سُكُونٌ ပေး၍ تَـاءٌ مَضْمُوْمَةٌ တိုးပေးလိုက်ပါက

صيغة المتكلم ဖြစ်သွားမည်။

فَعَلْ + نَ + ا = فَعَلْنَا صيغة المتكلم مع الغير (၁၄)

الـفـعل الماضي ၏နောက်ဆုံးအက္ခရာကို سُكُونٌ ပေး၍ نُـوْنٌ مَفْتُوْحَةٌ နှင့် ألف တိုးပေး

လိုက်ပါက صيغة المتكلم مع الغير ဖြစ်သွားမည်။

بيان تصريف الفعل الماضي المعروف من المثبت والمنفي

ضمير	مثبت معروف	مثبت معروف	منفي معروف	منفي معروف	الصيغ
هو	فَعَلَ	فَعِلَ	مافَعَلَ	مافَعِلَ	صِيْغَةُ الغَائِبِ
هما	فَعَلا	فَعِلا	مافَعَلا	مافَعِلا	صيغة الغَائِبَيْنِ
هم	فَعَلُوْا	فَعِلُوْا	مافَعَلُوْا	مافَعِلُوْا	صيغة الغَائِبِيْنَ
هي	فَعَلَتْ	فَعِلَتْ	مَاَفَعَلَتْ	مافَعِلَتْ	صيغة الغَائِبَةِ
هما	فَعَلَتَا	فَعِلَتَا	مَافَعَلَتَا	مافَعِلَتَا	صيغة الغائِبَتَيْنِ
هنّ	فَعَلْنَ	فَعِلْنَ	مَافَعَلْنَ	مافَعِلْنَ	صيغة الغائِبَاتِ
أنت	فَعَلْتَ	فَعِلْتَ	مافَعَلْتَ	مافَعِلْتَ	صيغة المُخَاطَبِ
أنتما	فَعَلْتُمَا	فَعِلْتُمَا	ما فَعَلْتُمَا	مافَعِلْتُمَا	صيغة المُخَاطَبَيْنِ
أنتم	فَعَلْتُمْ	فَعِلْتُمْ	مافَعَلْتُمْ	مافَعِلْتُمْ	صيغة المخاطَبِيْنَ

أنْتِ	فَعَلْتِ	فَعِلْتِ	مافَعَلْتِ	مافَعِلْتِ	صيغة المُخاطَبَةِ
أنتما	فَعَلْتُما	فَعِلْتُمَا	مافَعَلْتُمَا	مافَعِلْتُمَا	صيغةالمُخَاطَبَتَيْنِ
أنتنّ	فَعَلْتُنَّ	فَعِلْتُنَّ	مَافَعَلْتُنَّ	مافَعِلْتُنَّ	صيغةالمُخَاطَبَاتِ
أنا	فَعَلْتُ	فَعِلْتُ	مافَعَلْتُ	مافَعِلْتُ	صيغة المُتَكَلِّمِ
نحن	فَعَلْنَا	فَعِلْنَا	مافَعَلْنَا	مافَعِلْنَا	صيغة المُتَكَلِّمِ مَعَ الغَيْرِ

بيان تصريف الأفعال الماضية الثلاثية المعروفة من السالم والمهموز والمضعف

سالم	مهموز			مضعف	
	مهموز الفاء	مهموزالعين	مهموز اللام		
كَتَبَ	أَخَذَ	سَأَلَ	قَرَأَ	مَدَّ	شَدَّ
كَتَبَا	أَخَذَا	سَأَلَا	قَرَآ	مَدَّا	شَدَّا
كَتَبُوْا	أَخَذُوْا	سَأَلُوْا	قَرَؤُوْ	مَدُّوْا	شَدُّوْا
كَتَبَتْ	أَخَذَتْ	سَأَلَتْ	قَرَأَتْ	مَدَّتْ	شَدَّتْ
كَتَبَتَا	أَخَذَتَا	سَأَلَتَا	قَرَأَتَا	مَدَّتَا	شَدَّتَا
كَتَبْنَ	أَخَذْنَ	سَأَلْنَ	قَرَأْنَ	مَدَدْنَ	شَدَدْنَ
كَتَبْتَ	أَخَذْتَ	سَأَلْتَ	قَرَأْتَ	مَدَدْتَ	شَدَدْتَ
كَتَبْتُمَا	أَخَذْتُمَا	سَأَلْتُمَا	قَرَأْتُمَا	مَدَدْتُمَا	شَدَدْتُمَا
كَتَبْتُمْ	أَخَذْتُمْ	سَأَلْتُمْ	قَرَأْتُمْ	مَدَدْتُمْ	شَدَدْتُمْ
كَتَبْتِ	أَخَذْتِ	سَأَلْتِ	قَرَأْتِ	مَدَدْتِ	شَدَدْتِ

كَتَبْتُمَا	أَخَذْتُمَا	سَأَلْتُمَا	قَرَأْتُمَا	مَدَدْتُمَا	شَدَدْتُمَا
كَتَبْتُنَّ	أَخَذْتُنَّ	سَأَلْتُنَّ	قَرَأْتُنَّ	مَدَدْتُنَّ	شَدَدْتُنَّ
كَتَبْتُ	أَخَذْتُ	سَأَلْتُ	قَرَأْتُ	مَدَدْتُ	شَدَدْتُ
كَتَبْنَا	أَخَذْنَا	سَأَلْنَا	قَرَأْنَا	مَدَدْنَا	شَدَدْنَا

بيان تصريف الأفعال الماضية الثلاثية المزيد فيه

أَفْعَلَ	فَاعَلَ	فَعَّلَ	اِنْفَعَلَ	اِفْتَعَلَ	اِسْتَفْعَلَ
أَكْرَمَ	قَاتَلَ	قَتَّلَ	اِنْطَلَقَ	اِشْتَغَلَ	اِسْتَغْفَرَ
أَكْرَمَا	قَاتَلَا	قَتَّلَا	اِنْطَلَقَا	اِشْتَغَلَا	اِسْتَغْفَرَا
أَكْرَمُوْا	قَاتَلُوْا	قَتَّلُوْا	اِنْطَلَقُوْا	اِشْتَغَلُوْا	اِسْتَغْفَرُوْا
أَكْرَمَتْ	قَاتَلَتْ	قَتَّلَتْ	اِنْطَلَقَتْ	اِشْتَغَلَتْ	اِسْتَغْفَرَتْ
أَكْرَمَتَا	قَاتَلَتَا	قَتَّلَتَا	اِنْطَلَقَتَا	اِشْتَغَلَتَا	اِسْتَغْفَرَتَا
أَكْرَمْنَ	قَاتَلْنَ	قَتَّلْنَ	اِنْطَلَقْنَ	اِشْتَغَلْنَ	اِسْتَغْفَرْنَ
أَكْرَمْتَ	قَاتَلْتَ	قَتَّلْتَ	اِنْطَلَقْتَ	اِشْتَغَلْتَ	اِسْتَغْفَرْتَ
أَكْرَمْتُمَا	قَاتَلْتُمَا	قَتَّلْتُمَا	اِنْطَلَقْتُمَا	اِشْتَغَلْتُمَا	اِسْتَغْفَرْتُمَا
أَكْرَمْتُمْ	قَاتَلْتُمْ	قَتَّلْتُمْ	اِنْطَلَقْتُمْ	اِشْتَغَلْتُمْ	اِسْتَغْفَرْتُمْ
أَكْرَمْتِ	قَاتَلْتِ	قَتَّلْتِ	اِنْطَلَقْتِ	اِشْتَغَلْتِ	اِسْتَغْفَرْتِ
أَكْرَمْتُمَا	قَاتَلْتُمَا	قَتَّلْتُمَا	اِنْطَلَقْتُمَا	اِشْتَغَلْتُمَا	اِسْتَغْفَرْتُمَا
أَكْرَمْتُنَّ	قَاتَلْتُنَّ	قَتَّلْتُنَّ	اِنْطَلَقْتُنَّ	اِشْتَغَلْتُنَّ	اِسْتَغْفَرْتُنَّ
أَكْرَمْتُ	قَاتَلْتُ	قَتَّلْتُ	اِنْطَلَقْتُ	اِشْتَغَلْتُ	اِسْتَغْفَرْتُ

اِسْتَغْفَرْنَا	اِشْتَغَلْنَا	اِنْطَلَقْنَا	قَتَّلْنَا	قَاتَلْنَا	أَكْرَمْنَا

လေ့ကျင့်ခန်း

ကျက်မှတ်ရန် ခက်ဆစ်များ

يَفْهَمُ فَهِمَ =သဘောပေါက်ခဲ့သည်။ يَجْلِسُ جَلَسَ =ထိုင်ခဲ့သည်။

يَعْمَلُ عَمِلَ =ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ يَشْكُرُ شَكَرَ =ကျေးဇူးတင်ခဲ့သည်။

يَرْقُدُ رَقَدَ =အိပ်ခဲ့သည်။ يَعْقِلُ عَقَلَ =နားလည်ခဲ့သည်။

يَرْكَبُ رَكِبَ =စီးခဲ့သည်။ يَرْفَعُ رَفَعَ =မ' ခဲ့သည်။

၁။အောက်ပါ فعل များ၏ အဓိပ္ပါယ်နှင့်၎င်းတို့၏ صيغة များကို ဖော်ပြပါ။

رَقَدُوْا رَكِبْنَ عَمِلَتَا رَفَعْتُنَّ عَقَلْتُ شَكَرْنَا جَلَسْتُمْ

၂။အောက်ပါစာသားများကို အရဗီဘာသာသို့ပြန်ဆို၍ صيغة များကို ဖော်ပြပါ။

(၁)ထိုသူများ စီးနှင်းခဲ့သည်။

(၂) အသင်တို့ အိပ်ခဲ့ကြသည်။

(၃)ကျွန်မတို့ ကျေးဇူးတင်ခဲ့ကြသည်။

(၄) ထိုသူ(၂)ဦးနားလည်ခဲ့သည်။

(၅)အသင်မတို့ ထိုင်ခဲ့ကြသည်။

(၆)ထိုသူမများ သဘောပေါက်ခဲ့ကြသည်။

صيغة ၏ الفعل الماضي المجهول များပြုလုပ်ပုံ

الفعل الماضي المعروف အား الفعل الماضي المجهول မှပြုလုပ်ရသည်။

ပြုလုပ်ပုံမှာ. . . . . .

(၁)နောက်ဆုံးအက္ခရာရှိ حركة အားမူလအတိုင်းထားရမည်။

(၂)နောက်ဆုံးအက္ခရာ၏အလျှင်ရှိအက္ခရာတွင်كسرة မရှိပါကကسرة ပေးရမည်။

(၃) حركة ရှိသော ကျန်အက္ခရာများကို ضمة ပေးရမည်။

الفعل الثلاثي المزيد فيه			الفعل الثلاثي المجرد فيه			
أُفْعِلَ	မှ	أَفْعَلَ	فُعِلَ	မှ	فَعَلَ	- ဥပမာ
فُوْعِلَ	မှ	فَاعَلَ	فُعِلَ	မှ	فَعِلَ	
تُفُوْعِلِ	မှ	تَفَاعَلَ	فُعِلَ	မှ	فَعُلَ	
اُفْتُعِلَ	မှ	اِفْتَعَلَ				
اُنْفُعِلَ	မှ	اِنْفَعَلَ				
اُسْتُفْعِلَ	မှ	اِسْتَفْعَلَ				

الفعل الماضي ကျန်ရှိသော صيغة များကို الفعل الماضي المجهول ၏ المعروف ၏ صيغة များကဲ့သို့ပင်ပြုလုပ်ရပါသည်။

بيان تصريف الأفعال الماضية الثلاثية المجهولة من السالم والمهموز والمضعف

سالم	مهموز			مضعف	
	مهموز الفاء	مهموزالعين	مهموز اللام		
كُتِبَ	أُخِذَ	سُئِلَ	قُرِئَ	مُدَّ	شُدَّ
كُتِبَا	أُخِذَا	سُئِلَا	قُرِئَا	مُدَّا	شُدَّا
كُتِبُوْا	أُخِذُوْا	سُئِلُوْا	قُرِئُوْا	مُدُّوْا	شُدُّوْا
كُتِبَتْ	أُخِذَتْ	سُئِلَتْ	قُرِئَتْ	مُدَّتْ	شُدَّتْ
كُتِبَتَا	أُخِذَتَا	سُئِلَتَا	قُرِئَتَا	مُدَّتَا	شُدَّتَا
كُتِبْنَ	أُخِذْنَ	سُئِلْنَ	قُرِئْنَ	مُدِدْنَ	شُدِدْنَ
كُتِبْتَ	أُخِذْتَ	سُئِلْتَ	قُرِئْتَ	مُدِدْتَ	شُدِدْتَ
كُتِبْتُمَا	أُخِذْتُمَا	سُئِلْتُمَا	قُرِئْتُمَا	مُدِدْتُمَا	شُدِدْتُمَا
كُتِبْتُمْ	أُخِذْتُمْ	سُئِلْتُمْ	قُرِئْتُمْ	مُدِدْتُمْ	شُدِدْتُمْ
كُتِبْتِ	أُخِذْتِ	سُئِلْتِ	قُرِئْتِ	مُدِدْتِ	شُدِدْتِ
كُتِبْتُمَا	أُخِذْتُمَا	سُئِلْتُمَا	قُرِئْتُمَا	مُدِدْتُمَا	شُدِدْتُمَا
كُتِبْتُنَّ	أُخِذْتُنَّ	سُئِلْتُنَّ	قُرِئْتُنَّ	مُدِدْتُنَّ	شُدِدْتُنَّ
كُتِبْتُ	أُخِذْتُ	سُئِلْتُ	قُرِئْتُ	مُدِدْتُ	شُدِدْتُ
كُتِبْنَا	أُخِذْنَا	سُئِلْنَا	قُرِئْنَا	مُدِدْنَا	شُدِدْنَا

بيان تصريف الأفعال المجهولة الثلاثية المزيدة فيه

أُشْرِبَ = တိုက်ကျွေးခံရခြင်း   خُوْصِمَ = ရန်မူခံရခြင်း
حُرِّمَ = တားမြစ်ခံရခြင်း   تُعُلِّمَ = သင်ယူလိုက်ခြင်း
أُنْتُصِرَ = အကူညီရသွားခြင်း   أُسْتُشْهِدَ = ရှဟီးဒ်ပြုခံရခြင်း

أُفْعِلَ	فُوْعِلَ	فُعِّلَ	تُفُعِّلَ	اُفْتُعِلَ	اُسْتُفْعِلَ
أُشْرِبَ	خُوْصِم	حُرِّمَ	تُعُلِّمَ	أُنْتُصِرَ	اُسْتُشْهِدَ
أُشْرِبَا	خُوْصِمَا	حُرِّمَا	تُعُلِّمَا	أُنْتُصِرَا	اُسْتُشْهِدَا
أُشْرِبُوْا	خُوْصِمُوْا	حُرِّمُوْا	تُعُلِّمُوْا	أُنْتُصِرُوْا	اُسْتُشْهِدُوْا
أُشْرِبَتْ	خُوْصِمَتْ	حُرِّمَتْ	تُعُلِّمَتْ	أُنْتُصِرَتْ	اُسْتُشْهِدَتْ
أُشْرِبَتَا	خُوْصِمَتَا	حُرِّمَتَا	تُعُلِّمَتَا	أُنْتُصِرَتَا	اُسْتُشْهِدَتَا
أُشْرِبْنَ	خُوْصِمْنَ	حُرِّمْنَ	تُعُلِّمْنَ	أُنْتُصِرْنَ	اُسْتُشْهِدْنَ
أُشْرِبْتَ	خُوْصِمْتَ	حُرِّمْتَ	تُعُلِّمْتَ	أُنْتُصِرْتَ	اُسْتُشْهِدْتَ
أُشْرِبْتُمَا	خُوْصِمْتُمَا	حُرِّمْتُمَا	تُعُلِّمْتُمَا	أُنْتُصِرْتُمَا	اُسْتُشْهِدْتُمَا
أُشْرِبْتُمْ	خُوْصِمْتُمْ	حُرِّمْتُمْ	تُعُلِّمْتُمْ	أُنْتُصِرْتُمْ	اُسْتُشْهِدْتُمْ
أُشْرِبْتِ	خُوْصِمْتِ	حُرِّمْتِ	تُعُلِّمْتِ	أُنْتُصِرْتِ	اُسْتُشْهِدْتِ
أُشْرِبْتُمَا	خُوْصِمْتُمَا	حُرِّمْتُمَا	تُعُلِّمْتُمَا	أُنْتُصِرْتُمَا	اُسْتُشْهِدْتُمَا
أُشْرِبْتُنَّ	خُوْصِمْتُنَّ	حُرِّمْتُنَّ	تُعُلِّمْتُنَّ	أُنْتُصِرْتُنَّ	اُسْتُشْهِدْتُنَّ
أُشْرِبْتُ	خُوْصِمْتُ	حُرِّمْتُ	تُعُلِّمْتُ	أُنْتُصِرْتُ	اُسْتُشْهِدْتُ
أُشْرِبْنَا	خُوْصِمْنَا	حُرِّمْنَا	تُعُلِّمْنَا	أُنْتُصِرْنَا	اُسْتُشْهِدْنَا

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل များကို فعل مجهول ပြောင်း၍၎င်းတို့၏ صيغة များကိုဖော်ပြပါ။

صَالَحْنَا   طَارَدُوْا   تَخَرَّجْتُمْ   اِنْتَقَلَ
أَبْدَلْتُ   تَمَتَّعْتُنَّ   اِسْتَخْرَجْنَ   كَرَّمَا

الفعل الماضي ၏အမျိုးအစားများ

الفعل الماضي သည် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် အချိန်အပိုင်းအခြားကို အခြေခံ၍ (၅) မျိုးရှိပါသည်။

(၁) الفعل الماضي المُطْلَقُ

အတိတ်ကာလတွင် ဖြစ်ပျက်မှုသက်သက်ကိုသာ ဖော်ပြသော فعل ကို الفعل الماضي المطلق ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ. . . . **الفعل الماضي المعروف المطلق**

فَعَلَ = ထိုသူတစ်ဦး ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

نَصَرَ = ထိုသူတစ်ဦး ကူညီခဲ့သည်။

ဥပမာ. . . **الفعل الماضي المجهول المطلق**

فُعِلَ = ထိုသူတစ်ဦး ပြုလုပ်ခံခဲ့ရသည်။

نُصِرَ = ထိုသူတစ်ဦး ကူညီခြင်းခံခဲ့ရသည်။

(၂) الفعل الماضي للقريب

မကြာမီက ဖြစ်ပျက်ခဲ့ကြောင်းကို ဖော်ပြသော فعل ကို الفعل الماضي للقريب ဟုခေါ်သည်။ الفعل الماضي للقريب ၏ ပုံစံမှာ الفعل الماضي ၏ရှေ့တွင် قد လာရှိမည်။

ဥပမာ . . . . **الفعل الماضي المعروف للقريب**

قد فعل = ထိုသူ မကြာမီက ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

قد نصر = ထိုသူ မကြာမီက ကူညီခဲ့သည်။

ဥပမာ. . . . **الفعل الماضي المجهول للقريب**

قد فُعِلَ = ထိုသူမကြာမီက ပြုလုပ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။

قد نُصِرَ = ထိုသူမကြာမီက ကူညီခြင်းခံခဲ့ရသည်။

الفعل الماضي للبعيد(၃)

တော်တော်ကြာကြာက ဖြစ်ပျက်ခဲ့ကြောင်းကို ဖော်ပြသော الفعل فعل ကို الفعل ဒုပုံစံမှာ الفعل الماضي للبعيد ဟုခေါ်သည်။ الماضي للبعيد ၏ပုံစံမှာ الماضي၏ရှေ့တွင် كان လာရှိမည်။

ဥပမာ. . . . **الفعل الماضي المعروف للبعيد** . . . . ဥပမာ

كان فعل = ထိုသူ အတော်ကြာက ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

كان نصر = ထိုသူအတော်ကြာက ကူညီခဲ့သည်။

ဥပမာ. . . . **الفعل الماضي المجهول للبعيد** . . . . ဥပမာ

كان فُعِلَ = ထိုသူ အတော်ကြာက ပြုလုပ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။

كان نُصِرَ = ထိုသူ အတော်ကြာက ကူညီခြင်းခံခဲ့ရသည်။

الفعل الماضي اِلاسْتِمْرَارِيُّ(၄)

အမြဲတစေဖြစ်ပျက်ခဲ့ကြောင်းကို ဖော်ပြသော الفعل الماضي الفعلကို الفعل الماضي الاستمراري ဟုခေါ်သည်။الاستمراري ၏ပုံစံမှာ كان နှင့် المضارع တွဲ၍လာရှိမည်။

ဥပမာ . . . **الفعل الماضي المعروف الاستمراري** . . . ဥပမာ

كان يفعل = ထိုသူ အမြဲ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

كان ينصر = ထိုသူ အမြဲ ကူညီခဲ့သည်။

ဥပမာ. . . **الفعل الماضي المجهول الاستراري** . . . ဥပမာ

كان يُفْعَلُ = ထိုသူ အမြဲပြုလုပ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။

كان يُنْصَرُ = ထိုသူ အမြဲကူညီခြင်းခံခဲ့ရသည်။

الفعل الماضي الاِحْتِمَالِيُّ (၅)

ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည်ဟု မျှော်လင့်ရကြောင်း ဖော်ပြသော الفعل الماضي ကို الفعل ဒါမှ الفعل الماضي الاحتمالي ၏ ပုံစံမှာ الفعل الماضي الاحتمالي ဟုခေါ်သည်။ الماضي၏ရှေ့တွင် لَعَلَّمَا လာရှိမည်။

ဥပမာ. . . . **الفعل الماضي الاحتمالى المعروف**

لعلما فعل = ထိုသူ ပြုလုပ်ကောင်းပြုလုပ်ခဲ့မည်။

لعلما نصر = ထိုသူ ကူညီကောင်း ကူညီခဲ့မည်။

ဥပမာ. . . **الفعل الماضي الاحتمالي المجهول**

لعلما فُعِلَ = ထိုသူ ပြုလုပ်ကောင်း ပြုလုပ်ခံခဲ့ရမည်။

لعلما نُصِرَ = ထိုသူ ကူညီကောင်း ကူညီခံခဲ့ရမည်။

بيان تصريف أنواع الفعل الماضي المعروف الخمسة من السالم

للاحتمالي	للاستمراري	للبعيد	للقريب	للمطلق
لَعَلَّما فَعَلَ	كان يَفْعَلُ	كان فَعَلَ	قَدْ فَعَلَ	فَعَلَ
لعلما فعلا	كانَا يَفْعَلان	كانا فَعَلا	قد فعلا	فَعَلا
لعلما فعلوا	كَانُوا يَفْعَلُونَ	كانُوا فَعَلُوا	قد فعلوا	فعلوا
لعلما فعلتْ	كَانَتْ تَفْعَل	كانَتْ فعلتْ	قد فعلتْ	فعلتْ
لعلما فعلتَا	كَانَتَا تَفْعَلان	كانَتا فَعَلتَا	قد فعلتَا	فعلتَا
لعلما فعلْنَ	كُنَّ يَفْعَلْنَ	كُنَّ فَعَلْنَ	قد فعلْنَ	فعَلْنَ
لعلما فعلتَ	كُنْتَ تَفْعَلُ	كُنْتَ فعلتَ	قد فعلتَ	فَعلْتَ
لعلما فعلتُما	كُنْتُما تَفْعَلان	كُنْتُمَا فعلتُما	قد فعلتُما	فَعلْتُما
لعلما فعلتُمْ	كُنْتُمْ تَفْعَلُو ن	كُنْتُمْ فعلتُم	قد فعلتُم	فَعلْتُم
لعلما فعلتِ	كُنْتِ تَفْعَلِيْنَ	كُنْتِ فَعلتِ	قد فعلتِ	فَعلْتِ
لعلما فعلتُما	كُنْتُمَا تَفَعَلَان	كُنْتُمَا فعلْتُما	قد فعلتُما	فَعلْتُما
لعلما فعلتُنّ	كُنْتُنَّ تَفْعَلْنَ	كُنْتُنَّ فعلتُنَّ	قد فعلتُنَّ	فَعلْتُنَّ
لعلما فعلتُ	كُنْتُ أَفْعَلُ	كُنْتُ فعلتُ	قد فعلتُ	فَعلْتُ
لعلما فعلنَا	كُنّانَفْعَلُ	كُنَّا فَعلْنا	قد فعلنا	فَعلْنَا

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فـعـل မျာ:ကို مـعـروف (သို့) مـنـفـي ပုံစံဖြစ်လည်း تـصـريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

عَبَدَ　　دَهِشَ　　كَرُمَ　　ظَلَمَ

بيان تصريف أنواع الفعل الماضي المعروف الخمسة من المهموز

أكل =ထိုသူတစ်ဦး စားခဲ့သည်။

قد أكل =ထိုသူတစ်ဦး မကြာမီက စားခဲ့သည်။

كان سأل =ထိုသူတစ်ဦး အတန်ကြာက မေးမြန်းခဲ့သည်။

كان يسأل =ထိုသူတစ်ဦး အမြဲ မေးမြန်းခဲ့သည်။

لعلما قرأ =ထိုသူတစ်ဦး ဖတ်ကောင်းဖတ်ခဲ့သည်။

للاحتمالي	للاستمراري	للبعيد	للقريب	للمطلق
لَعَلَّماقَرَأَ	كان يَسْأَلُ	كان سَأَلَ	قَدْ أَكَلَ	أَكَلَ
لَعَلَّماقَرَآ	كَانَايَسْأَلَان	كاناسَأَلَا	قَدْ أَكَلَا	أَكَلَا
لَعَلَّماقَرَؤُوْا	كَانُوا يَسْأَلُوْنَ	كانُوا سَأَلُوْا	قَدْ أَكَلُوْا	أَكَلُوْا
لَعَلَّما قَرَأَتْ	كَانَتْ تَسْأَلُ	كانَتْ سَأَلَتْ	قَدْ أَكَلَتْ	أَكَلَتْ
لَعَلَّما قَرَأَتَا	كَانَتَا تَسْأَلَان	كانَتاسَأَلَتَا	قَدْ أَكَلَتَا	أَكَلَتَا
لَعَلَّما قَرَأْنَ	كُنَّ يَسْأَلْنَ	كُنَّ سَأَلْنَ	قَدْ أَكَلْنَ	أَكَلْنَ
لَعَلَّما قَرَأْتَ	كُنْتَ تَسْأَلُ	كُنْتَ سَأَلْتَ	قَدْ أَكَلْتَ	أَكَلْتَ
لَعَلَّما قَرَأْتُمَا	كُنْتُما تَسْأَلَان	كُنْتُمَا سَأَلْتُمَا	قَدْ أَكَلْتُمَا	أَكَلْتُمَا
لَعَلَّما قَرَأْتُمْ	كُنْتُمْ تَسْأَلُوْن	كُنْتُمْ سَأَلْتُمْ	قَدْ أَكَلْتُمْ	أَكَلْتُمْ
لَعَلَّما قَرَأْتِ	كُنْتِ تَسْأَلِيْنَ	كُنْتِ سَأَلْتِ	قَدْ أَكَلْتِ	أَكَلْتِ
لَعَلَّما قَرَأْتُمَا	كُنْتُمَا تَسْأَلَان	كُنْتُمَا سَأَلْتُمَا	قَدْ أَكَلْتُمَا	أَكَلْتُمَا
لَعَلَّما قَرَأْتُنَّ	كُنْتُنَّ تَسْأَلْنَ	كُنْتُنَّ سَأَلْتُنَّ	قَدْ أَكَلْتُنَّ	أَكَلْتُنَّ
لَعَلَّما قَرَأْتُ	كُنْتُ أَسْأَلُ	كُنْتُ سَأَلْتُ	قَدْ أَكَلْتُ	أَكَلْتُ
لَعَلَّما قَرَأْنَا	كُنّا نَسْأَلُ	كُنَّا سَأَلْنَا	قَدْ أَكَلْنَا	أَكَلْنَا

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل များကို معروف (သို့) منفي ပုံစံဖြစ်လည်းနတ်တိုက် تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

يأْمُرُ أَمَرَ (အမိန့်ပေးခြင်း) يَسْئَمُ سَئِمَ (ပျင်းရိခြင်း)

يَلُوْمُ لَوُمَ (ယုတ်ညံ့ခြင်း) يَدْأَبُ دَأبَ (အကျင့်ပါခြင်း)

၂။အောက်ပါဝါကျများကို အရဗီဘာသာသို့ပြန်ဆို၍ صيغة များကိုဖော်ပြပေးပါ။

(၁) ထိုသူမများ အမြဲကျေးဇူးတင်ခဲ့ကြသည်။

(၂) ထိုသူများ မကြာမီက နားလည်ခဲ့ကြသည်။

(၃) အသင်တို့ အတော်ကြာက ထိုင်ခဲ့ကြသည်။

(၄) ထိုသူနှစ်ဦး ဖတ်ကောင်းဖတ်ခဲ့သည်။

(၅) အသင်မတို့ စီးနင်းခဲ့ကြသည်။

بيان تصريف أنواع الفعل الماضي المعروف الخمسة من المضعف

مَدَّ = ထိုသူတစ်ဦး ဆွဲဆန့်ခဲ့သည်။

قد مد = ထိုသူတစ်ဦး မကြာမီက ဆွဲဆန့်ခဲ့သည်။

كان مد = ထိုသူတစ်ဦး အတန်ကြာက ဆွဲဆန့်ခဲ့သည်။

كان يمُدُّ = ထိုသူတစ်ဦး အမြဲ ဆွဲဆန့်ခဲ့သည်။

لعلما مد = ထိုသူတစ်ဦး ဆွဲဆန့်ကောင်း ဆွဲဆန့်ခဲ့သည်။

للاحتمالي	للاستمراري	للبعيد	للقريب	للمطلق
لَعَلَّمَا مَدَّ	كَانَ يَمُدُّ	كَانَ مَدَّ	قَدْ مَدَّ	مَدَّ
لَعَلَّمَا مَدَّا	كَانَا يَمُدَّانِ	كَانَا مَدَّا	قَدْ مَدَّا	مَدَّا
لَعَلَّمَا مَدُّوْا	كَانُوْا يَمُدُّوْنَ	كَانُوْا مَدُّوْا	قَدْ مَدُّوْا	مَدُّوْا

مَدَّتْ	قَدْ مَدَّتْ	كَانَتْ مَدّتْ	كَانَتْ تَمُدُّ	لَعلَّمَا مَدَّتْ
مَدَّتَا	قَدْ مَدَّتَا	كَانَتَا مَدَّتَا	كَانَتَا تَمُدَّان	لَعلَّمَا مَدَّتَا
مَدَدْنَ	قَدْ مَدَدْنَ	كُنَّ مَدَدْنَ	كُنَّ يَمْدُدْنَ	لَعلَّمَا مَدَدْنَ
مَدَدْتَ	قَدْ مَدَدْتَ	كُنْتَ مَدَدْتَ	كُنْتَ تَمُدُّ	لَعَلَّمَا مَدَدْتَ
مَدَدْتُمَا	قَدْ مَدَدْتُمَا	كُنْتُمَامَدَدْتُمَا	كُنْتُمَا تَمُدَّان	لَعَلَّمَا مَدَدْتُمَا
مَدَدْتُمْ	قَدْ مَدَدْتُمْ	كُنْتُمْ مَدَدْتُمْ	كُنْتُمْ تَمُدُّوْنَ	لَعَلَّمَا مَدَدْتُمْ
مَدَدْتِ	قَدْ مَدَدْتِ	كُنْتِ مَدَدْتِ	كُنْتِ تَمُدِّيْنَ	لَعَلَّمَا مَدَدْتِ
مَدَدْتُمَا	قَدْ مَدَدْتُمَا	كُنْتُمَا مَدَدْتُمَا	كُنْتُمَا تَمُدَّان	لَعَلَّمَا مَدَدْتُمَا
مَدَدْتُنَّ	قَدْ مَدَدْتُنَّ	كُنْتُنَّ مَدَدْتُنَّ	كُنْتُنَّ تَمْدُدْنَ	لَعَلَّمَا مَدَدْتُنَّ
مَدَدْتُ	قَدْ مَدَدْتُ	كُنْتُ مَدَدْتُ	كُنْتُ أَمُدُّ	لَعَلَّمَا مَدَدْتُ
مَدَدْنَا	قَدْ مَدَدْنَا	كُنَّا مَدَدْنَا	كُنّا نَمُدُّ	لَعلَّمَا مَدَدْنَا

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل مضعف များကို تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

فَرَّ يَفِرُّ (ပြေးခြင်း)   مَسَّ يَمَسُّ (ကိုင်တွယ်ခြင်း)

شَدَّ يَشُدُّ (ချည်နှောင်ခြင်း)

بيان تصريف أنوا ع الفعل الماضي المجهول الخمسة من السالم

فُعِلَ = ထိုသူတစ်ဦး ပြုလုပ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။

قد فُعِلَ = ထိုသူတစ်ဦး မကြာမီက ပြုလုပ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။

كان فُعِلَ = ထိုသူတစ်ဦး အတန်ကြာက ပြုလုပ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။

كان يُفْعَلُ = ထိုသူတစ်ဦး အမြဲ ပြုလုပ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။

لعلما فُعِلَ = ထိုသူတစ်ဦး ပြုလုပ်ခြင်း ခံကောင်းခံခဲ့ရသည်။

المطلق	للقريب	للبعيد	للاستمراري	للاحتمالي
فُعِلَ	قد فُعِلَ	كان فُعِلَ	كان يُفْعَلُ	لَعَلَّمَا فُعِلَ
فُعِلا	قد فُعِلا	كانا فُعِلا	كانا يُفْعَلان	لعلما فُعِلا
فُعِلُوا	قد فُعِلُوا	كانُوْا فُعِلُوا	كانوا يُفْعَلُوْنَ	لعلما فُعِلُوْا
فُعِلَتْ	قد فُعِلَتْ	كانَتْ فُعِلتْ	كانتْ تُفْعَلُ	لعلما فُعِلَتْ
فُعِلَتَا	قد فُعِلَتَا	كانَتَا فُعِلَتَا	كانَتَا تُفْعَلان	لعلما فُعِلَتَا
فُعِلْنَ	قد فُعِلْنَ	كُنَّ فُعِلْنَ	كُنَّ يُفْعَلْنَ	لعلما فُعِلْنَ
فُعِلْتَ	قد فُعِلْتَ	كُنْتَ فُعِلْتَ	كُنْتَ تُفْعَلُ	لعلما فُعِلْتَ
فُعِلْتُمَا	قد فُعِلْتُمَا	كُنْتُمَا فُعِلْتُمَا	كُنْتُمَا تُفْعَلان	لعلما فُعِلتُمَا
فُعِلْتُمْ	قد فُعِلْتُمْ	كُنْتُمْ فُعِلْتُمْ	كُنْتُمْ تُفْعَلُوْنَ	لعلما فُعِلْتُمْ
فُعِلْتِ	قد فُعِلْتِ	كُنْتِ فُعِلْتِ	كُنْتِ تُفْعَلِيْنَ	لعلما فُعِلْتِ
فُعِلْتُمَا	قد فُعِلْتُمَا	كُنْتُمَا فُعِلْتُمَا	كُنْتُمَا تُفْعَلان	لعلما فُعِلْتُمَا
فُعِلْتُنَّ	قد فُعِلْتُنَّ	كُنْتُنَّ فُعِلْتُنَّ	كُنْتُنَّ تُفْعَلْنَ	لعلما فُعِلْتُنَّ
فُعِلْتُ	قد فُعِلْتُ	كُنْتُ فُعِلْتُ	كُنْتُ أُفْعَلُ	لعلما فُعِلْتُ
فُعِلْنَا	قد فُعِلْنَا	كُنّا فُعِلْنَا	كُنَّا نُفْعَلُ	لعلما فُعِلْنَا

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل مجهول များကို تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

نُهِبَ يُنْهَبُ (အလုခံရခြင်း) كُتِبَ يُكْتَبُ (အရေးခံရခြင်း)

ظُلِمَ يُظْلَمُ (ညှင်းပန်းခံရခြင်း)

بيان تصريف أنواع الفعل الماضي المجهول الخمسة من المهموز

أُكِلَ = စားခြင်းခံခဲ့ရသည်။
قد أُكِلَ = မကြာမီက စားခြင်းခံခဲ့ရသည်။
كان سُئِلَ = အတန်ကြာက မေးမြန်းခြင်းခံခဲ့ရသည်။
كان يُسْأَلُ = အမြဲ မေးမြန်းခြင်းခံခဲ့ရသည်။
لعلما قُرِئَ = ဖတ်ပြခြင်းခံကောင်း ခံခဲ့ရသည်။

للمطلق	للقريب	للبعيد	للاستمراري	للاحتمالي
أُكِلَ	قَدْ أُكِلَ	كان سُئِلَ	كان يُسْأَلُ	لَعَلَّمَا قُرِئَ
أُكِلَا	قَدْ أُكِلَا	كاناسُئِلَا	كَانَايُسْأَلَان	لَعَلَّمَا قُرِئَا
أُكِلُوْا	قَدْ أُكِلُوْا	كانُوا سُئِلُوْا	كَانُوايُسْأَلُوْنَ	لَعَلَّمَا قُرِؤُوْا
أُكِلَتْ	قَدْ أُكِلَتْ	كانَتْ سُئِلَتْ	كَانَتْ تُسْأَلُ	لَعَلَّمَا قُرِئَتْ
أُكِلَتَا	قَدْ أُكِلَتَا	كانَتاسُئِلَتَا	كَانَتَا تُسْأَلَان	لَعَلَّمَا قُرِئَتَا
أُكِلْنَ	قَدْ أُكِلْنَ	كُنَّ سُئِلْنَ	كُنَّ يُسْأَلْنَ	لَعَلَّمَا قُرِئْنَ
أُكِلْتَ	قَدْ أُكِلْتَ	كُنْتَ سُئِلْتَ	كُنْتَ تُسْأَلُ	لَعَلَّمَا قُرِئْتَ
أُكِلْتُمَا	قَدْ أُكِلْتُمَا	كُنْتُمَا سُئِلْتُمَا	كُنْتُما تُسْأَلان	لَعَلَّمَا قُرِئْتُمَا
أُكِلْتُمْ	قَدْ أُكِلْتُمْ	كُنْتُمْ سُئِلْتُمْ	كُنْتُمْ تُسْأَلُوْنَ	لَعَلَّمَا قُرِئْتُمْ
أُكِلْتِ	قَدْ أُكِلْتِ	كُنْتِ سُئِلْتِ	كُنْتِ تُسْأَلِيْنَ	لَعَلَّمَا قُرِئْتِ
أُكِلْتُمَا	قَدْ أُكِلْتُمَا	كُنْتُمَا سُئِلْتُمَا	كُنْتُمَا تُسْأَلَان	لَعَلَّمَا قُرِئْتُمَا
أُكِلْتُنَّ	قَدْ أُكِلْتُنَّ	كُنْتُنَّ سُئِلْتُنَّ	كُنْتُنَّ تُسْأَلْنَ	لَعَلَّمَا قُرِئْتُنَّ
أُكِلْتُ	قَدْ أُكِلْتُ	كُنْتُ سُئِلْتُ	كُنْتُ أُسْأَلُ	لَعَلَّمَا قُرِئْتُ
أُكِلْنَا	قَدْ أُكِلْنَا	كُنَّا سُئِلْنَا	كُنّا نُسْأَلُ	لَعَلَّمَا قُرِئْنَا

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل مهموز များကို معروف (သို့) منفي ပုံစံဖြစ်လည်း تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

بُدِئَ يُبْدَأُ (အစပြုခံရခြင်း) رُئِبَ يُرْأَبُ (ညှိနှိုင်းပေးခံရခြင်း)

أُرِخَ يُرْأَخُ (သမိုင်းရေးခံရခြင်း)

بيان تصريف أنواع الفعل الماضي المجهول الخمسة من المضعف

مُدَّ = ဆွဲဆန့်ခံခဲ့ရသည်။

قد مُدَّ =မကြာမီက ဆွဲဆန့်ခံခဲ့ရသည်။

كان مُدَّ =အတန်ကြာက ဆွဲဆန့်ခံခဲ့ရသည်။

كان يُمَدُّ =အမြဲ ဆွဲဆန့်ခံခဲ့ရသည်။

لعلما مُدَّ = ဆွဲဆန့်ကောင်း ဆွဲဆန့်ခံခဲ့ရသည်။

للمطلق	للقريب	للبعيد	للاستمراري	للاحتمالي
مُدَّ	قَدْ مُدَّ	كَانَ مُدَّ	كَانَ يُمَدُّ	لَعَلَّمَا مُدَّ
مُدَّا	قَدْ مُدَّا	كَانَا مُدَّا	كَانَا يُمَدَّان	لَعَلَّمَا مُدَّا
مُدُّوْا	قَدْ مُدُّوْا	كَانُوْا مُدُّوْا	كَانُوْا يُمَدُّوْنَ	لَعَلَّمَا مُدُّوْا
مُدَّتْ	قَدْ مُدَّتْ	كَانَتْ مُدّتْ	كَانَتْ تُمَدُّ	لَعَلَّمَا مُدَّتْ
مُدَّتَا	قَدْ مُدَّتَا	كَانَتَا مُدَّتَا	كَانَتَا تُمَدَّان	لَعَلَّمَا مُدَّتَا
مُدِدْنَ	قَدْ مُدِدْنَ	كُنَّ مُدِدْنَ	كُنَّ يُمْدَدْنَ	لَعَلَّمَا مُدِدْنَ
مُدِدْتَ	قَدْ مُدِدْتَ	كُنْتَ مُدِدْتَ	كُنْتَ تُمَدُّ	لَعَلَّمَامُدِدْتَ
مُدِدْتُمَا	قَدْ مُدِدْتُمَا	كُنْتُمَامُدِدْتُمَا	كُنْتُمَا تُمَدَّان	لَعَلَّمَا مُدِدْتُمَا
مُدِدْتُمْ	قَدْ مُدِدْتُمْ	كُنْتُمْ مُدِدْتُمْ	كُنْتُمْ تُمَدُّوْنَ	لَعَلَّمَا مُدِدْتُمْ

مُدِدْتِ	قَدْ مُدِدْتِ	كُنْتِ مُدِدْتِ	كُنْتِ تُمَدِّيْنَ	لَعَلَّمَا مُدِدْتِ
مُدِدْتُمَا	قَدْ مُدِدْتُمَا	كُنْتُمَا مُدِدْتُمَا	كُنْتُمَا تُمَدَّانِ	لَعَلَّمَا مُدِدْتُمَا
مُدِدْتُنَّ	قَدْ مُدِدْتُنَّ	كُنْتُنَّ مُدِدْتُنَّ	كُنْتُنَّ تُمْدَدْنَ	لَعَلَّمَا مُدِدْتُنَّ
مُدِدْتُ	قَدْ مُدِدْتُ	كُنْتُ مُدِدْتُ	كُنْتُ أُمَدُّ	لَعَلَّمَا مُدِدْتُ
مُدِدْنَا	قَدْ مُدِدْنَا	كُنَّا مُدِدْنَا	كُنّا نُمَدُّ	لَعَلَّمَا مُدِدْنَا

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ مضعف فعل များကို معروف (သို့) منفي ပုံစံဖြစ်လည်း تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

مَرَّ يَمُرُّ (ဖြတ်သွားခြင်း) فَرَّ يَفِرُّ (ထွက်ပြေးခြင်း)

مَسَّ يَمَسُّ (ထိတွေ့ခြင်း)

صيغة ၏ الفعل المضارع المعروف များပြုလုပ်နည်း

(၁) الفعل المضارع အား الفعل الماضي မှပြုလုပ်ရသည်။

(၂) الفعل الماضي ၏အစတွင် အောက်ပါအက္ခရာတစ်လုံးလုံးကို ထည့်ပေးရမည်။ أ - ت - ي - ن

၎င်းတို့ကို حُرُوْفُ المُضَارَعَةِ (သို့) علامةُ الفَعْلِ المُضَارِعِ ဟုခေါ်သည်။ ယင်းအက္ခရာများကို أَتَيْنَ ဟု စုစည်းထားပါသည်။

(၃) ي - သည် صيغة (၄) ခု၏အစတွင်လာရှိမည်။

ت - သည် صيغة (၈) ခု၏အစတွင်လာရှိမည်။

أ - သည် صيغة (၁) ခု၏ အစတွင်လာရှိမည်။

ن - သည် صيغة (၁) ခု၏အစတွင်လာရှိမည်။

(၄) حـروف الـمضـارعة ၏နောက်တွင်လာသော အက္ခရာကို سُكُوْنٌ ပေးရမည်။نون မပါသော صيغة (၅)၏ နောက်ဆုံး အက္ခရာအား ضمة ပေးရမည်။

ဥပမာ نَفْعَلُ ـ أَفْعَلُ ـ تَفْعَلُ ـ تَفْعَلُ ـ يفْعَلُ

(၅) نُـوْنٌ مَـكْسُـوْرَـةٌ ၏ صيـغة (၄) ခုအဆုံးတွင် ألف နှင့် مثـنـى တို့ကိုထည့်ပေးရမည်။ ၄င်း نُوْنٌ ကို نُوْنٌ إِعْرَابِيَّةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ تَفْعَلاَنِ ـ تَفْعَلاَنِ ـ تَفْعَلاَنِ ـ يَفْعَلاَنِ

(၆) صيـغة الـمخاطبِينْ နှင့် صيـغة الغائبين ၏အဆုံးတွင် واو ساكنة နှင့် نون مفتوحة တို့ကိုထည့်ပေးရမည်။၄င်း نُوْنٌ ကိုလည်း نُوْنٌ إِعْرَابِيَّةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ تَفْعَلُوْنَ ـ يَفْعَلُوْنَ

(၇) صيـغة الْمُخاطبَةِ တွင် ياء ساكنة နှင့် نُـوْن مفتوحة တို့ကိုထည့်ပေးရမည်။ထို့နောက် ياء ساكنة ၏အလျင်ရှိအက္ခရာ کسـرة ပေးရမည်။ထို ياء ကို يـاءُ الْمُخَاطَبَةِ ဟုခေါ်သည်။၄င်း نُوْنٌ ကိုလည်း نُوْنٌ إِعْرَابِيَّةٌ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ تَفْعَلِيْنَ

မှတ်ချက် ။ نُـوْنٌ إعـرابية ဆိုသည်မှာ إِعْـرَابٌ အပြောင်းလဲခြင်းပေါ် မူတည်၍တည်ရှိသော نونကို ခေါ်ဆိုသည်။

(၈) صيـغة الغائبات နှင့် صيـغة المخاطبات တို့အဆုံးတွင် نـونُ الضَميْر ကိုထည့်ပေးရမည်။၎င်း نُـونٌ သည် مـفتـوحة အဖြစ်လာရှိပြီး فـعـل ၏ နာမ်စားဖြစ်ကြောင်းကို ဖော်ပြနေမည်။ ဤ نون သည် မပြုတ်ဘဲ အခြေအနေတိုင်းတွင် အမြဲတည်ရှိနေမည်။ ဥပမာ تَفْعَلْنَ ـ يَفْعَلْنَ

يَفْعَلُ = ထိုသူတစ်ဦး ပြုလုပ်နေသည်။(သို့) ပြုလုပ်လိမ့်မည်။

الضمائر	حروف المُضَارَعَةِ				الفعل المضارع	الصيغ
هو			ي		يَفْعَلُ	صيغة الغائبِ
هما			ي		يفْعَلان	صيغة الغائبَيْنِ
هم			ي		يفْعَلُوْنَ	صيغة العائبِينَ
هي		ت			تَفْعَلُ	صيغة الغائبَةِ
هما		ت			تفْعَلان	صيغة الغائبَتَيْنِ
هنَّ			ي		يَفْعَلْنَ	صيغة الغائباتِ
أنتَ		ت			تفْعَلُ	صيغة المُخَاطَبِ
أنتُما		ت			تفْعَلان	صيغة المُخاطَبَيْنِ
أنتم		ت			تفْعَلُوْنَ	صيغة المُخَاطِبِيْنَ
أنتِ		ت			تفْعَلِيْنَ	صيغة المُخاطَبةِ
أنتما		ت			تفْعَلان	صيغة المُخاطَبَتَيْنِ
أنتنَّ		ت			تَفْعَلْنَ	صيغة المُخاطَبَاتِ
أنا	أ				أفْعَلُ	صيغة المتكلم
نحن				ن	نَفْعَلُ	صيغة المتكلم مع الغير

الفعل المضارع المجهول ပြုလုပ်နည်း

الفعل المضارع المعروف အား الفعل المضارع المجهول မှပြုလုပ်ရသည်။ ပြုလုပ်နည်းမှာ. . . .

(၁) حروف المضارعة အား ضمة ပေးရမည်။

(၂) နောက်ဆုံးအက္ခရာ၏ အလျင်ရှိသော အက္ခရာတွင် فتحة မရှိပါက فتحة ပေးရမည်။

(၃) ကျန်အက္ခရာများကို မူလအတိုင်းထားရှိရမည်။

الثلاثي المجرد المعروف			الثلاثي المجرد المجهول			
فَعَلَ	يَفْعَلُ	فَعْلا	وفُعِل	يُفْعَلُ	فَعْلا	ဥပမာ
فَتَحَ	يَفْتَحُ	فَتْحًا	وَفُتِحَ	يُفْتَحُ	فَتْحًا	
فَعَلَ	يَفْعِلُ	فَعْلا	وفُعِل	يُفْعَلُ	فَعْلا	
ضَرَبَ	يَضْرِبُ	ضَرْبًا	وَضُرِبَ	يُضْرَبُ	ضَرْبًا	
فَعَلَ	يَفْعُلُ	فَعْلا	وفُعِل	يُفْعَلُ	فَعْلا	
نَصَرَ	يَنْصُرُ	نَصْرًا	وَنُصِرَ	يُنْصَرُ	نَصْرًا	

الفعل المعروف من الثلاثي المزيد			الفعل المجهول من الثلاثي المزيد			
أَفْعَلَ	يُفْعِلُ	إفْعَالا	أُفْعِلَ	يُفْعَلُ	إفْعَالا	ဥပမာ
أَكْرَمَ	يُكْرِمُ	إِكْرَامًا	أُكْرِمَ	يُكْرَمُ	إِكْرَامًا	
فاعل	يُفَاعِلُ	مُفاعَلةً	وفُوْعِلَ	يُفَاعَلُ	مُفاعَلَةً	
قَاتَلَ	يُقَاتِلُ	مُقَاتَلَةً	وَقُوْتِلَ	يُقَاتَلُ	مُقَاتَلَةً	
فَعَّلَ	يُفَعِّلُ	تَفْعِيْلا	وفُعِّلَ	يُفَعَّلُ	تفعيلا	
قَتَّلَ	يُقَتِّلُ	تَقْتِيْلاً	وقُتِّلَ	يُقَتَّلُ	تَقْتِيْلاً	
تَفَاعَلَ	يَتَفاعَلُ	تفاعُلا	وتُفُوْعِلَ	يُتَفَاعَلُ	تَفَاعُلا	
تَشَاوَرَ	يَتَشَاوَرُ	تَشَاوُرًا	وتُشُوْوِرَ	يُتَشَاوَرُ	تَشَاوُرًا	
تَفَعَّلَ	يَتَفَعَّلُ	تَفَعُّلاً	وتُفُعِّلَ	يُتَفَعَّلُ	تَفَعُّلا	
تَعَلَّمَ	يَتَعَلَّمُ	تَعَلُّمًا	وَتُعُلِّمَ	يُتَعَلَّمُ	تَعَلُّمًا	

اِنْفَعَلَ يَنْفَعِلُ اِنْفِعَالاً وانْفُعِلَ يُنْفَعَلُ اِنْفِعَالاً

اِنْطَلَقَ يَنْطَلِقُ اِنْطِلاَقًا وَانْطُلِقَ يُنْطَلَقُ اِنْطِلاَقًا

اِفْتَعَلَ يَفْتَعِلُ اِفْتِعَالاً وَافْتُعِلَ يُفْتَعَلُ اِفْتِعَالاً

اِجْتَمَعَ يَجْتَمِعُ اِجْتِمَاعًا وَاجْتُمِعَ يُجْتَمَعُ اِجْتِمَاعًا

اِسْتَفْعَلَ يَسْتَفْعِلُ اِسْتِفْعَالاً وَاسْتُفْعِلَ يُسْتَفْعَلُ اِسْتِفْعَالاً

اِسْتَغْفَرَ يَسْتَغْفِرُ اِسْتِغْفَارًا وَاسْتُغْفِرَ يُسْتَغْفَرُ اِسْتِغْفَارًا

تصريف الأفعال المضارعة المعروفة والمجهولة من السالم

يُضْرَبُ = ထိုသူအရိုက်ခံနေရသည်။ — يَضْرِبُ = ထိုသူရိုက်နေသည်။

يُسْمَعُ = ထိုသူ ကြားခံရသည်။ — يَسْمَعُ = ထိုသူကြားရသည်။

يُنْصَرُ = ထိုသူ အကူအညီခံနေရသည်။ — يَنْصُرُ = ထိုသူကူညီနေသည်။

ضَرَبَ يَضْرِبُ		سَمِعَ يَسْمَعُ		نَصَرَ يَنْصُرُ	
معروف	مجهول	معروف	مجهول	معروف	مجهول
يَضْرِبُ	يُضْرَبُ	يَسْمَعُ	يُسْمَعُ	يَنْصُرُ	يُنْصَرُ
يَضْرِبَانِ	يُضْرَبَانِ	يَسْمَعَانِ	يُسْمَعَانِ	يَنْصُرَانِ	يُنْصَرَانِ
يَضْرِبُوْنَ	يُضْرَبُوْنَ	يَسْمَعُوْنَ	يُسْمَعُوْنَ	يَنْصُرُوْنَ	يُنْصَرُوْنَ
تَضْرِبُ	تُضْرَبُ	تَسْمَعُ	تُسْمَعُ	تَنْصُرُ	تُنْصَرُ
تَضْرِبَانِ	تُضْرَبَانِ	تَسْمَعَانِ	تُسْمَعَانِ	تَنْصُرَانِ	تُنْصَرَانِ
يَضْرِبْنَ	يُضْرَبْنَ	يَسْمَعْنَ	يُسْمَعْنَ	يَنْصُرْنَ	يُنْصَرْنَ
تَضْرِبُ	تُضْرَبُ	تَسْمَعُ	تُسْمَعُ	تَنْصُرُ	تُنْصَرُ
تَضْرِبَانِ	تُضْرَبَانِ	تَسْمَعَانِ	تُسْمَعَانِ	تَنْصُرَانِ	تُنْصَرَانِ

تَضْرِبُوْنَ	تُضْرَبُوْنَ	تَسْمَعُوْنَ	تُسْمَعُوْنَ	تَنْصُرُوْنَ	تُنْصَرُوْنَ
تَضْرِبِيْنَ	تُضْرَبِيْنَ	تَسْمَعِيْنَ	تُسْمَعِيْنَ	تَنْصُرِيْنَ	تُنْصَرِيْنَ
تَضْرِبَانِ	تُضْرَبَانِ	تَسْمَعَانِ	تُسْمَعَانِ	تَنْصُرَانِ	تُنْصَرَانِ
تَضْرِبْنَ	تُضْرَبْنَ	تَسْمَعْنَ	تُسْمَعْنَ	تَنْصُرْنَ	تُنْصَرْنَ
أَضْرِبُ	أُضْرَبُ	أَسْمَعُ	أُسْمَعُ	أَنْصُرُ	أُنْصَرُ
نَضْرِبُ	نُضْرَبُ	نَسْمَعُ	نُسْمَعُ	نَنْصُرُ	نُنْصَرُ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ مضارع فعل များ၏ معروف နှင့် مجهول များကို تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

يَرْكَبُ يَظْلِمُ يَدْخُلُ يَرْفَعُ

၂။ အောက်ပါဝါကျများကို အရဗီဘာသာသို့ပြန်ဆို၍ صيغة များကို ဖော်ပြပေးပါ။

(၁)ထိုသူမများ အိပ်နေသည်။ (၂) အသင်တို့စားနေသည်။

(၃) ကျွန်မရေးနေသည်။ (၄)အသင်မ (၂)ဦး ဖတ်နေသည်။

(၅) ထိုသူ(၂)ဦး သဘောပေါက်နေသည်။

تصريف الأفعال المضارعة المعروفة والمجهولة من المهموز

يأخُذُ =ယူနေသည်။ يُؤْخَذُ =ယူခြင်းခံရသည်။

يَسْأَلُ =မေးမြန်းသည်။ يُسْأَلُ =မေးမြန်းခြင်းခံရသည်။

يَقْرَأُ = ဖတ်နေသည်။ يُقْرَأُ =ဖတ်ပြခြင်းခံရသည်။

مهموز الفاء		مهموز العين		مهموز اللام	
أخَذَ يَأْخُذُ		**سَأَلَ يَسْأَلُ**		**قَرَأَ يَقْرَأُ**	
معروف	**مجهول**	**معروف**	**مجهول**	**معروف**	**مجهول**

يَأْخُذُ	يُؤْخَذُ	يَسْأَلُ	يُسْأَلُ	يَقْرَأُ	يُقْرَأُ
يَأْخُذَانِ	يُؤْخَذَانِ	يَسْأَلَانِ	يُسْأَلَانِ	يَقْرَآنِ	يُقْرَآنِ
يَأْخُذُوْنَ	يُؤْخَذُوْنَ	يَسْأَلُوْنَ	يُسْأَلُوْنَ	يَقْرَؤُوْنَ	يُقْرَؤُوْنَ
تَأْخُذُ	تُؤْخَذُ	تَسْأَلُ	تُسْأَلُ	تَقْرَأُ	تُقْرَأُ
تَأْخُذَانِ	تُؤْخَذَانِ	تَسْأَلَانِ	تُسْأَلَانِ	تَقْرَآنِ	تُقْرَآنِ
يَأْخُذْنَ	يُؤْخَذْنَ	يَسْأَلْنَ	يُسْأَلْنَ	يَقْرَأْنَ	يُقْرَأْنَ
تَأْخُذُ	تُؤْخَذُ	تَسْأَلُ	تُسْأَلُ	تَقْرَأُ	تُقْرَأُ
تَأْخُذَانِ	تُؤْخَذَانِ	تَسْأَلَانِ	تُسْأَلَانِ	تَقْرَآنِ	تُقْرَآنِ
تَأْخُذُوْنَ	تُؤْخَذُوْنَ	تَسْأَلُوْنَ	تُسْأَلُوْنَ	تَقْرَؤُوْنَ	تُقْرَؤُوْنَ
تَأْخُذِيْنَ	تُؤْخَذِيْنَ	تَسْأَلِيْنَ	تُسْأَلِيْنَ	تَقْرَئِيْنَ	تُقْرَئِيْنَ
تَأْخُذَانِ	تُؤْخَذَانِ	تَسْأَلَانِ	تُسْأَلَانِ	تَقْرَآنِ	تُقْرَآنِ
تَأْخُذْنَ	تُؤْخَذْنَ	تَسْأَلْنَ	تُسْأَلْنَ	تَقْرَأْنَ	تُقْرَأْنَ
آخُذُ	أُؤْخَذُ	أَسْأَلُ	أُسْأَلُ	أَقْرَأُ	أُقْرَأُ
نَأْخُذُ	نُؤْخَذُ	نَسْأَلُ	نُسْأَلُ	نَقْرَأُ	نُقْرَأُ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ مضارع فعل များ၏ معروف နှင့် مجهول များကို تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

(ဟိန်းခြင်း) زَأَرَ يَزْأَرُ   بَدَأَ يَبْدَأُ

၂။အောက်ပါအရဗီစာသားများကို မြန်ဘာသာသို့ပြန်ဆို၍ صيغة များကိုဖော်ပြပေးပါ။

نُسْأَلُ   تُقْرَؤُوْنَ   تَأْخُذِيْنَ   يُسْأَلُوْنَ   يَقَرَآنِ

يَقْرَؤُوْنَ   تُوْخَذْنَ   تَقْرَآنِ   نَأْخُذُ   تُسْأَلِيْنَ

تصريف الأفعال المضارعة المعروفة والمجهولة من المضعف

يُمَدُّ =ဆွဲဆန့်ခြင်းခံရသည်။ يَمُدُّ = ဆွဲဆန့်နေသည်။

يُفَرُّ =အပြေးခံရသည်။ يَفِرُّ =ပြေးနေသည်။

يُمَسُّ =ကိုယ်တွယ်ခံရသည်။ يَمَسُّ =ကိုင်တွယ်သည်။

مَسَّ يَمَسُّ		فَرَّ يَفِرُّ		مَدَّ يَمُدُّ	
مجهول	معروف	مجهول	معروف	مجهول	معروف
يُمَسُّ	يَمَسُّ	يُفَرُّ	يَفِرُّ	يُمَدُّ	يَمُدُّ
يُمَسَّانِ	يَمَسَّانِ	يُفَرَّانِ	يَفِرَّانِ	يُمَدَّانِ	يَمُدَّانِ
يُمَسُّوْنَ	يَمَسُّوْنَ	يُفَرُّوْنَ	يَفِرُّوْنَ	يُمَدُّوْنَ	يَمُدُّوْنَ
تُمَسُّ	تَمَسُّ	تُفَرُّ	تَفِرُّ	تُمَدُّ	تَمُدُّ
تُمَسَّانِ	تَمَسَّانِ	تُفَرَّانِ	تَفِرَّانِ	تُمَدَّانِ	تَمُدَّانِ
يُمْسَسْنَ	يَمْسَسْنَ	يُفْرَرْنَ	يَفْرِرْنَ	يُمْدَدْنَ	يَمْدُدْنَ
تُمَسُّ	تَمَسُّ	تُفَرُّ	تَفِرُّ	تُمَدُّ	تَمُدُّ
تُمَسَّانِ	تَمَسَّانِ	تُفَرَّانِ	تَفِرَّانِ	تُمَدَّانِ	تَمُدَّانِ
تُمَسُّوْنَ	تَمَسُّوْنَ	تُفَرُّوْنَ	تَفِرُّوْنَ	تُمَدُّوْنَ	تَمُدُّوْنَ
تُمَسِّيْنَ	تَمَسِّيْنَ	تُفَرِّيْنَ	تَفِرِّيْنَ	تُمَدِّيْنَ	تَمُدِّيْنَ
تُمَسَّانِ	تَمَسَّانِ	تُفَرَّانِ	تَفِرَّانِ	تُمَدَّانِ	تَمُدَّانِ
تُمْسَسْنَ	تَمْسَسْنَ	تُفْرَرْنَ	تَفْرِرْنَ	تُمْدَدْنَ	تَمْدُدْنَ
أُمَسُّ	أَمَسُّ	أُفَرُّ	أَفِرُّ	أُمَدُّ	أَمُدُّ
نُمَسُّ	نَمَسُّ	نُفَرُّ	نَفِرُّ	نُمَدُّ	نَمُدُّ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ مضارع فعل များ၏ معروف နှင့် مجهول များကို تصريف ပြုလုပ် ခိုင်းပါ။

يَخَصُّ خَصَّ (သီးသန့်ပြုခြင်း) يَرِقُّ رَقَّ (ပါးလွှာခြင်း)

يَلُبُّ لَبَّ (အမိန့်နာခံခြင်း၊သီးသန့်ဖြစ်ခြင်း)

بيان تصريف الأفعال المضارعة المعروفة من الثلاثي المزيد فيه

يُكْرِمُ أَكْرَمَ =ဂုဏ်ပေးလေးစားသည်။

يُقَاتِلُ قاتَل =အပြန်အလှန်သတ်ဖြတ်သည်။

يُقَتِّلُ قتَّل =အပိုင်းပိုင်းသတ်ဖြတ်သည်။

يَنْطَلِقُ انْطلقَ =သွားနေသည်။

يَشْتَغِلُ اشْتَغَلَ =ပင်ပင်ပန်းပန်းလုပ်ဆောင်သည်။

يَسْتَغْفِرُ اسْتَغْفَرَ =လွတ်ငြိမ်းခွင့်တောင်းခံသည်။

يُفْعِلُ	يُفَاعِلُ	يُفَعِّلُ	يَنْفَعِلُ	يَفْتَعِلُ	يَسْتَفْعِلُ
يُكْرِمُ	يُقَاتِلُ	يُقَتِّلُ	يَنْطَلِقُ	يَشْتَغِلُ	يَسْتَغْفِرُ
يُكْرِمَانِ	يُقَاتِلاَنِ	يُقَتِّلاَنِ	يَنْطَلِقَانِ	يَشْتَغِلاَنِ	يَسْتَغْفِرَانِ
يُكْرِمُوْنَ	يُقَاتِلُوْنَ	يُقَتِّلُوْنَ	يَنْطَلِقُوْنَ	يَشْتَغِلُوْنَ	يَسْتَغْفِرُوْنَ
تُكْرِمُ	تُقَاتِلُ	تُقَتِّلُ	تَنْطَلِقُ	تَشْتَغِلُ	تَسْتَغْفِرُ
تُكْرِمَانِ	تُقَاتِلاَنِ	تُقَتِّلاَنِ	تَنْطَلِقَانِ	تَشْتَغِلاَنِ	تَسْتَغْفِرَانِ
يُكْرِمْنَ	يُقَاتِلْنَ	يُقَتِّلْنَ	يَنْطَلِقْنَ	يَشْتَغِلْنَ	يَسْتَغْفِرْنَ
تُكْرِمُ	تُقَاتِلُ	تُقَتِّلُ	تَنْطَلِقُ	تَشْتَغِلُ	تَسْتَغْفِرُ
تُكْرِمَانِ	تُقَاتِلاَنِ	تُقَتِّلاَنِ	تَنْطَلِقَانِ	تَشْتَغِلاَنِ	تَسْتَغْفِرَانِ

تُكْرِمُوْنَ	تُقَاتِلُوْنَ	تُقَتِّلُوْنَ	تَنْطَلِقُوْنَ	تَشْتَغِلُوْنَ	تَسْتَغْفِرُوْنَ
تُكْرِمِيْنَ	تُقَاتِلِيْنَ	تُقَتِّلِيْنَ	تَنْطَلِقِيْنَ	تَشْتَغِلِيْنَ	تَسْتَغْفِرِيْنَ
تُكْرِمَانِ	تُقَاتِلَانِ	تُقَتِّلَانِ	تَنْطَلِقَانِ	تَشْتَغِلَانِ	تَسْتَغْفِرَانِ
تُكْرِمْنَ	تُقَاتِلْنَ	تُقَتِّلْنَ	تَنْطَلِقْنَ	تَشْتَغِلْنَ	تَسْتَغْفِرْنَ
أُكْرِمُ	أُقَاتِلُ	أُقَتِّلُ	أَنْطَلِقُ	أَشْتَغِلُ	أَسْتَغْفِرُ
نُكْرِمُ	نُقَاتِلُ	نُقَتِّلُ	نَنْطَلِقُ	نَشْتَغِلُ	نَسْتَغْفِرُ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل معروف များကို تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

(ညှိနှိုင်းလိုက်ခြင်း) صَالَحَ يُصَالِحُ (သိစေခြင်း) أَعْلَمَ يُعْلِمُ

(အံသြစေခြင်း) عَجَّبَ يُعَجِّبُ (ကျိုးသွားခြင်း) انْكَسَرَ يَنْكَسِرُ

(စည်းစိမ်ခံခြင်း) تَنَعَّمَ يَتَنَعَّمُ (ချည်နှောင်ခြင်း) اعْتَقَلَ يَعْتَقِلُ

(အသက်စတေးခြင်း) اسْتَشْهَدَ يَسْتَشْهِدُ

(အပြန်အလှန် ငြင်းခုံခြင်း) تَخَاصَمَ يَتَخَاصَمُ

بيان تصريف الأفعال المضارعة المجهولة من الثلاثي المزيد فيه

يُفْعَلُ	يُفَاعَلُ	يُفَعَّلُ	يُتَفَاعَلُ	يُفْتَعَلُ	يُسْتَفْعَلُ
يُكْرَمُ	يُقَاتَلُ	يُقَتَّلُ	يُتَخَاصَمُ	يُجْتَمَعُ	يُسْتَغْفَرُ
يُكْرَمَانِ	يُقَاتَلَانِ	يُقَتَّلَانِ	يُتَخَاصَمَانِ	يُجْتَمَعَانِ	يُسْتَغْفَرَانِ
يُكْرَمُوْنَ	يُقَاتَلُوْنَ	يُقَتَّلُوْنَ	يُتَخَاصَمُوْنَ	يُجْتَمَعُوْنَ	يُسْتَغْفَرُوْنَ
تُكْرَمُ	تُقَاتَلُ	تُقَتَّلُ	تُتَخَاصَمُ	تُجْتَمَعُ	تُسْتَغْفَرُ
تُكْرَمَانِ	تُقَاتَلَانِ	تُقَتَّلَانِ	تُتَخَاصَمَانِ	تُجْتَمَعَانِ	تُسْتَغْفَرَانِ

يُكْرَمْنَ	يُقَاتَلْنَ	يُقَتَّلْنَ	يُتَخَاصَمْنَ	يُجْتَمَعْنَ	يُسْتَغْفَرْنَ
تُكْرَمُ	تُقَاتَلُ	تُقَتَّلُ	تُتَخَاصَمُ	تُجْتَمَعُ	تُسْتَغْفَرُ
تُكْرَمَان	تُقَاتَلاَن	تُقَتَّلاَن	تُتَخَاصَمَان	تُجْتَمَعَان	تُسْتَغْفَرَان
تُكْرَمُوْنَ	تُقَاتَلُوْنَ	تُقَتَّلُوْنَ	تُتَخَاصَمُوْنَ	تُجْتَمَعُوْنَ	تُسْتَغْفَرُوْنَ
تُكْرَمِيْنَ	تُقَاتَلِيْنَ	تُقَتَّلِيْنَ	تُتَخَاصَمِيْنَ	تُجْتَمَعِيْنَ	تُسْتَغْفَرِيْنَ
تُكْرَمَان	تُقَاتَلاَن	تُقَتَّلاَن	تُتَخَاصَمَان	تُجْتَمَعَان	تُسْتَغْفَرَان
تُكْرَمْنَ	تُقَاتَلْنَ	تُقَتَّلْنَ	تُتَخَاصَمْنَ	تُجْتَمَعْنَ	تُسْتَغْفَرْنَ
أُكْرَمُ	أُقَاتَلُ	أُقَتَّلُ	أُتَخَاصَمُ	أُجْتَمَعُ	أُسْتَغْفَرُ
نُكْرَمُ	نُقَاتَلُ	نُقَتَّلُ	نُتَخَصَامُ	نُجْتَمَعُ	نُسْتَغْفَرُ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل مجهول များကို تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

يُعْلَمُ (အသိခံရခြင်း) يُغَادَرُ (စွန့်လွှတ်ခံရခြင်း)

يُقَطَّعُ (အပိုင်းပိုင်းပြုခံရခြင်း) يُتَفَاقَمُ (ပြင်းထန်သွားခြင်း)

يُعْتَقَلُ (ချည်နှောင်ခံရခြင်း) يُسْتَشْهَدُ (အသက်စတေးခံရခြင်း)

الفعل المضارع ၏ပြောင်းလဲမှုများ

الفعل المضارع ၏ ပြောင်းလဲမှုသည် အခြေခံအားဖြင့် (၂) မျိုးရှိသည်။

(၁) التَغْيِيْرُ المعْنَوِيُّ (အဓိပ္ပါယ်သဘောတရားပြောင်းလဲခြင်း)

(၂) التغييرُ اللفظِيُّ مع المَعْنوِيِّ (အဓိပ္ပါယ်နှင့်အတူ စကားလုံးပုံစံများ ပြောင်းလဲခြင်း)

التَغْيِيْرُ المعنويُ အဓိပ္ပါယ်ပြောင်းလဲမှုအကြောင်း

(၁) الفعل المضارع ၏ရှေ့တွင် (لَ) لَامٌ مَفْتُوْحَةٌ ဝင်ရောက်ပါက الفعل المضارع ၏ အဓိပ္ပါယ်သည် လက်ရှိကာလနှင့်သက်ဆိုင်သွားမည်။

ဥပမာ- لَيَكْتُبُ ထိုသူတစ်ဦးရေးနေသည်။

لَيَذْهَبُ ထိုသူတစ်ဦးသွားနေသည်။

(၂) الفعل المضارع ၏ရှေ့တွင် (س) سِيْنٌ ဝင်ရောက်ပါက الفعل المضارع သည် မကြာမီလာရှိမည့်ကာလနှင့်သက်ဆိုင်သွားမည်။

ဥပမာ- سَيَكْتُبُ ထိုသူတစ်ဦး မကြာမီ ရေးမည်။

سَيَذْهَبُ ထိုသူတစ်ဦး မကြာမီ သွားမည်။

(၃) الفعل المضارع ၏ရှေ့တွင် سَوْفَ ဝင်ရောက်ပါက الفعل المضارع သည် အနာဂတ်ကာလနှင့်သာ သက်ဆိုင်သွားမည်။

ဥပမာ- سَوْفَ يَكْتُبُ ထိုသူတစ်ဦး အတော်ကြာတွင်ဖတ်မည်။

سَوْفَ يَذْهَبُ ထိုသူတစ်ဦး အတော်ကြာတွင် သွားမည်။

التغييرُ اللفظِيُّ مع المَعْنوِيِّ

(အဓိပ္ပါယ်နှင့်အတူ စကားလုံးပုံစံများ ပြောင်းလဲခြင်း)

الفعل المضارع အား အဓိပ္ပါယ်နှင့်အတူ စကားလုံးပုံစံများပါပြောင်းလဲစေသော အက္ခရာများသည် (၃) မျိုးရှိသည်။

(၁) الحُرُوْفُ النَّاصِبَةُ

(၂) الحُرُوْفُ الْجَازِمَةُ

(၃) نُوْنُ التَّوْكِيْدِ

၁။ الحروف الناصبة ဆိုသည်မှာ الفعل المضارع အား نَصْبٌ ပေးသော အက္ခရာများကိုခေါ်သည်။၎င်းတို့မှာ (၄) လုံးရှိသည်။

أَنْ - لَنْ - كَىْ - إِذَنْ

(က) أن - သည် الفعل المضارع တွင် مصدر ၏ အဓိပ္ပါယ်အား ဖော်ဆောင်ပေးမည်။

ဥပမာ - ذَهَبْتُ أنْ أقْرَأَ إلى المَدْرَسَةِ

ကျွန်တော် ကျောင်းသို့ ဖတ်ရန် သွားခဲ့သည်။

(ခ) لَنْ -သည် الفعل المضارع ၌အနာဂတ်ကာလတွင် လုံးဝမဖြစ်၊ မလုပ်ကြောင်းကို ဖော်ဆော်ပေးမည်။

ဥပမာ - لَنْ يَكْتُبَ ထိုသူတစ်ဦး လုံးဝရေးလိမ့်မည်မဟုတ်ပါ။

لَنْ يَقْرَأَ ထိုသူတစ်ဦး လုံးဝဖတ်လိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

(ဂ) كَيْ - သည် အကြောင်းခံကို ဖော်ပြပေးသည်။ كى ၏အလျင်ရှိသော စကားသည် كى ၏နောက်တွင်လာသော စကားအတွက် အကြောင်းခံဖြစ်မည်။

ဥပမာ - أَسْلَمْتُ كَيْ أدْخُلَ الجَنَّةَ

(ကျွန်တော် ဂျန္နသ် ဝင်ရောက်ရန်အတွက် အစ္စလာမ်သာသနာ လက်ခံလိုက်သည်။)

(ဃ) إِذَنْ - သည် အကျိုးရလဒ်ကို ဖော်ပြပေးသည်။

ဥပမာ - اَسْلِمْ إِذَنْ تَدْخُلَ الجنَّةَ

အသင် အစ္စလာမ်သာသနာလက်ခံလိုက်ပါ။ ဂျန္နသ်ဝင်ရောက်ရမည်။

၂။ الحُرُوْفُ الْجَازِمَةُ ဆိုသည်မှာ الفعل المضارع အား جَزْمٌ ပေးသော အက္ခရာများကိုခေါ်သည်။၎င်းတို့မှာ (၅) လုံးရှိသည်။

لَمْ لَمَّا لَامُ الأمْرِ لَامُ النّاهية إنْ (للشرط والجزاء)

(က) لَمْ သည် الفعل المضارع အား الفعل الماضي المنفي ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖြင့် ပြောင်းလဲပေးမည်။

ဥပမာ - لَمْ يَكْتُبْ ထိုသူတစ်ဦး မရေးခဲ့ပါ။

ما كَتَبَ ထိုသူတစ်ဦးမရေးခဲ့ပါ။

(ခ) لــمّـا သည် لَـمْ ကဲ့သို့ပင် ပြောင်းလဲပေးသည်။ သို့သော် لــمّـا သည်

ပြောဆိုနေသည့်အချိန်ထိ မလုပ်ခဲ့သေးကြောင်းကိုဖော်ပြပေးမည်။

ဥပမာ - لَمَّا يَكْتُبْ حامدٌ

ဟာမိဒ်သည် ယခုအချိန်ထိ မရေးခဲ့သေးပါ။

(ဂ) لام الأمر - သည် الفعل المضارع ၏အဓိပ္ပါယ်တွင် အမိန့်ပေးခြင်း(သို့)

တောင်းဆိုခြင်းကို ဖော်ပြပေးမည်။

ဥပမာ - لِيَكْتُبْ ထိုသူတစ်ဦး ရေး ။

لِيَقْرَأْ ထိုသူတစ်ဦး ဖတ်။

မှတ်ချက်။ لَامٌ مَكْسُوْرَةٌ (لِ) သည် لام الأمر ၏ الفعل المضارع အစတွင်

အဖြစ်လာရှိမည်။

(ဃ) لام النَّاهية သည် الفعل المضارع ၏ အဓိပ္ပါယ်တွင် တားမြစ်ခြင်းကို

ဖော်ပြပေးမည်။

ဥပမာ -لا يَكْتُبْ ထိုသူတစ်ဦး မရေးနှင့်။

لا يَقْرَأْ ထိုသူတစ်ဦး မဖတ်နှင့်။

(င) إنْ သည် الفعل المضارع ၏ အဓိပ္ပါယ်တွင် သတ်မှတ်ချက်ပြရန်

အတွက်လာရှိသည်။

ဥပမာ - إنْ يَكْتُبْ أَكْتَبُ ထိုသူရေးပါက ကျွန်တော်ရေးမည်။

၃။ نُوْنُ التَّوْكِيْدِ သည် الفعل المضارع ၏ အဓိပ္ပါယ်တွင် လေးနက်မှုကို

ဖော်ပြရန်အတွက် လာရှိသည်။ نون التوكيد ဝင်ရောက်ခြင်းနှင့် အတူ الفعل

المضارع၏ အစတွင် (لَ) لامٌ مَفْتُوحَةٌ လည်းလာရှိမည်။

ဥမဟ - لَيَكْتُبَنَّ ထိုသူတစ်ဦး မုချကေန်ရေးလိမ့်မည်။

لَيَقْرَأَنَّ ထိုသူတစ်ဦး မုချကေန်ဖတ်လိမ့်မည်။

نُوْن التوكيد သည် (၂) မျိုးရှိသည်။

(က) نون التوكيد الثقيلةُ (نّ) ၎င်းကို نُوْنٌ مُشَدَّدَةٌ ဟုခေါ်သည်။

(ခ) نُوْن التوكيد الخفيفةُ (نْ) ၎င်းကို نُوْنٌ سَاكِنَةٌ ဟုခေါ်သည်။

الفعل المضارع ဝင်ရောက်ခြင်းကြောင့် الحروف الناصبة၏ ပြောင်းလဲပုံများ

(၁) الحروف الناصبة တို့သည် الفعل المضارع အား نَصْبٌ ပေးမည်။

ဥပမာ - لَنْ يَكْتُبَ لَنْ يَقْرَأَ

(၂) الحروف الناصبة ဝင်ရောက်ခြင်းကြောင်း الفعل المضارع ၏ نُوْن إعرابية (၅)လုံးတို့သည် ပြုတ်ကျသွားမည်။

ဥပမာ - لَنْ يَكْتُبَا لَنْ يَكْتُبُوا لَنْ تَكْتُبَا لَنْ تَكْتُبَا لن تَكْتُبُوا لنْ تَكْتُبِيْ لَنْ تَكْتُبَا

(၃) صيغة الغائبات နှင့် صيغة المخاطبات တို့၏ نوُنُ الإناث သည်သာ သို့သော် ကျန်ရှိနေမည်။

ဥပမာ - لَنْ يَكْتُبْنَ لَنْ تَكْتُبْنَ

تَصْرِيْفُ الأفعال المُضارعة المَعْرُوْفة والمجهولة المَنْصُوْبة (بِلَنْ) من السالم

لَنْ يَنْصُرَ =ထိုသူတစ်ဦးလုံးဝ ကူညီလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

لَنْ يُنْصَرَ =ထိုသူတစ်ဦးလုံးဝ ကူညီခံရလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

لَنْ يَسْمَعَ =ထိုသူတစ်ဦးလုံးဝ ကြားလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

لَنْ يُسْمَعَ =ထိုသူတစ်ဦးလုံး၀ နားထောင်ခြင်းခံရမည် မဟုတ်ပါ။

لَنْ يَضْرِبَ =ထိုသူတစ်ဦးလုံး၀ ရိုက်လိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

لَنْ يُضْرَبَ =ထိုသူတစ်ဦးလုံး၀ အရိုက်ခံရလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

ضَرَبَ يَضْرِبُ		سَمِعَ يَسْمَعُ		نَصَرَ يَنْصُرُ		لم
مجهول	معروف	مجهول	معروف	مجهول	معروف	
يُضْرَبَ	يَضْرِبَ	يُسْمَعَ	يَسْمَعَ	يُنْصَرَ	يَنْصُرَ	لَنْ
يُضْرَبَا	يَضْرِبَا	يُسْمَعَا	يَسْمَعَا	يُنْصَرَا	يَنْصُرَا	لَنْ
يُضْرَبُوْا	يَضْرِبُوْا	يُسْمَعُوْا	يَسْمَعُوْا	يُنْصَرُوْا	يَنْصُرُوْا	لَنْ
تُضْرَبَ	تَضْرِبَ	تُسْمَعَ	تَسْمَعَ	تُنْصَرَ	تَنْصُرَ	لَنْ
تُضْرَبَا	تَضْرِبَا	تُسْمَعَا	تَسْمَعَا	تُنْصَرَا	تَنْصُرَا	لَنْ
يُضْرَبْنَ	يَضْرِبْنَ	يُسْمَعْنَ	يَسْمَعْنَ	يُنْصَرْنَ	يَنْصُرْنَ	لَنْ
تُضْرَبَ	تَضْرِبَ	تُسْمَعَ	تَسْمَعَ	تُنْصَرَ	تَنْصُرَ	لَنْ
تُضْرَبَا	تَضْرِبَا	تُسْمَعَا	تَسْمَعَا	تُنْصَرَا	تَنْصُرَا	لَنْ
تُضْرَبُوْا	تَضْرِبُوْا	تُسْمَعُوْا	تَسْمَعُوْا	تُنْصَرُوْا	تَنْصُرُوْا	لَنْ
تُضْرَبِيْ	تَضْرِبِيْ	تُسْمَعِيْ	تَسْمَعِيْ	تُنْصَرِيْ	تَنْصُرِيْ	لَنْ
تُضْرَبَا	تَضْرِبَا	تُسْمَعَا	تَسْمَعَا	تُنْصَرَا	تَنْصُرَا	لَنْ
تُضْرَبْنَ	تَضْرِبْنَ	تُسْمَعْنَ	تَسْمَعْنَ	تُنْصَرْنَ	تَنْصُرْنَ	لَنْ
أُضْرَبَ	أَضْرِبَ	أُسْمَعَ	أَسْمَعَ	أُنْصَرَ	أَنْصُرَ	لَنْ
نُضْرَبَ	نَضْرِبَ	نُسْمَعَ	نَسْمَعَ	نُنْصَرَ	نَنْصُرَ	لَنْ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ مضارع فعل များ၏ معروف နှင့် مجهول များကို (أن لن كى إذن) ထည့်၍ تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

يَرْكَبُ (စီးနင်းခြင်း) يَرْفَعُ (မလိုက်ခြင်း)

يَدْخُلُ (ဝင်ရောက်ခြင်း) يَظْلِمُ (ညှင်းပမ်းနှိပ်စက်ခြင်း)

၂။ အောက်ပါဝါကျများကို لَنْ ထည့်၍ မြန်မာဘာသာသို့ပြန်ဆိုပါ။

(၁) الطَالِبُ ......يَذْهبُ إلى السُّوْقِ (၂) الطَبِيْبَتَانِ ......تَدْخلان البَيْتَ

(၃) الْفَلَّاحُوْن ......يَكْسِرُوْنَ البُيُوْتَ (၄) نَحْنُ...... نقْتُلُ أحَدًا

(၅) الطالِبَاتُ...... يَذْهَبْنَ إلى السُّوْقِ

تصريف الأفعال المضارعة المعروفة والمجهولة المنصوبة (بلن) من المهموز

لَنْ يَأخُذَ = လုံးဝယူလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

لَنْ يُؤْخَذَ = လုံးဝယူခြင်းခံရမည် မဟုတ်ပါ။

لَنْ يَسْأَلَ = လုံးဝ မေးမြန်းလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

لَنْ يُسْأَلَ = လုံးဝမေးမြန်းခြင်းခံရလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

لَنْ يَقْرَأَ = လုံးဝ ဖတ်လိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

لَنْ يُقْرَأَ = လုံးဝ ဖတ်ပြခြင်းခံရလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

مهموز اللام		مهموز العين		مهموز الفاء		
قَرَأَ يَقْرَأُ		سَأَلَ يَسْأَلُ		أَخَذَ يَأْخُذُ		
مجهول	معروف	مجهول	معروف	مجهول	معروف	لَنْ
يُقْرَأَ	يَقْرَأَ	يُسْأَلَ	يَسْأَلَ	يُؤْخَذَ	يَأَخُذَ	لَنْ

لَنْ	يَأْخُذَا	يُؤْخَذَا	يَسْأَلَا	يُسْأَلَا	يَقْرَآ	يُقْرَآ
لَنْ	يَأْخُذُوْا	يُؤْخَذُوْا	يَسْأَلُوْا	يُسْأَلُوْا	يَقْرَؤُوْا	يُقْرَؤُوْا
لَنْ	تَأْخُذَ	تُؤْخَذَ	تَسْأَلَ	تُسْأَلَ	تَقْرَأَ	تُقْرَأَ
لَنْ	تَأْخُذَا	تُؤْخَذَا	تَسْأَلَا	تُسْأَلَا	تَقْرَآ	تُقْرَآ
لَنْ	يَأْخُذْنَ	يُؤْخَذْنَ	يَسْأَلْنَ	يُسْأَلْنَ	يَقْرَأْنَ	يُقْرَأْنَ
لَنْ	تَأْخُذَ	تُؤْخَذَ	تَسْأَلَ	تُسْأَلَ	تَقْرَأَ	تُقْرَأَ
لَنْ	تَأْخُذَا	تُؤْخَذَا	تَسْأَلَا	تُسْأَلَا	تَقْرَآ	تُقْرَآ
لَنْ	تَأْخُذُوْا	تُؤْخَذُوْا	تَسْأَلُوْا	تُسْأَلُوْا	تَقْرَؤُوْا	تُقْرَؤُوْا
لَنْ	تَأْخُذِيْ	تُؤْخَذِيْ	تَسْأَلِيْ	تُسْأَلِيْ	تَقْرَئِيْ	تُقْرَئِيْ
لَنْ	تَأْخُذَا	تُؤْخَذَا	تَسْأَلَا	تُسْأَلَا	تَقْرَآ	تُقْرَآ
لَنْ	تَأْخُذْنَ	تُؤْخَذْنَ	تَسْأَلْنَ	تُسْأَلْنَ	تَقْرَأْنَ	تُقْرَأْنَ
لَنْ	آخُذَ	أُؤْخَذَ	أَسْأَلَ	أُسْأَلَ	أَقْرَأَ	أُقْرَأَ
لَنْ	نَأْخُذَ	نُؤْخَذَ	نَسْأَلَ	نُسْأَلَ	نَقْرَأَ	نُقْرَأَ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ مضارع فعل معروف နှင့် مجهول များကို (أن لَنْ كى إذنْ) ထည့်၍ تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

أَلَهَ يَأْلِهُ (စွဲလမ်းခြင်း) زَأَرَ يَزْأَرُ بَدَأَ يَبْدَأُ

၂။အောက်ပါအရဗီစာသားများကို(أن နှင့် لَــن) ထည့်၍ မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုပေးပါ။

نُسْأَلُ تُقْرَؤُوْنَ تَأْخُذِيْنَ يُسْأَلُوْنَ يَقْرَآنِ

يَقْرَؤُوْنَ تُوْخَذْنَ تَقْرَآنِ نَأْخُذُ تُسْأَلِيْنَ

تصريف الأفعال المضارعة المعروفة والمجهولة المنصوبة (بلن) من المضعف

لَنْ يَمُدَّ = လုံး၀ ဆွဲဆန့်လိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။
لَنْ يُمَدَّ = လုံး၀ ဆွဲဆန့်ခြင်းခံရလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။
لَنْ يَفِرَّ = လုံး၀ ပြေးလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။
لَنْ يُفَرَّ = လုံး၀ အပြေးခံရလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။
لَنْ يَمَسَّ = လုံး၀ ကိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။
لَنْ يُمَسَّ = လုံး၀ ကိုင်ခြင်း ခံရလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

	مَدَّ يَمُدُّ		فَرَّ يَفِرُّ		مَسَّ يَمَسُّ	
	معروف	مجهول	معروف	مجهول	معروف	مجهول
لَنْ	يَمُدَّ	يُمَدَّ	يَفِرَّ	يُفَرَّ	يَمَسَّ	يُمَسَّ
لَنْ	يَمُدَّا	يُمَدَّا	يَفِرَّا	يُفَرَّا	يَمَسَّا	يُمَسَّا
لَنْ	يَمُدُّوْا	يُمَدُّوْا	يَفِرُّوْا	يُفَرُّوْا	يَمَسُّوْا	يُمَسُّوْا
لَنْ	تَمُدَّ	تُمَدَّ	تَفِرَّ	تُفَرَّ	تَمَسَّ	تُمَسَّ
لَنْ	تَمُدَّا	تُمَدَّا	تَفِرَّا	تُفَرَّا	تَمَسَّا	تُمَسَّا
لَنْ	يَمْدُدْنَ	يُمْدَدْنَ	يَفْرِرْنَ	يُفْرَرْنَ	يَمْسَسْنَ	يُمْسَسْنَ
لَنْ	تَمُدَّ	تُمَدَّ	تَفِرَّ	تُفَرَّ	تَمَسَّ	تُمَسَّ
لَنْ	تَمُدَّا	تُمَدَّا	تَفِرَّا	تُفَرَّا	تَمَسَّا	تُمَسَّا
لَنْ	تَمُدُّوْا	تُمَدُّوْا	تَفِرُّوْا	تُفَرُّوْا	تَمَسُّوْنَ	تُمَسُّوْا

تُمَسِّيْ	تَمَسِّيْ	تُفَرِّىْ	تَفِرِّىْ	تُمَدِّىْ	تَمُدِّىْ	لَنْ
تُمَسَّا	تَمَسَّا	تُفَرَّا	تَفِرَّا	تُمَدَّا	تَمُدَّا	لَنْ
تُمْسَسْنَ	تَمْسَسْنَ	تُفْرَرْنَ	تَفْرِرْنَ	تُمْدَدْنَ	تَمْدُدْنَ	لَنْ
أُمَسَّ	أَمَسَّ	أُفَرَّ	أَفِرَّ	أُمَدَّ	أَمُدَّ	لَنْ
نُمَسَّ	نَمَسَّ	نُفَرَّ	نَفِرَّ	نُمَدَّ	نَمُدَّ	لَنْ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل များမှ معروف နှင့် مجهول ၏صيغةများကို تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

(အေးမြခြင်း) قَرَّ يَقِرُّ (ပါးလွှာခြင်း) رَقَّ يَرِقُّ

(သီးသန့်ပြုခြင်း) خَصَ يَخُصُّ (ကိုက်ထားခြင်း) عَضَّ يَعَضُّ

تصريف الأفعال المضارعة المعروفة والمجهولة المجزومة (بلم) من السالم

ကူညီမခံခဲ့ရပါ။ = لَمْ يُنْصَرْ မကူညီခဲ့ပါ။ = لَمْ يَنْصُرْ

အကြားမခံခဲ့ရပါ။ = لَمْ يُسْمَعْ မကြားခဲ့ပါ။ = لَمْ يَسْمَعْ

အရိုက်မခံခဲ့ရပါ။ = لَمْ يُضْرَبْ မရိုက်ခဲ့ပါ။ = لَمْ يَضْرِبْ

ضَرَبَ يَضْرِبُ		سَمِعَ يَسْمَعُ		نَصَرَ يَنْصُرُ		
مجهول	معروف	مجهول	معروف	مجهول	معروف	
يُضْرَبْ	يَضْرِبْ	يُسْمَعْ	يَسْمَعْ	يُنْصَرْ	يَنْصُرْ	لَمْ
يُضْرَبَا	يَضْرِبَا	يُسْمَعَا	يَسْمَعَا	يُنْصَرَا	يَنْصُرَا	لَمْ
يُضْرَبُوْا	يَضْرِبُوْا	يُسْمَعُوْا	يَسْمَعُوْا	يُنْصَرُوْا	يَنْصُرُوْا	لَمْ
تُضْرَبْ	تَضْرِبْ	تُسْمَعْ	تَسْمَعْ	تُنْصَرْ	تَنْصُرْ	لَمْ

لَمْ	تَنْصُرَا	تُنْصَرَا	تَسْمَعَا	تُسْمَعَا	تَضْرِبَا	تُضْرَبَا
لَمْ	يَنْصُرْنَ	يُنْصَرْنَ	يَسْمَعْنَ	يُسْمَعْنَ	يَضْرِبْنَ	يُضْرَبْنَ
لَمْ	تَنْصُرْ	تُنْصَرْ	تَسْمَعْ	تُسْمَعْ	تَضْرِبْ	تُضْرَبْ
لَمْ	تَنْصُرَا	تُنْصَرَا	تَسْمَعَا	تُسْمَعَا	تَضْرِبَا	تُضْرَبَا
لَمْ	تَنْصُرُوْا	تُنْصَرُوْا	تَسْمَعُوْا	تُسْمَعُوْا	تَضْرِبُوْا	تُضْرَبُوْا
لَمْ	تَنْصُرِيْ	تُنْصَرِيْ	تَسْمَعِيْ	تُسْمَعِيْ	تَضْرِبِيْ	تُضْرَبِيْ
لَمْ	تَنْصُرَا	تُنْصَرَا	تَسْمَعَا	تُسْمَعَا	تَضْرِبَا	تُضْرَبَا
لَمْ	تَنْصُرْنَ	تُنْصَرْنَ	تَسْمَعْنَ	تُسْمَعْنَ	تَضْرِبْنَ	تُضْرَبْنَ
لَمْ	أَنْصُرْ	أُنْصَرْ	أَسْمَعْ	أُسْمَعْ	أَضْرِبْ	أُضْرَبْ
لَمْ	نَنْصُرَ	نُنْصَرْ	نَسْمَعْ	نُسْمَعْ	نَضْرِبْ	نُضْرَبْ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل များကို لم ထည့်၍ မြန်မာဘာသာသို့ပြန်ဆိုပါ။

يذْهَبُوْنَ　　يَرْجِعْنَ　　تَظْلِمَانِ　　نَكْتُبُ

يُذْهَشَانِ　　تَدْخُلُ　　ترفقن　　أرقد

تصريف الأفعال المضارعة المعروفة والمجهولة المجزومة (بلم)

من المهموز

لَمْ يُؤْخَذْ = ယူခြင်းမခံခဲ့ရပါ။　　لَمْ يَأْخُذْ = မယူခဲ့ပါ။

لَمْ يُسْأَلْ = မေးမြန်းမခံခဲ့ရပါ။　　لَمْ يَسْأَلْ = မမေးခဲ့ပါ။

لَمْ يُقْرَأْ =ဖတ်ပြခြင်း မခံခဲ့ရပါ။　　لَمْ يَقْرَأْ = မဖတ်ခဲ့ပါ။

	مهموز الفاء	مهموز العين	مهموز اللام
	أَخَذَ يَأْخُذُ	سَأَلَ يَسْأَلُ	قَرَأَ يَقْرَأُ

لَمْ	معروف	مجهول	معروف	مجهول	معروف	مجهول
لَمْ	يَأْخُذْ	يُؤْخَذْ	يَسْأَلْ	يُسْأَلْ	يَقْرَأْ	يُقْرَأْ
لَمْ	يَأْخُذَا	يُؤْخَذَا	يَسْأَلَا	يُسْأَلَا	يَقْرَآ	يُقْرَآ
لَمْ	يَأْخُذُوْا	يُؤْخَذُوْا	يَسْأَلُوْا	يُسْأَلُوْا	يَقْرَؤُوْا	يُقْرَؤُوْا
لَمْ	تَأْخُذْ	تُؤْخَذْ	تَسْأَلْ	تُسْأَلْ	تَقْرَأْ	تُقْرَأْ
لَمْ	تَأْخُذَا	تُؤْخَذَا	تَسْأَلَا	تُسْأَلَا	تَقْرَآ	تُقْرَآ
لَمْ	يَأْخُذْنَ	يُؤْخَذْنَ	يَسْأَلْنَ	يُسْأَلْنَ	يَقْرَأْنَ	يُقْرَأْنَ
لَمْ	تَأْخُذْ	تُؤْخَذْ	تَسْأَلْ	تُسْأَلْ	تَقْرَأْ	تُقْرَأْ
لَمْ	تَأْخُذَا	تُؤْخَذَا	تَسْأَلَا	تُسْأَلَا	تَقْرَآ	تُقْرَآ
لَمْ	تَأْخُذُوْا	تُؤْخَذُوْا	تَسْأَلُوْا	تُسْأَلُوْا	تَقْرَؤُوْا	تُقْرَؤُوْا
لَمْ	تَأْخُذِيْ	تُؤْخَذِيْ	تَسْأَلِيْ	تُسْأَلِيْ	تَقْرَئِيْ	تُقْرَئِيْ
لَمْ	تَأْخُذَا	تُؤْخَذَا	تَسْأَلَا	تُسْأَلَا	تَقْرَآ	تُقْرَآ
لَمْ	تَأْخُذْنَ	تُؤْخَذْنَ	تَسْأَلْنَ	تُسْأَلْنَ	تَقْرَأْنَ	تُقْرَأْنَ
لَمْ	آخُذْ	أُؤْخَذْ	أَسْأَلْ	أُسْأَلْ	أَقْرَأْ	أُقْرَأْ
لَمْ	نَأْخُذْ	نُؤْخَذْ	نَسْأَلْ	نُسْأَلْ	نَقْرَأْ	نُقْرَأْ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل مضارع များ၏ معروف နှင့် مجهول များကို (لم ،لمّا) ထည့်၍ تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

(ခိုလှုံခြင်း) لَجَأَ يَلْجَأُ   (အမိန့်ပေးခြင်း) أَمَرَ يَأْمُرُ

(မှားယွင်းခြင်း) خَطِئَ يَخْطَأُ   (ကင်းစင်ခြင်း) بَرِئَ يَبْرَأُ

تصريف الأفعال المضارعة المعروفة والمجهولة المجزومة (بلم) من المضعف

لَمْ يُمَدَّ = ဆွဲဆန့် မခံခဲ့ရပါ။ لَمْ يَمُدَّ = မဆွဲဆန့်ခဲ့ပါ။

لَمْ يُفَرَّ = အပြေးမခံခဲ့ရပါ။ لَمْ يَفِرَّ = မပြေးခဲ့ပါ။

لَمْ يُمَسَّ = အကိုင်မခံခဲ့ရပါ။ لَمْ يَمَسَّ = မကိုင်ခဲ့ပါ။

	مَدَّ يَمُدُّ		فَرَّ يَفِرُّ		مَسَّ يَمَسُّ	
لَمْ	معروف	مجهول	معروف	مجهول	معروف	مجهول
لَمْ	يَمُدَّ	يُمَدَّ	يَفِرَّ	يُفَرَّ	يَمَسَّ	يُمَسَّ
لَمْ	يَمُدَّا	يُمَدَّا	يَفِرَّا	يُفَرَّا	يَمَسَّا	يُمَسَّا
لَمْ	يَمُدُّوْا	يُمَدُّوْا	يَفِرُّوْا	يُفَرُّوْا	يَمَسُّوْا	يُمَسُّوْا
لَمْ	تَمُدَّ	تُمَدَّ	تَفِرَّ	تُفَرَّ	تَمَسَّ	تُمَسَّ
لَمْ	تَمُدَّا	تُمَدَّا	تَفِرَّا	تُفَرَّا	تَمَسَّا	تُمَسَّا
لَمْ	يَمْدُدْنَ	يُمْدَدْنَ	يَفْرِرْنَ	يُفْرَرْنَ	يَمْسَسْنَ	يُمْسَسْنَ
لَمْ	تَمُدَّ	تُمَدَّ	تَفِرَّ	تُفَرَّ	تَمَسَّ	تُمَسَّ
لَمْ	تَمُدَّا	تُمَدَّا	تَفِرَّا	تُفَرَّا	تَمَسَّا	تُمَسَّا
لَمْ	تَمُدُّوْا	تُمَدُّوْا	تَفِرُّوْا	تُفَرُّوْا	تَمَسُّوْنَ	تُمَسُّوْا
لَمْ	تَمُدِّىْ	تُمَدِّىْ	تَفِرِّىْ	تُفَرِّىْ	تَمَسِّيْ	تُمَسِّيْ
لَمْ	تَمُدَّا	تُمَدَّا	تَفِرَّا	تُفَرَّا	تَمَسَّا	تُمَسَّا
لَمْ	تَمْدُدْنَ	تُمْدَدْنَ	تَفْرِرْنَ	تُفْرَرْنَ	تَمْسَسْنَ	تُمْسَسْنَ
لَمْ	أَمُدَّ	أُمَدَّ	أَفِرَّ	أُفَرَّ	أَمَسَّ	أُمَسَّ

لَمْ	نَمُدَّ	نُمَدَّ	نَفِرَّ	نُفَرَّ	نَمَسَّ	نُمَسَّ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ الفعل مضارع များ၏ معروف နှင့် مجهول များကို (لَمْ ،لمّا) ထည့်၍ تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

دَبَّ يَدِبُّ (တွားသွားခြင်း) ذَبَّ يَذُبُّ (ကာကွယ်ခြင်း)

مَلَّ يَمَلُّ (ပျင်းရိခြင်း)

نُوْنُ التَوْكِيْدِ အကြောင်း

نُوْنُ التَوْكِيْدِ သည် (၂) မျိုးရှိကြောင်း ရှေ့စာမျက်နှာများတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။

نُوْنُ التَوْكِيْدِ الخَفِيْفَةُ (၂) نُوْنُ التَوْكِيْدِ الثَقِيْلَةُ (၁)

الفعل المضارع ဝင်ရောက်ခြင်းကြောင့် نون التوكيد الثقيلة ၏ပြောင်း လဲမှုများ

၁။ نُوْن التوكيد ပါရှိသော الفعل المضارع ၏အစတွင် لامُ التوكيد المَفْتُوْحَةُ (لَ) ကိုထည့်ပေးရမည်။

ဥပမာ - لَيَذْهَبَنَّ

၂။ نُوْنٌ ၏ الفعل المضارع ဝင်ရောက်ခြင်းကြောင့် نون التوكيد الثقيلة မပါသော صيغة (၅) ခုရှိ နောက်ဆုံး အက္ခရာများသည် فتحة နှင့်လာရှိမည်။ယင်း صيغة (၅) ခုတို့မှာ-

(၁) صيغة الغائب لَيَذْهَبَنَّ

(၂) صيغة الغائبة لَتَذْهَبَنَّ

(၃) صيغة المخاطب لَتَذْهَبَنَّ

لَأَذْهَبَنَّ صيغة المتكلم (၄)

لَنَذْهَبَنَّ صيغة المتكلم مع الغير(၅)

၃။ صيغة مثنى ဖြစ်သော (၄)ခုရှိ نون إعرابية များသည် نون التوكيد မကسورة ဝင်ရောက်ခြင်းကြောင့် ပြုတ်ကြသွားမည်။ထို့နောက် نون التوكيد သည် အဖြစ်လာရှိမည်။

لَيَذْهَبانِّ မှ يَذْهَبَانِ صيغة الغائبين (၁)

لَتَذْهَبَانِّ မှ تَذْهَبَانِ صيغة الغائبتين(၂)

لَتَذْهَبَانِّ မှ تَذْهَبَانِ صيغة المخاطَبين(၃)

لَتَذْهَبَانِّ မှ تَذْهَبَانِ صيغة المخاطبتين(၄)

၄။ صيغة နှင့် صِيْغَةُ الغَائِبِيْنَ نُوْن التوكيد ဝင်ရောက်ခြင်းကြောင့် نُوْنٌ إِعْرَابِيَّةٌ နှင့် واوُالجَمَاعَةِ တို့ရှိ المُخَاطَبِيْنَ တို့ပြုတ်ကြသွားမည်။

لَيَذْهَبُنَّ မှ يَذْهَبُونَ صيغة الغائِبِيْنَ (၁)

لَتَذْهَبُنَّ မှ تَذْهَبُوْنَ صيغة المُخَاطَبِيْنَ (၂)

၅။ ياء المُخَاطَبَةِ ၏ صيغة المخاطبة نون التوكيد ဝင်ရောက်ခြင်းကြောင့် နှင့် نُوْن إعرابية သည် ပြုတ်ကြသွားမည်။

لَتَذْهَبِنَّ မှ تَذْهَبِيْنَ صيغة المُخَاطَبَةِ

၆။ صيغة နှင့်صيغة الغائبات نون التوكيد ဝင်ရောက်ခြင်းကြောင့် نون الإثاث المخاطباتတို့၏ نون الإناث သည် ပြုတ်သွားမည်မဟုတ်ပါ။ သို့သော် နှင့် نون التوكيد တို့ကြားတွင် نونٌ သုံးလုံးမထပ်သွားစေ ألفတစ်လုံးခြားပေးရမည်။

لَيَذْهَبْنَانِّ မှ يَذْهَبْنَ صيغة الغائبات

لَتَذْهَبْنَانِّ မှ تَذْهَبْنَ صيغة المخاطبات

تصريف الفعل المضارع المؤكَّد باللام والنون الثقيلة من المعروف والمجهول

(فعل معروف) لَيَنْصُرَنَّ = ထိုသူတစ်ဦး မုချကေန် ကူညီလိမ့်မည်။

(فعل مجهول) لَيُنْصَرَنَّ = ထိုသူတစ်ဦး မုချကေန်ကူညီခြင်းခံရလိမ့်မည်။

(فعل معروف) لَيَأْمُرَنَّ = ထိုသူတစ်ဦး မုချကေန် အမိန့်ပေးလိမ့်မည်။

(فعل مجهول) لَيُؤْمَرَنَّ = ထိုသူတစ်ဦးမုချကေန်အမိန့်ပေးခြင်းခံရလိမ့်မည်။

(فعل معروف) لَيَسُرَّنَّ = ထိုသူတစ်ဦးမုချကေန် ပျော်ရွှင်လိမ့်မည်။

(فعل مجهول) لَيُسَرَّنَّ = ထိုသူတစ်ဦးမုချကေန်ပျော်ရွှင်မှုကိုခံစားရလိမ့်မည်။

سالم		مهموز		مضعف	
معروف	مجهول	معروف	مجهول	معروف	مجهول
لَيَنْصُرَنَّ	لَيُنْصَرَنَّ	لَيَأْمُرَنَّ	لَيُؤْمَرَنَّ	لَيَسُرَّنَّ	لَيُسَرَّنَّ
لَيَنْصُرَانِّ	لَيُنْصَرَانِّ	لَيَأْمُرَانِّ	لَيُؤْمَرَانِّ	لَيَسُرَّانِّ	لَيُسَرَّانِّ
لَيَنْصُرُنَّ	لَيُنْصَرُنَّ	لَيَأْمُرُنَّ	لَيُؤْمَرُنَّ	لَيَسُرُّنَّ	لَيُسَرُّنَّ
لَتَنْصُرَنَّ	لَتُنْصَرَنَّ	لَتَأْمُرَنَّ	لَتُؤْمَرَنَّ	لَتَسُرَّنَّ	لَتُسَرَّنَّ
لَتَنْصُرَانِّ	لَتُنْصَرَانِّ	لَتَأْمُرَانِّ	لَتُؤْمَرَانِّ	لَتَسُرَّانِّ	لَتُسَرَّانِّ
لَيَنْصُرْنَانِّ	لَيُنْصَرْنَانِّ	لَيَأْمُرْنَانِّ	لَيُؤْمَرْنَانِّ	لَيَسْرُرْنَانِّ	لَيُسْرَرْنَانِّ
لَتَنْصُرَنَّ	لَتُنْصَرَنَّ	لَتَأْمُرَنَّ	لَتُؤْمَرَنَّ	لَتَسُرَّنَّ	لَتُسَرَّنَّ
لَتَنْصُرَانِّ	لَتُنْصَرَانِّ	لَتَأْمُرَانِّ	لَتُؤْمَرَانِّ	لَتَسُرَّانِّ	لَتُسَرَّانِّ
لَتَنْصُرُنَّ	لَتُنْصَرُنَّ	لَتَأْمُرُنَّ	لَتُؤْمَرُنَّ	لَتَسُرُّنَّ	لَتُسَرُّنَّ
لَتَنْصُرِنَّ	لَتُنْصَرِنَّ	لَتَأْمُرِنَّ	لَتُؤْمَرِنَّ	لَتَسُرِّنَّ	لَتُسَرِّنَّ

لَتَنْصُرَانِّ	لَتُنْصَرَانِّ	لَتَأْمُرَانِّ	لَتُؤْمَرَانِّ	لَتَسُرَّانِّ	لَتُسَرَّانِّ
لَتَنْصُرْنَانِّ	لَتُنْصَرْنَانِّ	لَتَأْمُرْنَانِّ	لَتُؤْمَرْنَانِّ	لَتَسْرُرْنَانِّ	لَتُسْرَرْنَانِّ
لَأَنْصُرَنَّ	لَأُنْصَرَنَّ	لَآمُرَنَّ	لَأُوْمَرَنَّ	لَأَسُرَّنَّ	لَأُسَرَّنَّ
لَنَنْصُرَنَّ	لَنُنْصَرَنَّ	لَنَأْمُرَنَّ	لَنُؤْمَرَنَّ	لَنَسُرَّنَّ	لَنُسَرَّنَّ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ مضارع فعل معروف နှင့် مجهول များ၏ (نون التوكيد الثقيلة) များကို ထည့်၍ تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

(သနားကြင်နာခြင်း) يَرْؤُفُ (မွှန်မြတ်ခြင်း) يَكْرُمُ (အံ့သြခြင်း) يَدْهَشُ

(ရှားပါးခြင်း) يَشِذُّ (ရေတွက်ခြင်း) يَعُدُّ (လိမ်ပြောခြင်း) يَأْفِكُ

၁။အောက်ပါ فعل များတွင် نون التوكيد الثقيلة ထည့်၍ မြန်မာဘာသာသို့ပြန်ဆိုပါ။

يَذْهَبُوْنَ يَخُصَّان يَبْرأَنَ نَكْرُمُ

تُرْفَقَانِ يُؤْكَلُ يُشَذَّانِ تُضْرَبْنَ

الفعل المضارع ၏ نون التوكيد الخفيفة ဝင်ရောက်ခြင်းကြောင့် ပြောင်းလဲပုံများ

၁။ نُون التوكيد الخفيفة သည် مثني ၏ صيغة (၄) ခုတွင် မလာရှိပါ။ထို့အတူ نون الإناثِ ပါရှိသော صيغة الغائبات နှင့် صيغة المخاطبات တို့တွင်လည်း မလာရှိပါ။

၂။ ထို့ကြောင့် نون التوكيد الخفيفة သည် الفعل المضارع ၏ صيغة (၈)ခု၌သာ လာရှိမည်။ကျန်ပြောင်းလဲမှုများသည် نون التوكيد الثقيلة နှင့် အတူတူပင်ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ نون التوكيد الثقيلة ။ နှင့် نون التوكيد الخفيفة တို့သည် فعل المضارع တွင် ဝင်ရောက်သကဲ့သို့ فعل الأمر တွင်လည်း ဝင်ရောက်မည်။ ထိုဝင်ရောက်ပုံများကို فعل الأمر အခန်းတွင်ဖော်ပြသွားပါမည်။

تصريف الفعل المضارع المؤكد باللام والنون الخفيفة من المعلوم والمجهول

لَيَنْصُرَنْ = ထိုသူတစ်ဦး မုချ ကူညီလိမ့်မည်။ (فعل معروف)

لَيُنْصَرَنْ = ထိုသူတစ်ဦး မုချကူညီခြင်းခံရလိမ့်မည်။ (فعل مجهول)

لَيَأْمُرَنْ = ထိုသူတစ်ဦး မုချ အမိန့်ပေးလိမ့်မည်။ (فعل معروف)

لَيُؤْمَرَنْ = ထိုသူတစ်ဦး မုချ အမိန့်ပေးခြင်းခံရလိမ့်မည်။ (فعل مجهول)

لَيَسُرَّنْ = ထိုသူတစ်ဦးမုချ ပျော်ရွှင်လိမ့်မည်။ (فعل معروف)

لَيُسَرَّنْ = ထိုသူတစ်ဦးမုချ ပျော်ရွှင်မှုကိုခံစားရလိမ့်မည်။ (فعل مجهول)

صيغ	سالم		مهموز		مضعف	
	معروف	مجهول	معروف	مجهول	معروف	مجهول
صيغة الغائب	لَيَنْصُرَنْ	لَيُنْصَرَنْ	لَيَأْمُرَنْ	لَيُؤْمَرَنْ	لَيَسُرَّنْ	لَيُسَرَّنْ
صيغةالغائبين						
صيغةالغائبين	لَيَنْصُرُنْ	لَيُنْصَرُنْ	لَيَأْمُرُنْ	لَيُؤْمَرُنْ	لَيَسُرُّنْ	لَيُسَرُّنْ
صيغةالغائبة	لَتَنْصُرَنْ	لَتُنْصَرَنْ	لَتَأْمُرَنْ	لَتُؤْمَرَنْ	لَتَسُرَّنْ	لَتُسَرَّنْ
صيغةالغائبتين						
صيغةالغائبات						
صيغةالمخاطب	لَتَنْصُرَنْ	لَتُنْصَرَنْ	لَتَأْمُرَنْ	لَتُؤْمَرَنْ	لَتَسُرَّنْ	لَتُسَرَّنْ

						صيغةالمخاطبيْنِ
لَتُسَرُّنْ	لَتَسُرُّنْ	لَتُؤْمَرُنْ	لَتَأْمُرُنْ	لَتُنْصَرُنْ	لَتَنْصُرُنْ	صيغةالمخاطَبِيْنَ
لَتُسَرِّنْ	لَتَسُرِّنْ	لَتُؤْمَرِنْ	لَتَأْمُرِنْ	لَتُنْصَرِنْ	لَتَنْصُرِنْ	صيغة المخاطبة
						صيغةالمخاطبتين
						صيغةالخاطبات
لَأُسَرَّنْ	لَأَسُرَّنْ	لَأُوْمَرَنْ	لَآمُرَنْ	لَأُنْصَرَنْ	لَأَنْصُرَنْ	صيغةالمتكلم
لَنُسَرَّنْ	لَنَسُرَّنْ	لَنُؤْمَرَنْ	لَنَأْمُرَنْ	لَنُنْصَرَنْ	لَنَنْصُرَنْ	صيغةالمتكلم مع الغير

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ مضارع فعل များ၏ معروف နှင့် مجهول များကို (نون التوكيدالخفيفة) ထည့်၍ تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

يَتْرُكُ (စွန့်လွှတ်ခြင်း) يَمْرِضُ (နာမကျန်းဖြစ်ခြင်း)
يَأْفَرُ (သွက်လက်ပေါ့ပါးခြင်း) يَأْدِبُ (ပွဲပြင်ဆုံးမခြင်း)
يَمُرُّ (ဖြတ်သွားခြင်း) يَمَلُّ (ငြီးငွေ့ခြင်း)

၁။အောက်ပါ فعل များတွင်(نون التوكيد الخفيفة) ထည့်၍ မြန်မာဘာသာ သို့ပြန်ဆိုပါ။

يَطْبَعُونَ (ပုံနှိပ်ခြင်း) نَطْحَنُ (အမှုန့်ကြိတ်ခြင်း) تَفْقَرُ(ဆင်းရဲခြင်း)
يَأْجُرُ (အစားပေးခြင်း) تَأْشَحِيْنَ (ဒေါသထွက်ခြင်း) أَشُدُّ (ချည်နှောင်ခြင်း)

فعل الأمر အကြောင်း

فـعـل الأمـر ဆိုသည် အမိန့်ပေးခြင်း (သို့)တောင်းဆိုခြင်းကိုဖော်ပြပေးသော فعل ကိုခေါ်ဆိုသည်။

ဥပမာ - أُكْتُبْ = အသင်ရေးပါ။

لِيَكْتُبْ = ထိုသူတစ်ဦး ရေးပါ။

اِغْفِرْ = အသင်ခွင့်လွှတ်ပါ။

فعل الأمر ပြုလုပ်နည်း

(၁) الفعل المضارع ၏ صيغة المخاطب (၆)ခုမှလွဲ၍ ကျန် صيغة များ၏ အစတွင် (لِ) لَامٌ مَـكْسُوْرَةٌ (ခေါ်) لام الأمر ကိုထည့်ပေးရမည်။ ထို့နောက် الـفعل المضارع ၏ နောက်ဆုံး အက္ခရာကို سُكونٌ ပေးရမည်။

ဥပမာ - لِيَفْعَلْ မှ يَفْعَلُ

(၂) الـفـعل المضارع ၏ صيـغة الـمخاطب (၆)ခုမှ حـروف المضارعة ကိုဖြုတ်ချ ၍ الــفـعـل الـمـضـارع ၏နောက်ဆုံး အက္ခရာကို سُـكـونٌ ပေးရမည်။ ထို့နောက် حــروف الـمـضـارعة ၏နောက်တွင်လာသော အက္ခရာသည် متـحـركة ဖြစ်ပါက ထိုအတိုင်း ထားရှိရမည်။

ဥပမာ- تَضَعُ မှ ضَعْ   عِدْ မှ تَعِدُ

(၃) حـروف الـمضـارعة ၏နောက်တွင်လာရှိသော အက္ခရာသည် سَـاكِنَةٌ ဖြစ်ပါ عين الكلمة ကိုကြည့်၍ هَمْزَةُ الوَصْلِ ကို တိုးပေးရမည်။တိုးပေးရမည့်ပုံစံမှာ

(က) عيـن الـكـلمة သည် مـضـمومة ဖြစ်နေပါက ضَمّةٌ ပါသော همزة الوصل ကိုတိုးပေးရမည်။

ဥပမာ - تَنْصُرُ မှ أُنْصُرْ   تَكْرُمُ မှ أُكْرُمْ

كَسْرَةٌ مَكْسُوْرَةٌ (သို့) مفتوحَةٌ သည် عين الكلمة(ခ)

ပါသော همزة الوصل ကို တိုးပေးရမည်။

ဥပမာ - اِضْرِبْ မှ تَضْرِبُ   اِسْمَعْ မှ تَسْمَعُ

اِفْتَحْ မှ تَفْتَحُ   اِحْسِبْ မှ تَحْسِبُ

(၄) الفعل المضارع ၏နောက်ဆုံးအက္ခရာသည် حرف العلة ဖြစ်ပါက

ထိုحرف العلةသည် ပြုတ်ကျသွားမည်။

ဥပမာ - اِرْمِ မှ تَرْمِيْ   اُدْعُ မှ تَدْعُوْ

(၅) فعل الأمر المجهول ၏ صيغة (၁၄)ခုလုံးတွင် لام الأمر သည်

ဝင်ရောက်မည်။

ဥပမာ - لِيُنْصَرْ မှ يُنْصَرُ

لِتُنْصَرْ မှ تُنْصَرُ

(၆) فعل الأمر ၏ صيغة များတွင် نون التوكيد الثقيلة နှင့် نون التوكيد

الخفيفة တို့သည်လည်း ဝင်ရောက်နိုင်သည်။ထိုသို့ဝင်ရောက်လာပါက نون التوكيد

အလျှင်ရှိသော لام الأمر ကို لام مفتُوْحةٌ နှင့်ပြောင်းပေးရမည်။

ဥပမာ لِيَنْصُرَنَّ မှ لَيَنْصُرَنَّ

تصريف فعل الأمرمن المعروف والمجهول

(فعل معروف)   لِيَنْصُرْ = ထိုသူတစ်ဦး ကူညီပါ။

اُنْصُرْ = အသင်ကူညီပါ။

(فعل مجهول)   لِيُنْصَرْ = ထိုသူတစ်ဦး ကူညီခံစေ။

(فعل معروف)   لِيَأْمُرْ = ထိုသူတစ်ဦး အမိန့်ပေးပါ။

مُرْ = အသင်အမိန့်ပေးပါ။

(فعل مجهول) لِيُؤْمَرْ = ထိုသူတစ်ဦး အမိန့်ပေးခံရစေ။

(فعل معروف) لِيَسُرَّ = ထိုသူတစ်ဦး ပျော်ရွှင်ပါ။

سُرَّ = အသင်ပျော်ရွှင်ပါ။

(فعل معروف) لِيُسَرَّ = ထိုသူတစ်ဦးပျော်ရွှင်မှုကိုခံစားရစေ။

مضعف		مهموز		سالم	
مجهول	معروف	مجهول	معروف	مجهول	معروف
لِيُسَرَّ	لِيَسُرَّ	لِيُؤْمَرْ	لِيَأْمُرْ	لِيُنْصَرْ	لِيَنْصُرْ
لِيُسَرَّا	لِيَسُرَّا	لِيُؤْمَرَا	لِيَأْمُرَا	لِيُنْصَرَا	لِيَنْصُرَا
لِيُسَرُّوْا	لِيَسُرُّوْا	لِيُؤْمَرُوْا	لِيَأْمُرُوْا	لِيُنْصَرُوْا	لِيَنْصُرُوْا
لِتُسَرَّ	لِتَسُرَّ	لِتُؤْمَرْ	لِتَأْمُرْ	لِتُنْصَرْ	لِتَنْصُرْ
لِتُسَرَّا	لِتَسُرَّا	لِتُؤْمَرَا	لِتَأْمُرَا	لِتُنْصَرَا	لِتَنْصُرَا
لِيُسْرَرْنَ	لِيَسْرُرْنَ	لِيُؤْمَرْنَ	لِيَأْمُرْنَ	لِيُنْصَرْنَ	لِيَنْصُرْنَ
لِتُسَرَّ	سُرَّ	لِتُؤْمَرْ	مُرْ	لِتُنْصَرْ	اُنْصُرْ
لِتُسَرَّا	سُرَّا	لِتُؤْمَرَا	مُرَا	لِتُنْصَرَا	اُنْصُرا
لِتُسَرُّوْا	سُرُّوْا	لِتُؤْمَرُوْا	مُرُوْا	لِتُنْصَرُوْا	اُنْصُرُوْا
لِتُسَرِّيْ	سُرِّيْ	لِتُؤْمَرِيْ	مُرِيْ	لِتُنْصَرِيْ	اُنْصُرِيْ
لِتُسَرَّا	سُرَّا	لِتُؤْمَرَا	مُرَا	لِتُنْصَرَا	اُنْصُرَا
لِتُسْرَرْنَ	سُرَرْنَ	لِتُؤْمَرْنَ	مُرْنَ	لِتُنْصَرْنَ	اُنْصُرْنَ
لِأُسَرَّ	لِأَسُرَّ	لِأُوْمَرْ	لِآمُرْ	لِأُنْصَرْ	لِأَنْصُرْ
لِنُسَرَّ	لِنَسُرَّ	لِنُؤْمَرْ	لِنَأْمُرْ	لِنُنْصَرْ	لِنَنْصُرْ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ مضارع فعل များ၏ معروف နှင့် مجهول များကို فعل الأمر ၏ تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

ثَبَتَ يَثْبُتُ (ခိုင်မြဲခြင်း) فَقُرَ يَفْقُرُ (ဆင်းရဲခြင်း)
أَفَلَ يَأْفِلُ (ပျောက်ကွယ်ခြင်း) أَمَلَ يَأْمُلُ (မျှော်လင့်ခြင်း)
قَلَّ يَقِلُّ (နည်းပါးခြင်း) كَفَّ يَكُفُّ (ရှောင်ရှားခြင်း)

نون التوكيد الثقيلة တွင် فعل الأمر ဝင်ရောက်ပုံ

تصريف فعل الأمر المؤكد بالنون الثقيلة من المعروف والمجهول

لِيَنْصُرَنَّ = ထိုသူတစ်ဦး မုချ ကူညီပါ။ (فعل معروف)

اُنْصُرَنَّ = အသင် မုချကူညီပါ။

لِيُنْصَرَنَّ = ထိုသူတစ်ဦး မုချကူညီခံစေ။ (فعل مجهول)

لِيَأْمُرَنَّ = ထိုသူတစ်ဦး မုချ အမိန့်ပေးပါ။ (فعل معروف)

مُرَنَّ = အသင်မုချ အမိန့်ပေးပါ။

لِيُؤْمَرَنَّ = ထိုသူတစ်ဦး မုချ အမိန့်ပေးခံရစေ။ (فعل مجهول)

لِيَسُرَّنَّ = ထိုသူတစ်ဦးမုချ ပျော်ရွှင်ပါစေ။ (فعل معروف)

سُرَّنَّ = အသင်မုချ ပျော်ရွှင်ပါစေ။

لِيُسَرَّنَّ = ထိုသူတစ်ဦးမုချ ပျော်ရွှင်မှုကိုခံစားရစေ။ (فعل مجهول)

مضعف		مهموز		سالم	
مجهول	معروف	مجهول	معروف	مجهول	معروف
لِيُسَرَّنَّ	لِيَسُرَّنَّ	لِيُؤْمَرَنَّ	لِيَأْمُرَنَّ	لِيُنْصَرَنَّ	لِيَنْصُرَنَّ
لِيُسَرَّانِّ	لِيَسُرَّانِّ	لِيُؤْمَرَانِّ	لِيَأْمُرَانِّ	لِيُنْصَرَانِّ	لِيَنْصُرَانِّ

لِيَنْصُرُنَّ	لِيُنْصَرُنَّ	لِيَأْمُرُنَّ	لِيُؤْمَرُنَّ	لِيَسُرُّنَّ	لِيُسَرُّنَّ
لِتَنْصُرَنَّ	لِتُنْصَرَنَّ	لِتَأْمُرَنَّ	لِتُؤْمَرَنَّ	لِتَسُرَّنَّ	لِتُسَرَّنَّ
لِتَنْصُرَانِّ	لِتُنْصَرَانِّ	لِتَأْمُرَانِّ	لِتُؤْمَرَانِّ	لِتَسُرَّانِّ	لِتُسَرَّانِّ
لِيَنْصُرْنَانِّ	لِيُنْصَرْنَانِّ	لِيَأْمُرْنَانِّ	لِيُؤْمَرْنَانِّ	لِيَسْرُرْنَانِّ	لِيُسْرَرْنَانِّ
اُنْصُرَنَّ	لِتُنْصَرَنَّ	مُرَنَّ	لِتُؤْمَرَنَّ	سُرَّنَّ	لِتُسَرَّنَّ
اُنْصُرَانِّ	لِتُنْصَرَانِّ	مُرَانِّ	لِتُؤْمَرَانِّ	سُرَّانِّ	لِتُسَرَّانِّ
اُنْصُرُنَّ	لِتُنْصَرُنَّ	مُرُنَّ	لِتُؤْمَرُنَّ	سُرُّنَّ	لِتُسَرُّنَّ
اُنْصُرِنَّ	لِتُنْصَرِنَّ	مُرِنَّ	لِتُؤْمَرِنَّ	سُرِّنَّ	لِتُسَرِّنَّ
اُنْصُرَانِّ	لِتُنْصَرَانِّ	مُرَانِّ	لِتُؤْمَرَانِّ	سُرَّانِّ	لِتُسَرَّانِّ
اُنْصُرْنَانِّ	لِتُنْصَرْنَانِّ	مُرْنَانِّ	لِتُؤْمَرْنَانِّ	سُرُرْنَانِّ	لِتُسْرَرْنَانِّ
لِأَنْصُرَنَّ	لِأُنْصَرَنَّ	لِآمُرَنَّ	لِأُوْمَرَنَّ	لِأَسُرَّنَّ	لِأُسَرَّنَّ
لِنَنْصُرَنَّ	لِنُنْصَرَنَّ	لِنَأْمُرَنَّ	لِنُؤْمَرَنَّ	لِنَسُرَّنَّ	لِنُسَرَّنَّ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ مضارع فعل معروف နှင့် مجهول များ၏ فعل الأمر များကို نون ပြုလုပ်၍ التوكيد الثقيلة ထည့်ကာ تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

بَحَثَ يَبْحَثُ (ရှာဖွေခြင်း) لَبِسَ يَلْبَسُ (ဝတ်ဆင်ခြင်း)

كَظَمَ يَكْظِمُ (မျိုသိပ်ခြင်း) نَعِمَ يَنْعَمُ (ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာခြင်း)

رَؤُفَ يَرْؤُفُ (သနားခြင်း) أَلِمَ يَأْلَمُ (နာကြင်ခြင်း)

بَثَّ يَبُثُّ (ဖြန့်ခြင်း) جَرَّ يَجُرُّ (ဆွဲခြင်း)

نون التوكيد الخفيفة ဝင်ရောက်ပုံ فعل الأمر တွင်

تصريف فعل الأمر المؤكد بالنون الخفيفة من المعلوم والمجهول

لِيَنْصُرَنْ = ထိုသူတစ်ဦး မုချ ကူညီပါ။ (فعل معروف)

لِيُنْصَرَنْ = ထိုသူတစ်ဦး မုချကူညီခြင်းခံရစေ။ (فعل مجهول)

لِيَأْمُرَنْ = ထိုသူတစ်ဦး မုချ အမိန့်ပေးပါ။ (فعل معروف)

لِيُؤْمَرَنْ = ထိုသူတစ်ဦး မုချ အမိန့်ပေးခြင်းခံရစေ။ (فعل مجهول)

لِيَسُرَّنْ = ထိုသူတစ်ဦးမုချ ပျော်ရွှင်ပါ။ (فعل معروف)

لِيُسَرَّنْ = ထိုသူတစ်ဦးမုချ ပျော်ရွှင်မှုကိုခံစားရစေ။ (فعل مجهول)

صيغ	سالم		مهموز		مضعف	
	معروف	مجهول	معروف	مجهول	معروف	مجهول
صيغة الغائب	لِيَنْصُرَنْ	لِيُنْصَرَنْ	لِيَأْمُرَنْ	لِيُؤْمَرَنْ	لِيَسُرَّنْ	لِيُسَرَّنْ
صيغةالغائبين						
صيغةالغائبين	لِيَنْصُرُنْ	لِيُنْصَرُنْ	لِيَأْمُرُنْ	لِيُؤْمَرُنْ	لِيَسُرُّنْ	لِيُسَرُّنْ
صيغةالغائبة	لِتَنْصُرَنْ	لِتُنْصَرَنْ	لِتَأْمُرَنْ	لِتُؤْمَرَنْ	لِتَسُرَّنْ	لِتُسَرَّنْ
صيغةالغائبتين						
صيغةالغائبات						
صيغةالمخاطب	أُنْصُرَنْ	لِتُنْصَرَنْ	مُرَنْ	لِتُؤْمَرَنْ	سُرَّنْ	لِتُسَرَّنْ
صيغةالمخاطبَيْنِ						
صيغةالمخاطَبِيْنَ	أُنْصُرُنْ	لِتُنْصَرُنْ	مُرُنْ	لِتُؤْمَرُنْ	سُرُّنْ	لِتُسَرُّنْ
صيغة المخاطبة	أُنْصُرِنْ	لِتُنْصَرِنْ	مُرِنْ	لِتُؤْمَرِنْ	سُرِّنْ	لِتُسَرِّنْ
صيغةالمخاطبتين						

صيغةالخاطبات						
صيغةالمتكلم	لَأَنْصُرَنْ	لَأُنْصَرَنْ	لَآمُرَنْ	لَأُوْمَرَنْ	لَأَسُرَّنْ	لَأُسَرَّنْ
صيغةالمتكلم مع الغير	لَنَنْصُرَنْ	لَنُنْصَرَنْ	لَنَأْمُرَنْ	لَنُؤْمَرَنْ	لَنَسُرَّنْ	لَنُسَرَّنْ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل مضارع معروف နှင့် مجهول ၊ فعل الأمر များ၏ نون التوكيد الخفيفة ထည့်ကာ تصريف ပြုလုပ်၍ ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

بَحَثَ يَبْحَثُ (ရှာဖွေခြင်း) لَبِسَ يَلْبَسُ (ဝတ်ဆင်ခြင်း)

كَظَمَ يَكْظِمُ (မျိုသိပ်ခြင်း) نَعِمَ يَنْعَمُ (ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာခြင်း)

رَؤُفَ يَرْؤُفُ (သနားခြင်း) أَلِمَ يَأْلَمُ (နာကြင်ခြင်း)

بَتَّ يَبُتُّ (ဖြန့်ခြင်း) جَرَّ يَجُرُّ (ဆွဲခြင်း)

فعل النهي အကြောင်း

فعل النهي ဆိုသည်မှာ အလုပ်တစ်ခုကို မပြုလုပ်ရန် တောင်းဆိုသော (သို့) တားမြစ်သော فعل ကိုခေါ်ဆိုပါသည်။ فعل النهي သည် သီးသန့် فعل တစ်မျိုးမဟုတ်ပါ။ فعل الأمر ၏ အမျိုးအစားတစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်ပါသည်။

ဥပမာ - يَنْصُرُ မှ لا يَنْصُرْ (ထိုသူတစ်ဦး မကူညီရ။)

(၁) لا (الناهية) သည် الفعل المضارع ၏နောက်ဆုံးအက္ခရာကို سُكُوْنٌ ပေးမည်။

ဥပမာ - لَايَنْصُرْ

(၂) لا (الناهية) ဝင်ရောက်ခြင်းကြောင့် الفعل المضارع ရှိ نونُ إعرابية များသည် ပြုတ်ကြသွားမည်။

ဥပမာ - يَنْصُرُوْنَ မှ لايَنْصُرُوْا

(၉) نون التوكيد الخفيفة နှင့် نون التوكيد الثقيلة တို့သည်လည်း فعل النهي တွင် ဝင်ရောက်နိုင်သည်။ ထိုသို့ဝင်ရောက်လာပါ نون التوكيد အလျှင်ရှိသော لام الناهية ကို لام مفتوحةٌ နှင့်ပြောင်းပေးရမည်။

ဥပမာ - لاَيَنْصُرَنَّ မှ لَيَنْصُرَنَّ

لاَ يَنْصُرَنْ မှ لَيَنْصُرَنْ

تصريف فعل النهي المجزوم بـ (لا الناهية) من المعروف والجهول

لاَيَنْصُرْ = ထိုသူတစ်ဦး မကူညီရပါ။ (فعل معروف)

لاَيُنْصَرْ = ထိုသူတစ်ဦး ကူညီခြင်းမခံရစေ။ (فعل مجهول)

لاَيَأْمُرْ = ထိုသူတစ်ဦး အမိန့်မပေးရ။ (فعل معروف)

لاَيُؤْمَرْ = ထိုသူတစ်ဦး အမိန့်ပေးခြင်းမခံရစေ။ (فعل مجهول)

لاَيَسُرَّ = ထိုသူတစ်ဦး၊ မပျော်ရွှင်ရပါ။ (فعل معروف)

لاَيُسَرَّ = ထိုသူတစ်ဦး ပျော်ရွှင်ခြင်း မခံရစေ။ (فعل مجهول)

	سالم		مهموز		مضعف	
الناهية	معروف	مجهول	معر وف	مجهول	معروف	مجهول
لا	يَنْصُرْ	يُنْصَرْ	يَأْمُرْ	يُؤْمَرْ	يَسُرَّ	يُسَرَّ
لا	يَنْصُرَا	يُنْصَرَا	يَأْمُرَا	يُؤْمَرَا	يَسُرَّا	يُسَرَّا
لا	يَنْصُرُوْا	يُنْصَرُوْا	يَأْمُرُوْا	يُؤْمَرُوْا	يَسُرُّوْا	يُسَرُّوْا
لا	تَنْصُرْ	تُنْصَرْ	تَأْمُرْ	تُؤْمَرْ	تَسُرَّ	تُسَرَّ
لا	تَنْصُرَا	تُنْصَرَا	تَأْمُرَا	تُؤْمَرَا	تَسُرَّا	تُسَرَّا
لا	يَنْصُرْنَ	يُنْصَرْنَ	يَأْمُرْنَ	يُؤْمَرْنَ	يَسْرُرْنَ	يُسْرَرْنَ

تُسَرَّ	تَسُرَّ	تُؤْمَرْ	تَأْمُرْ	تُنْصَرْ	تَنْصُرْ	لا
تُسَرَّا	تَسُرَّا	تُؤْمَرَا	تَأْمُرَا	تُنْصَرَا	تَنْصُرَا	لا
تُسَرُّوْا	تَسُرُّوْا	تُؤْمَرُوْا	تَأْمُرُوْا	تُنْصَرُوْا	تَنْصُرُوْا	لا
تُسَرِّيْ	تَسُرِّيْ	تُؤْمَرِيْ	تَأْمُرِيْ	تُنْصَرِيْ	تَنْصُرِيْ	لا
تُسَرَّا	تَسُرَّا	تُؤْمَرَا	تَأْمُرَا	تُنْصَرَا	تَنْصُرَا	لا
تُسْرَرْنَ	تَسْرُرْنَ	تُؤْمَرْنَ	تَأْمُرْنَ	تُنْصَرْنَ	تَنْصُرْنَ	لا
أُسَرَّ	أَسُرَّ	أُوْمَرْ	آمُرْ	أُنْصَرْ	أَنْصُرْ	لا
نُسَرَّ	نَسُرَّ	نُؤْمَرْ	نَأْمُرْ	نُنْصَرْ	نَنْصُرْ	لا

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ مضارع فعل معروف နှင့် مجهول များ၏ فعل النهي များကို ပြုလုပ်၍ تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

حَرَثَ يَحْرُثُ (စိုက်ပျိုးခြင်း) رَخُصَ يَرْخُصُ (လျှော့ပေးခြင်း)

حَمَلَ يَحْمِلُ (ထမ်းရွက်ခြင်း) مَسَحَ يَمَسَحُ (ပွတ်သပ်ခြင်း)

شَذَّ يَشُذُّ (ရှားပါးခြင်း) خَفَّ يَخِفُّ (ပေါ့ပါးခြင်း)

دَأَبَ يأدَبُ (အကျင့်ဖြစ်ခြင်း) هَدَأَ يَهْدَأُ (ငြိမ်သက်ခြင်း)

تصريف فعل النهى المؤكد باالنون الثقيلة من المعلوم والمجهول

لَايَنْصُرَنَّ = ထိုသူတစ်ဦး မုချ မကူညီရ။ (فعل معروف)

لَايُنْصَرَنَّ = ထိုသူတစ်ဦး မုချကူညီခြင်းမခံရစေ။ (فعل مجهول)

لَايَأْمُرَنَّ = ထိုသူတစ်ဦး မုချ အမိန့်မပေးရ။ (فعل معروف)

لَايُؤْمَرَنَّ = ထိုသူတစ်ဦး မုချ အမိန့်ပေးခြင်းမခံရစေ။ (فعل مجهول)

(فعل معروف)　　لَايَسُرَّنَّ = ထိုသူတစ်ဦးမှချ မပျော်ရွှင်ရ။

(فعل معروف)　　لَايُسَرَّنَّ = ထိုသူတစ်ဦးမှချ ပျော်ရွှင်ခြင်းမခံရစေ။

مضعف		مهموز		سالم	
مجهول	معروف	مجهول	معروف	مجهول	معروف
لَايُسَرَّنَّ	لَايَسُرَّنَّ	لَايُؤْمَرَنَّ	لَايَأْمُرَنَّ	لَايُنْصَرَنَّ	لَايَنْصُرَنَّ
لَايُسَرَّانِّ	لَايَسُرَّانِّ	لَايُؤْمَرَانِّ	لَايَأْمُرَانِّ	لَايُنْصَرَانِّ	لَايَنْصُرَانِّ
لَايُسَرُّنَّ	لَايَسُرُّنَّ	لَايُؤْمَرُنَّ	لَايَأْمُرُنَّ	لَايُنْصَرُنَّ	لَايَنْصُرُنَّ
لَاتُسَرَّنَّ	لَاتَسُرَّنَّ	لَاتُؤْمَرَنَّ	لَاتَأْمُرَنَّ	لَاتُنْصَرَنّ	لَاتَنْصُرَنَّ
لَاتُسَرَّانِّ	لَاتَسُرَّانِّ	لَاتُؤْمَرَانِّ	لَاتَأْمُرَانِّ	لَاتُنْصَرَانِّ	لَاتَنْصُرَانِّ
لَايُسْرَرْنَانِّ	لَايَسْرُرْنَانِّ	لَايُؤْمَرْنَانِّ	لَايَأْمُرْنَانِّ	لَايُنْصَرْنَانِّ	لَايَنْصُرْنَانِّ
لَاتُسَرَّنَّ	لَاتَسُرَّنَّ	لَاتُؤْمَرَنَّ	لَاتَأْمُرَنَّ	لَاتُنْصَرْنَّ	لَاتَنْصُرَنَّ
لَاتُسَرَّانِّ	لَاتَسُرَّانِّ	لَاتُؤْمَرَانِّ	لَاتَأْمُرَانِّ	لَاتُنْصَرَانَّ	لَاتَنْصُرَانِّ
لَاتُسَرُّنَّ	لَاتَسُرُّنَّ	لَاتُؤْمَرُنَّ	لَاتَأْمُرُنَّ	لَاتُنْصَرُنَّ	لَاتَنْصُرُنَّ
لَاتُسَرِّنَّ	لَاتَسُرِّنَّ	لَاتُؤْمَرِنَّ	لَاتَأْمُرِنَّ	لَاتُنْصَرِنَّ	لَاتَنْصُرِنَّ
لَاتُسَرَّانِّ	لَاتَسُرَّانِّ	لَاتُؤْمَرَانِّ	لَاتَأْمُرَانِّ	لَاتُنْصَرَانِّ	لَاتَنْصُرَانِّ
لَاتُسْرَرْنَانِّ	لَاتَسْرُرْنَانِّ	لَاتُؤْمَرْنَانِّ	لَاتَأْمُرْنَانِّ	لَاتُنْصَرْنَانِّ	لَاتَنْصُرْنَانِّ
لَاأُسَرَّنَّ	لَاأَسُرَّنَّ	لَاأُوْمَرَنَّ	لَاآمُرَنّ	لَاأُنْصَرَنَّ	لَاأَنْصُرَنّ
لَانُسَرَّنَّ	لَانَسُرَّنَّ	لَانُؤْمَرَنَّ	لَانَأْمُرَنَّ	لَانُنْصَرَنَّ	لَانَنْصُرَنَّ

تصريف فعل النهي المؤكد بالنون الخفيفة من المعلوم والمجهول

لَايَنْصُرَنْ = ထိုသူတစ်ဦး မုချ မကူညီရပါ။ (فعل معروف)

لَايُنْصَرَنْ = ထိုသူတစ်ဦး မုချကူခြင်းမခံရ။ (فعل مجهول)

لَايَأْمُرَنْ = ထိုသူတစ်ဦး မုချ အမိန့်မပေးရပါ။ (فعل معروف)

لَايُؤْمَرَنْ = ထိုသူတစ်ဦး မုချ အမိန့်ပေးခြင်းမခံစေရ။ (فعل مجهول)

لَايَسُرَّنْ = ထိုသူတစ်ဦးမုချ မပျော်ရွှင်ရပါ။ (فعل معروف)

لَايُسَرَّنْ = ထိုသူတစ်ဦးမုချ ပျော်ရွှင်မှုကို မခံစားစေရ။ (فعل معروف)

	سالم		مهموز		مضعف	
صيغ	معروف	مجهول	معروف	مجهول	معروف	مجهول
صيغة الغائب	لَايَنْصُرَنْ	لَايُنْصَرَنْ	لَايَأْمُرَنْ	لَايُؤْمَرَنْ	لَايَسُرَّنْ	لَايُسَرَّنْ
صيغةالغائبين						
صيغةالغائبين	لَايَنْصُرُنْ	لَايُنْصَرُنْ	لَايَأْمُرُنْ	لَايُؤْمَرُنْ	لَايَسُرُّنْ	لَايُسَرُّنْ
صيغةالغائبة	لَاتَنْصُرَنْ	لَاتُنْصَرَنْ	لَاتَأْمُرَنْ	لَاتُؤْمَرَنْ	لَاتَسُرَّنْ	لَاتُسَرَّنْ
صيغةالغائبتين						
صيغةالغائبات						
صيغةالمخاطب	لَاتَنْصُرَنْ	لَاتُنْصَرَنْ	لَاتَأْمُرَنْ	لَاتُؤْمَرَنْ	لَاتَسُرَّنْ	لَاتُسَرَّنْ
صيغةالمخاطبَيْنِ						
صيغةالمخاطِبِيْنَ	لَاتَنْصُرُنْ	لَاتُنْصَرُنْ	لَاتَأْمُرُنْ	لَاتُؤْمَرُنْ	لَاتَسُرُّنْ	لَاتُسَرُّنْ
صيغة المخاطبة	لَاتَنْصُرِنْ	لَاتُنْصَرِنْ	لَاتَأْمُرِنْ	لَاتُؤْمَرِنْ	لَاتَسُرِّنْ	لَاتُسَرِّنْ
صيغةالمخاطبتين						
صيغةالخاطبات						

صيغةالمتكلم	لَاأَنْصُرَنْ	لَاأُنْصَرَنْ	لَاآمُرَنْ	لَاأُوْمَرَنْ	لَاأَسُرَّنْ	لَاأُسَرَّنْ
صيغةالمتكلم مع الغير	لَانَنْصُرَنْ	لَانُنْصَرَنْ	لَانَأْمُرَنْ	لَانُؤْمَرَنْ	لَانَسُرَّنْ	لَانُسَرَّنْ

၁။အောက်ပါ فعلالنهي များ၏ مجهول နှင့် معروف فعل مضارع ပြုလုပ်၍ نون التوكيد الثقيلة ထည့်ကာ تصريف ပြုလုပ်ခိုင်းပါ။

حَرَثَ يَحْرُثُ (စိုက်ပျိုးခြင်း) رَخُصَ يَرْخُصُ (လျှော့ပေးခြင်း)

حَمَلَ يَحْمِلُ (ထမ်းရွက်ခြင်း) مَسَحَ يَمَسَحُ (ပွတ်သပ်ခြင်း)

شَذَّ يَشُذُّ (ရှားပါးခြင်း) خَفَّ يَخِّفُ (ပေါ့ပါးခြင်း)

دَأَبَ يأدَبُ (အကျင့်ဖြစ်ခြင်း) هَدَأَ يَهْدَأُ (ငြိမ်သက်ခြင်း)

اسم ၏အမျိုးအစားများအကြောင်း

اسم သည် ခွဲထွက်ခြင်း/မထွက်ခြင်းပေါ်အခြေခံ၍ (၃)မျိုး ရှိသည်။

(၁) اِسْمٌ جَامِدٌ (ကိုယ်တိုင်ဖြစ်တည်လာသော ပုံသေ اسم)

ဥပမာ - رَجُلٌ - قَلَمٌ

(၂) مَصْدَرٌ (ကိုယ်တိုင်ဖြစ်တည်လာပြီး၊ ခွဲထုတ်ပေးသော ပင်မ اسم)

ဥပမာ - ضَرْبٌ (ရိုက်ခြင်း) ၊ نَصْرٌ (ကူညီခြင်း)

(၃) مُشْتَقٌّ (مَصْدَرٌ မှခွဲထွက်လာသော اسم)

ဥပမာ - ضَارِبٌ (ရိုက်သောသူ)သည် ضَرْبٌ (ရိုက်ခြင်း)မှခွဲထွက်လာသည်။

نَاصِرٌ (ကူညီသူ) သည် نَصْرٌ (ကူညီခြင်း)မှ ခွဲထွက်လာသည်။

اِسْمٌ مُشْتَقٌّ (သို့) مصدر မှခွဲထွက်လာသော اسم များမှာ အောက်ပါ အတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

(၁) اِسْمُ الْفَاعِلِ (ပြုလုပ်သူပြနာမ်)

(၂) اِسْمُ الْمُبَالَغَةِ (သာပိုလုပ်ခြင်းပြနာမ်)

(၃) اَلصِّفَةُ الْمُشَبَّهَةُ بِاسْمِ الفاعل (ပြုလုပ်သူပြနာမ်နှင့်တူသောနာမဝိသေသန)

(၄) اِسْمُ الْمَفْعُوْلِ (ပြုလုပ်ခံရသူပြနာမ်)

(၅) اِسْمُ التَّفْضِيْلِ (နှိုင်းယှဉ် သာပိုခြင်းပြနာမ်)

(၆) اِسْمُ الزَّمَانِ والْمَكَانِ (အချိန်နှင့်နေရာပြနာမ်)

(၇) اِسْمُ الآلَةِ (ပြုလုပ်သည့် ကိရိယာပြနာမ်)

(၈) اسْمُ الْهَيْئَةِ (ပုံစံပြ နာမ်)

(၉) اسْمُ الْمَرَّةِ (အကြိမ်အရေအတွက်ပြ နာမ်)

(၁၀) اسم التَّصْغِيْرِ (အလွန်သေးငယ်ကြောင်းပြ နာမ်)

(၁၁) اسم النَّسَبِ (ဆက်နွယ်မှုပြ နာမ်)

(၁၂) فِعْلُ التَّعَجُّبِ (အာမေဍိတ်ပြ ကြိယာနာမ်)

(၁) اِسْمُ الْفَاعِلِ – အကြောင်း

اسم الفاعل (ပြုလုပ်သူပြနာမ်) ဆိုသည်မှာ فِعْلٌ مَعْرُوْفٌ ၏ مَصْدَرٌ မှ ခွဲထွက်လာသော اسم مُشْتَقٌّ ကို ခေါ်သည်။

ဥပမာ - فَاعِلٌ (ပြုလုပ်သူ)

نَاصِرٌ (ကူညီသူ)

ضَارِبٌ (ရိုက်သူ)

الفعل الثلاثي မှ اسم الفاعل ပြုလုပ်နည်း

اسم الفاعل အား اَلْمُضَارِعُ الْمَعْرُوْفُ မှ ပြုလုပ်ရမည်။

(၁) وزن ၏ فَاعِلٌ ဖြင့် اسم الفاعل သည် အများအားဖြင့် فعل ثلاثي မှ ဖြင့်ပြုလုပ်ရသည်။

ဥပမာ - يَنْصُرُ မှ نَاصِرٌ

يَسْأَلُ မှ سَائِلٌ

(က) فِعْلٌ သည် مضعف ဖြစ်ပါက فَالٌّ ၏ وزن ဖြင့်လာရှိမည်။

مَادٌّ - مَادِدٌ မှ يَمُدُّ

(မျိုးတူနှစ်လုံးဆုံသောကြောင့် مَادٌّ ဟု إدغام ဖြင့် ဖတ်ခြင်းဖြစ်သည်။)

(ခ) فِعْلٌ သည် أجوف ဖြစ်ပါက اسم الفاعل ၏ عين الكلمة ကို همزة ဖြင့်ပြောင်းရမည်။

ဥပမာ - قَاوِلٌ မှ قَائِلٌ

(ဂ) فِعْلٌ သည် ناقص ဖြစ်ပါက لام الكلمة ကို حالة الرفع နှင့် حالة الجر တို့တွင် ဖြုတ်ချရမည်။

ဥပမာ - قَاضِيٌ မှ قَاضٍ

حالة النصب တွင်မူ ياء ပြန်ပေါ်လာမည်။

ဥပမာ - رَأَيْتُ قَاضِيًا

(၂) فَعِلٌ သည် اسم الفاعل ၏ ၎င်း فَعِلَ မှဖြစ်ပါက فِعْلٌ သည် فَعِلٌ ဟုလာနိုင်သည်။

ဥပမာ - أَمِنَ မှ آمِنٌ (သို့) أَمِنٌ

(၃) فِعْلٌ သည် فَعُلَ မှ ဖြစ်ပါက ၎င်း၏ اسم الفاعل သည်အောက်ပါ وزن (၃)ခုအနက်မှ တစ်ခုခုဖြင့် လာရှိနိုင်သည်။

၁ - فَعْلٌ - شَهْمٌ (ရဲရင့်သူ)

၂ - فَعِيْلٌ - جَمِيْلٌ (လှပသောသူ)

၃ - فَعَلٌ - بَطَلٌ (ရဲရင့်သူ)

ثلاثي မဟုတ်သော فعل များမှ اسم الفاعل အား အောက်ပါအတိုင်း ပြုလုပ်ရမည်။

၁။ عَلَامَةُ الْمُضَارِع မှ الفعل المضارع ကို ဖြုတ်ချရမည်။

၂။ ထိုနေရာတွင် (مُ) مِيمٌ مَضْمُوْمَةٌ ကိုထည့်ပေးရမည်။

၃။ ထို့နောက် နောက်ဆုံး အက္ခရာ၏ အလျှင် အက္ခရာတွင် كَسْرَة မရှိပါက كَسْرَةٌ ထည့်ပေးရမည်။

၄။ နောက်ဆုံး အက္ခရာတွင် تنوين ထည့်ပေးခြင်းဖြင့် اسم الفاعل ဖြစ်သွားမည်။

ဥပမာ - مُكْرِمٌ မှ مُكْرِمُ မှ يُكْرِمُ
مُدَحْرِجٌ မှ مُدَحْرِجُ မှ يُدَحْرِجُ
مُتَقَتِّلٌ မှ مُتَقَتِّلُ မှ مُتَقَتَّلُ မှ يَتَقَتَّلُ

اسم الفاعل ၏ صيغة များပြုလုပ်နည်း

(၁) اسم الفاعل အား مثنى ပြုလုပ်လုပ်ပါက အဆုံးတွင် علامة المثنى ဖြစ်သော الف နှင့် نُون ထည့်ပေးရမည်။

ဥပမာ - نَاصِرَانِ မှ نَاصِرٌ

مؤنث ပြုလုပ်လိုပါက အဆုံးတွင် ة ထည့်ပေးရမည်။

ဥပမာ - نَاصِرَةٌ မှ نَاصِر

مؤنث مثنى ပြုလုပ်လိုပါကထို(ـة) ၏နောက်တွင် الف နှင့် نُون ထည့်ပေးရမည်။

ဥပမာ - نَاصِرَتَانِ မှ ناصِرَةٌ

(၂) جمع ပြုလုပ်လိုပါကအဆုံးတွင် واو နှင့် نون ကိုထည့်ပေးရမည်။

ဥပမာ - نَاصِرٌ မှ نَاصِرُوْنَ

جمعُ مؤنثٍ ပြုလုပ်လိုပါက အဆုံးတွင် الف နှင့် تاء ကိုထည့်ပေးရမည်။

ဥပမာ - نَاصِرَةٌ မှ نَاصِرَاتٌ

အချုပ်ဆိုရသော် اسم الفاعل ၏ صيغة များသည် အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း (၆) ခုဖြစ်သွားမည်။

اسم الفاعل	الصيغ	المعاني
فَاعِلٌ	صيغة المذكر للمفرد	ပြုလုပ်သူ (၁) ဦး
فَاعِلاَن	صيغة المذكر للمثنى	ပြုလုပ်သူ (၂) ဦး
فَاعِلُوْنَ	صيغة المذكر للجمع	ပြုလုပ်သူများ
فَاعِلَةٌ	صيغة المؤنث للمفرد	ပြုလုပ်သူမ (၁)ဦး
فَاعِلَتَان	صيغة المؤنث للمثنى	ပြုလုပ်သူမ (၂) ဦး
فَاعِلاَتٌ	صيغة المؤنث للجمع	ပြုလုပ်သူမများ

اسم الفاعل ၏ الثلاثي المزيدفيه များ

الماضي	المضارع	المصدر		اسم الفاعل
أَكْرَمَ	يُكْرِمُ	إِكْرَامًا	فهو	مُكْرِمٌ
قَاتَلَ	يُقَاتِلُ	مُقَاتَلَةً	فهو	مُقَاتِلٌ
تَخَاصَمَ	يَتَخَاصَمُ	تَخَاصُمًا	فهو	مُتَخَاصِمٌ
قَتَّلَ	يُقَتِّلُ	تَقْتِيْلاً	فهو	مُقَتِّلٌ

مُنْكَسِرٌ	فهو	اِنْكِسَارًا	يَنْكَسِرُ	اِنْكَسَرَ
مُتَعَلِّمٌ	فهو	تَعَلُّمًا	يَتَعَلَّمُ	تَعَلَّمَ
مُسْتَغْفِرٌ	فهو	اِسْتِغْفَارًا	يَسْتَغْفِرُ	اِسْتَغْفَرَ
مُشْتَغِلٌ	فهو	اشْتِغَالاً	يَشْتَغِلُ	اِشْتَغَلَ
مُحْمِرٌّ	فهو	اِحْمِرَارًا	يَحْمَرُّ	اِحْمَرَّ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل များ၏အမျိုးအစားများကို ဖော်ပြ၍ اسم الفاعل ပြုပေးပါ။

يَهْدَأُ يَطُوْلُ يَبِيْعُ يَبْرَأُ يَخَفُّ يظْلِمُ

يَنْكِسرُ يُكَبِّرُ يَتَخَاصَمُ يُجَادِلُ يَسْتَقْرَأُ يُطْلِقُ

၂။အောက်ပါ اسم الفاعل များ مفرد ၊ مثنى နှင့် جمع များကိုဖော်ပြပေးပါ။

مُنْطَلِقُوْنَ مُسْلِمٌ شَاذّان سَائِل كَاتِبُوْنَ نَاصِران

مُعَلِّمُ مُسْتَغْفِرَانِ خَائِفٌ كَافُّوْنَ داعِيَانِ مُكْثِرَانِ

(၂) اِسْمُ الْمُبَالَغَةِ (သာပို့မှုပြနာမ်)

اسم المبالغة - ဆိုသည်မှာ အလွန်နှင့်သာပိုမှုကို ညွှန်ပြရန်အတွက် اسم الفاعل မှ ပြောင်းလာသော اسم مُشْتَقٌّ ကိုခေါ်သည်။

ဥပမာ - عَلِيْمٌ (အလွန်သိတော်မူသောအရှင်)

اسم المبالغة ၏ وزن များတွင် ပုံစံ (၂) မျိုးရှိသည်။

(၁) قِيَاسِي (ပုံသေနည်းအတိုင်း ချင့်ပွားပြုလုပ်နိုင်သော)وزن များ

(၂) سَـمَـاعِـي (ပုံသေနည်းမရှိဘဲ အရဗ်တို့ထံမှကြားသိရသည့်အတိုင်း တသဝေမတိမ်း ပြုလုပ်ရသော) وزن များ

(၁)قِيَاسِي ၏ وزن များအနက် ကျော်ကြားသော وزن များမှာ (၅) ခုသာရှိသည်။

၁။ فَعَّالٌ - ဥပမာ - شَرَّابٌ (အလွန်သောက်သောသူ)

၂။ مِفْعَالٌ - ဥပမာ - مِنْجَابٌ (အလွန်မွန်မြတ်သူ)

၃။ فَعُوْلٌ - ဥပမာ - ضَرُوْبٌ (အလွန်ရိုက်သောသူ)

၄။ فَعِلٌ - ဥပမာ - مَزِقٌ (အလွန်စုတ်ဖြသူ)

၅။ فَعِيْلٌ - ဥပမာ - عَلِيْمٌ (အလွန်သိတော်မူသော အရှင်)

မှတ်ချက်။ ။အောက်ပါ وزن (၅)ခုကို ဤစာသားဖြင့်လည်း မှတ်သားနိုင်သည်။

هُوْ مِقْوَالُ كَذَّابٌ ، وأَنْتَ حَذِرٌ ،وَاللّٰه غَفُوْرٌ رَحِيْمٌ

(၂) سَمَاعِي ၏ وزن များမှာ (၁၄) ခုရှိသည်။

၁။ فِعِّيْلٌ - ဥပမာ - صِدِّيْقٌ (အလွန်မှန်ကန်သမာဓိရှိသူ)

၂။ مِفْعِيْلٌ - ဥပမာ - مِعْطِيْرٌ (ရေမွှေးအလွန်ဆွတ်သူ)

၃။ فُعَلَةٌ - ဥပမာ - لُمَزَةٌ (စောင်းချိတ်သူ/မေးငေါ့မျက်စောင်းထိုးသူ)

၄။ فَاعُوْلٌ - ဥပမာ - فَارُوْقٌ (အမှားအမှန်အလွန်ခွဲခြားတတ်သူ)

၅။ فُعَالٌ - ဥပမာ - كُبَارٌ (အလွန်ကြီးမားသူ)

၆။ فُعَّالٌ ဥပမာ - كُبَّارٌ (အလွန်ကြီးမားသူ)

၇။ فَاعِلَةٌ ဥပမာ - دَاعِيَةٌ (အလွန်ဖိတ်ခေါ်သူ)

၈။ فُعْلٌ ဥပမာ - غُفْلٌ (အလွန်မေ့လျော့သူ)

၉။ فَعَّالَةٌ ဥပမာ - عَلَّامَةٌ (အလွန်သိသူ)

၁၀။ فَعُوْلَةٌ ဥပမာ - فَرُوْقَةٌ (အလွန်ခွဲခြားတတ်သူ)

၁၁။ مِفْعَلٌ ဥပမာ - مِحْرَبٌ (အလွန်စစ်မက်တိုက်ခိုက်သူ)

၁၂။ فَعُّوْلٌ ဥပမာ - قَيُّوْمٌ

(အလွန်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်တော်မူသောအရှင်)

၁၃။ فُعُّوْلٌ ဥပမာ - قُدُّوْسٌ

(အလွန်သနားကြင်နာတော်မူသောအရှင်)

၁၄။ فُعَّلٌ ဥပမာ - قُلَّبٌ (အလွန်ပြောင်းလဲသူ)

မှတ်ချက်။ ။ယခုဖော်ပြထားသော أوزان များသည် الفعل الثلاثي المجرد မှ ပြုလုပ် ထားခြင်းဖြစ်သည်။ الثلاثي المجرد မဟုတ်သော فعل များမှလည်း တစ်ခါတရံ اسم المبالغة လာရှိတတ်သည်။အချို့ဥပမာများမှာ……

أَعَانَ မှ مِعْوَانٌ (အလွန်ရိုင်းပင်းကူညီသူ)

أَدْرَكَ မှ دَرَّاكٌ (ထိုးထွင်းသိမြင်သူ)

أَزْهَقَ မှ زَهُوْقٌ (အလွန်တိမ်ကောပျောက်ကွယ်သောအရာ)

أَسْمَعَ မှ سَمِيْعٌ (အလွန်တရားကြားစေတော်မူသောအရှင်)

أَنْذَرَ မှ نَذِيْرٌ (အလွန်ခြိမ်းခြောက်သူ)

أَهَانَ မှ مِهْوَانٌ (အလွန်သေးသိမ်စေသူ)

မှတ်သားရန်(၁)

فَعَّالٌ ကို النَّسَبُ (ခ) ပတ်သက်ဆက်နွယ်မှုနှင့် လုပ်ငန်းများ၏ အလုပ်ရှင်များ ကို ဖော်ပြရန်အတွက်လည်းအသုံးပြုကြသည်။

ဥပမာ - حَدَّادٌ (ပန်းဘဲဆရာ) نَجَّارٌ (လက်သမားဆရာ)

لَبَّانٌ (နို့သည်) بَقَّالٌ (ဟင်းသီးဟင်းရွက်သည်)

عَطَّارٌ (ရေမွှေးသည်)

မှတ်သားရန်(၂)

တစ်ခါတရံ اسم المبالغة ၏ صيغة အချို့တို့ကို مبالغة ၏ အဓိပ္ပါယ် အတွက်အသုံးမပြုဘဲ ရိုးရိုး اسم الفاعل ၏ အဓိပ္ပါယ်အတွက်လည်းသုံးသည်။

ဥပမာ - فَخُوْرٌ (မောက်မာသူ၊ မာနထားသူ)

မှတ်သားရန်(၃)

မဗ္ဗာလဂဿ ပြုလုပ်လိုသော اسم ၏ مصدر တွင် သာပိုမှုကို လက်ခံနိုင်သည့် အဓိပ္ပါယ်ရှိရမည်။ ထို့ကြောင့် مَوَّاتٌ (အလွန်သေသူ)ဟု ပြောဆို၍မရပါ။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ ဝါကျများမှ اسم المبالغة များရွေးထုတ်၍ ၎င်းတို့၏ وزن များကို ဖော်ပြပေးပါ။ထို့နောက် ယင်းဝါကျများကို မြန်မာဘာသာသို့ပြန်ဆိုပါ။

(၁) الحَسُوْدُ لايَسُوْدُ　　(၂) اللّٰه غَفُوْرٌ ذَنْبَ التَائبِ

(၃) المُدِيْرُ مِقْوَالُ الصِدْقِ　　(၄) المُوْمِنُ صَبُوْرُ لا حَسَّادٌ

(၅) الطَالِبُ فَهِمٌ دُرُوْسَهُ　　(၆) العَاقِلُ حَذِرٌ

၂။အောက်ပါ اسم الفاعل များကို اسم المبالغة ၏ وزن များဖြင့်ပြောင်းပေးပါ။

شاكر　كَاذِبٌ　طَامِعٌ　عالمٌ　نَائِمٌ

تَائِبٌ　جَاذِبٌ　غَافِرٌ　حَامِدٌ　كَارِمٌ

اَلصِّفَةُ الْمُشَبَّهَةُ بِاسْمِ الفاعل (၃)

(ပြုလုပ်သူပြနာမ်နှင့်တူသော နာမဝိသေသန)

الفعل الثلاثي المجرد اللازم ၏ مصدر မှ ခွဲထွက်လာသော اسم مشتق ကို الصِّفَةُ الْمُشَبَّهَةُ ဟုဆိုသည် ခေါ်သည်။

ဥပမာ - جَمِيْلٌ (လှပသောသူ)　　بَطَلٌ (ရဲရင့်သောသူ)

الصفة المشبهة ၏ وزن များမှာ

၁။ أَفْعَلُ - ဥပမာ - أَحْمَرُ (အနီရောင်)

ဤ وزن ၏ مؤنث မှာ فَعْلَاءُ ဖြစ်သည်။　ဥပမာ - حَمْرَاءُ

၂။ فَعْلَانُ - ဥပမာ - عَطْشَانُ (ရေဆာလောင်သူ)

ဤ وزن ၏ مؤنث မှာ فَعْلٰى ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - عَطْشٰى

၃။ فَعَلٌ - ဥပမာ - حَسَنٌ (ချောမောလှပသူ)

၄။ فُعُلٌ - ဥပမာ - جُنُبٌ (ကိုယ်မသန့်ဖြစ်နေသူ)

၅။ فُعَالٌ - ဥပမာ - شُجَاعٌ (ရဲရင့်သူ)

၆။ فَعَالٌ - ဥပမာ - جَبَانٌ (သူရဲဘောကြောင်သူ)

၇။ فَعْلٌ - ဥပမာ - ضَخْمٌ (ခက်ထန်မာကြောသူ)

၈။ فِعْلٌ - ဥပမာ - مِدْحٌ (ချီးမွမ်းသူ)

၉။ فُعْلٌ - ဥပမာ - صُلْبٌ (မာရည်ကြောရည်ရှိသူ)

၁၀။ فَعِلٌ - ဥပမာ - فَرِحٌ (ပျော်ရွှင်သူ)

၁၁။ فَاعِلٌ - ဥပမာ - طَاهِرٌ (သန့်စင်မွန်မြတ်သူ)

၁၂။ فَعِيْلٌ - ဥပမာ - كَرِيْمٌ (မွန်မြတ်သူ/ရက်ရောသူ)

မှတ်သားရန်

(၁) الصفة المشبهة မှအပ အခြား فعل များမှ الثلاثي المجرد ပြုလုပ်လိုပါက ၎င်းတို့၏ اسم الفاعل (သို့) اسم المفعول ၏ وزن ပေါ်တွင် ပြုလုပ်ရသည်။ الصفة المشبهة ပြုလုပ်လိုသည့် اسم ၏ ဝိသေသသည် ထို اسم ဖြင့်အမြဲတွဲလျက် ရှိနေရမည်။

ဥပမာ - مُنْطَلِقُ اللِّسَانِ (လျှာသွက်အာသွက်ဖြစ်သူ/အာဝဇ္ဇာန်းကောင်းသူ)

مَوْفُوْرُ الذَّكَاءِ (ဉာဏ်ရည်ပြည့်ဝသူ)

(၂) الصفة المشبهة ၏ ဝိသေသသည် ယာယီအစိပ္ပါယ်ကိုသာဖော်ပြခြင်းမျိုး ဖြစ်ပါက فاعل ၏ وزن ဖြင့်သာလာရှိမည်။

ဥပမာ - زَيْدٌ شَاجِعٌ أَمْسِ (ဇိုင်ဒ်မနေ့က ရဲရင့်သူဖြစ်ခဲ့သည်။)

ရဲရင့်ခြင်းဟူသည့် ဝိသေသသည် ဇိုင်ဒ်တွင်အမြဲမရှိဘဲ မနေ့ကတစ်ရက်တည်း

တွင်သာရှိသောကြောင့် شُجَاعٌ ဟု မလာတော့ဘဲ شَاجِعٌ ဟုလာခြင်းဖြစ်သည်။

الصفة المشبهة နှင့် اسم الفاعل ကြား ကွာခြားချက်များ

(၁) اسم الفاعل ၏ အဓိပ္ပါယ် ဝိသေသသည် ယာယီ အတွက်သာ ဖြစ်ပြီး الصفة المشبهة ၏အဓိပ္ပါယ် ဝိသေသမှာ အမြဲတမ်းအတွက်ဖြစ်သည်။

ဥပမာ (၁) - ضَارِبٌ (ရိုက်သောသူ)

ရိုက်ခြင်းဆိုသည့် ဝိသေသသည် ရိုက်သောအချိန်သာရှိ၍ အမြဲရှိနေမည် မဟုတ်ပါ။

ဥပမာ (၂) - جَمِيْلٌ (လှပသောသူ)

လှပခြင်းဆိုသည့် ဝိသေသသည် လှပသူနှင့်အမြဲတွဲလျက်ရည်တည်နေမည်။

(၂) اسم الفاعل သည် الفعل الثلاثي المجرد ၏ لازم နှင့် متعد နှစ်မျိုး လုံးမှ လာရှိသည်။

ဥပမာ - ضَارِبٌ ، جَالِسٌ

(၃) الصفة المشبهة သည် الفعل الثلاثي المجرد ၏ لازم မှသာလာရှိသည်။

ဥပမာ - جَمِيْلٌ

متعد မှ الصفة المشبهة လာရှိသည်မှာ အလွန်ရှားသည်။

ဥပမာ - سَيِّدٌ (ခေါင်းဆောင်) (سَادَ ـ يَسُوْدُ ـ سِيَادَةً (ဦးဆောင်ခြင်း))

فَعِيْلٌ ၏ အဓိပ္ပါယ်များ

فَعِيْلٌ သည် အောက်ပါအဓိပ္ပါယ်များအတွက်သုံးသည်။ ဆက်စပ်မှုကိုကြည့်၍ အဓိပ္ပါယ်သတ်မှတ်ပေးရမည်။

(၁) فَاعِلٌ ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖြစ်လာခြင်း

ဥပမာ - قَدِيْرٌ သည် قَادِرٌ (စွမ်းဆောင်နိုင်သောသူ)

(၂) مَفْعُوْلٌ ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖြစ်လာခြင်း

ဥပမာ - قَتِيْلٌ သည် مَقْتُوْلٌ (အသတ်ခံရသူ)

(၃) مَصْدَرٌ ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖြင့်လာခြင်း

ဥပမာ - صَهِيْلٌ (မြင်းဟီးခြင်း)

(၄) الصفة المشبهة ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖြစ်လာခြင်း

ဥပမာ - بَخِيْلٌ (စေးနည်းသူ)

(၅) اسم المبالغة ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖြစ် လာခြင်း

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل များမှ الصفة المشبهة များကို ရေးပြပါ။

حَسُنَ حَمَقَ صَفِرَ عَظُمَ جَبُنَ

၂။အောက်ပါဝါကျများရှိ الصفة المشبهة၏ وزن များကိုဖော်ပြ၍ ၎င်းတို့ فعل များကို ရေးပြပါ။

(١) كَانَ الإمَامُ عَلِيٌّ رضيَ الله عنه شُجَاعًا جَرِيْئًا ، خَطِيْبًا لَسِنًا ، وقَاضِيًا فَهِمًا ، وحَاكِمًا عَدِلاً ، وَما كَانَ بَطِرًا ولا ضَجِرًا.

(٢) صَدِيْقُنَا خَالِدٌ حَسَنُ الخُلُقِ .

(၄) اِسْمُ الْمَفْعُوْلِ (ပြုလုပ်ခံရသူပြနာမ်)

اسْمُ الْمَفْعُوْلِ ဆိုသည်မှာ فعل مجهول ၏ مصدر မှ ခွဲထွက်လာသော اسم مشتق ကိုခေါ်သည်။ ထို اسم المفعول သည် ပြုလုပ်ခံရခြင်းကို ညွှန်ပြမည်။

ဥပမာ - مَنْصُوْرٌ (ကူညီခံရသူ) ၊ مَحْمُوْدٌ (ချီးမွမ်းခံရသူ)

اسم المفعول ပြုလုပ်နည်း

၁။ ثلاثي فعل သည် المضارع المجهول မှ ပြုလုပ်ရမည်။ اسم المفعول အား ဖြစ်ပါက مفعول ၏ وزن အတိုင်း လာရှိမည်။ ပြုလုပ်ပုံအဆင့်ဆင့်မှာ……

(၁) علامة المضارع ကိုဖြုတ်ချ၍ مِيْمٌ مَفْتُوْحَةٌ (مَ) ထည့်ပေးရမည်။

(၂) فَاء الكلمة ကို ساكن ပေးရမည်။

(၃) عين الكلمة ကို ضمة ပေးရမည်။

(၄) لام الكلمة အလျှင် واو ساكنة (وْ) တိုးပေးပြီး နောက်ဆုံးစာလုံးကို تنوين ပေးရမည်။

ဥပမာ - يُفْعَلُ မှ مَفْعَلُ မှ مَفْعُلُ မှ مَفْعُوْلٌ

يُنْصَرُ မှ مَنْصَرُ မှ مَنْصُرُ မှ مَنْصُوْرٌ

يُؤْكَلُ မှ مَأْكَلُ မှ مَأْكُلُ မှ مَأْكُوْلٌ

၂။ فعل သည် ثلاثي မဟုတ်ပါက اسم المفعول ကိုအောက်ပါအတိုင်း ပြုလုပ်ရမည်။

(၁)علامة المضارع ကို ဖြုတ်ချရမည်။(مُ) مِيمٌ مضمومة ကိုထည့်ပေးရမည်။

(၂) နောက်ဆုံးအက္ခရာအလျှင်ရှိ အက္ခရာကို فتحة ပေး၍ အဆုံးတွင် تنوين ထည့် ပေးရမည်။

ဥပမာ - يُخْرِجُ မှ مُخْرِجُ မှ مُخْرَجُ မှ مُخْرَجٌ

اسم المفعول ၏ صيغة များ

اسم المفعول ၏ صيغةများမှာအောက်ပါအတိုင်း (၆) ခုရှိပါသည်။

اسم المفعول	الصيغ	المعاني
مَفْعُوْلٌ	صيغة المذكر للمفرد	ပြုလုပ်ခံရသူ (၁) ဦး
مَفْعُوْلاَنِ	صيغة المذكر للمثنى	ပြုလုပ်ခံရသူ (၂) ဦး

مَفْعُوْلُوْنَ	صيغة المذكر للجمع	ပြုလုပ်ခံရသူများ
مَفْعُوْلَةٌ	صيغة المؤنث للمفرد	ပြုလုပ်ခံရသူမ (၁)ဦး
مَفْعُوْلَتَان	صيغة المؤنث للمثنى	ပြုလုပ်ခံရသူမ (၂) ဦး
مَفْعُوْلَاتٌ	صيغة المؤنث للجمع	ပြုလုပ်ခံရသူမများ

اسم المفعول ၏ الثلاثي المزيد فيه ပုံစံများ

الماضي	المضارع	المصدر		اسم الفاعل
أُكْرِمَ	يُكْرَمُ	إِكْرَامًا	فهو	مُكْرَمٌ
قُوْتِلَ	يُقَاتَلُ	مُقَاتَلَةً	فهو	مُقَاتَلٌ
تُخُوْصِمَ	يُتَخَاصَمُ	تَخَاصُمًا	فهو	مُتَخَاصَمٌ
قُتِّلَ	يُقَتَّلُ	تَقْتِيْلًا	فهو	مُقَتَّلٌ
اُنْكُسِرَ	يُنْكَسَرُ	اِنْكِسَارًا	فهو	مُنْكَسَرٌ
تُعُلِّمَ	يُتَعَلَّمُ	تَعَلُّمًا	فهو	مُتَعَلَّمٌ
اُسْتُغْفِرَ	يُسْتَغْفَرُ	اِسْتِغْفَارًا	فهو	مُسْتَغْفَرٌ
اُشْتُغِلَ	يُشْتَغَلُ	اشْتِغَالًا	فهو	مُشْتَغَلٌ

မှတ်ချက်

(၁)တစ်ခါတရံ اسم المفعول သည် فَعِيْلٌ ၏ ဝဇန် ဖြင့်လာရှိတတ်သည်။

ဥပမာ - قَتِيْلٌ (အသတ်ခံရသူ) مَقْتُوْلٌ ၏ အဓိပ္ပါယ်

(၂)တစ်ခါတရံ مفعول ၏ ဝဇန် ပေါ်တွင်လာသော်လည်း مصدر အတွက် ဖြစ်တတ်သည်။

ဥပမာ - وَمَاعِنْدَهٗ مَعْلُوْمٌ (ထိုသူ့ထံတွင် အသိတရားမရှိပါ။)

مَعْلُوْمٌ သည် عِلْمٌ ဟူသော مصدر ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖြစ်သည်။

(၃) الفعل اللازم မှ اسم المفعول ပြုလုပ်၍မရပါ။ ပြုလုပ်လိုပါက حرف الجر (သို့) ظرف တစ်ခုခုထည့်၍ သာ ပြုလုပ်ရသည်။

ဥပမာ - مَقْعُوْدٌ عَلى الْكُرْسِيِّ (ကုလားထိုင်ပေါ်တွင် ထိုင်စေခြင်းခံရသူ)

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل များမှ اسم المفعول ကိုရေးပြပေးပါ။

اسْتَغْفَرَ تَقَدَّمَ أَخْلَصَ صدَّ أَخذَ لَعَنَ

تَعَجَّبَ لَحِقَ سَأَلَ جَالَدَ قَرَأَ مَصَّ

၂။အောက်ပါဝါကျများရှိ فعل များကို اسم المفعول ၏ صيغة များဖြင့်ပြောင်းပေးပါ။

(၁) شَكَرْتُ الْمُحْسِنَ (၂) زُرْتُ الْمَرِيْضَ

(၃) الخَطِيْبُ يَجْهَرُ الصَوْتَ (၄) الحَقُّ يُطْلَبُ

(၅) كُلُّ مَمْنُوْعٍ يُرْغَبُ (၆) حُكْمُ الشَارِعِ يُقْبَلُ

(၅) اِسْمُ التَّفْضِيْلِ (နှိုင်းယှဉ် သာပိုခြင်းပြနာမ်)

اسم التفضيل ဆိုသည်မှာ الثلاثي المجرد ၏ مصدر မှ ခွဲထွက်လာသော اسم مشتقတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ ထို اسم သည် အရာနှစ်ခုရှိ တူညီဝိသေသနှစ်ခု အနက် တစ်ခုသည် သာပိုနေကြောင်းကိုညွှန်ပြမည်။

اسم التفضيل အလျှင်ရှိစာလုံးကို مُفَضَّلٌ ဟုခေါ်ပြီး၊ اسم التفضيل နောက်တွင်လာရှိသည့် အသာပေးခံရသော اسم ကို مفضل عليه ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - اَلْعِلْمُ أَفْضَلُ مِنَ الْمَالِ

مفضل اسم التفضيل مفضل عليه

(ပညာသည် ဥစ္စာထက်သာမြတ်သည်။)

اسم التفضيل ပြုလုပ်ရန်စည်းကမ်းချက်များ

اسم التفضيل ပြုလုပ်လိုသော فعل သည် အောက်ပါစည်းကမ်းချက်များဖြင့် ကိုက်ညီရမည်။

၁။ فعل သာဖြစ်ရမည်။ اسم الفعل မဖြစ်ရ။

၂။ အက္ခရာ (၃) လုံးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော فعل ရမည်။

၃။ ဆင့်ပွားပြောင်းလဲနိုင်သော فعل ဖြစ်ရမည်။

၄။ သာပိုမှုအဓိပ္ပါယ်ကို ဖော်ပြနိုင်သော فعل ဖြစ်ရမည်။

၅။ الأفعال الناقصة မဖြစ်ရ။

၆။ مذكر သည် أفعل ဖြစ်ပြီး مؤنث သည် فَعْلَاءُ ၏ وزن ပေါ်တွင်လာရှိခြင်းမျိုးမဖြစ်စေရ။

၇။ مجهول အတွက် ပုံသေအသုံးပြု သော فعل မဖြစ်စေရ။

اسم التفضيل ၏ صيغة များ

အထက်ပါစည်းကမ်းချက်များနှင့်ကိုက်ညီသော اسم التفضيل ၏ صيغة မှာ (၈)ခုရှိပါသည်။

المعاني	الصيغ	اسم التفضيل
သာပို ပြုလုပ်သူ (၁) ဦး	صيغة المذكر للمفرد	أَفْعَلُ

أَفْعَلَان	صيغة المذكر للمثنى	သာပို ပြုလုပ်သူ (၂) ဦး
أَفْعَلُوْنَ أَفَاعِلُ	صيغة المذكر للجمع صيغة المذكر للجمع	သာပို ပြုလုပ်သူများ သာပို ပြုလုပ်သူများ
فُعْلٰى	صيغة المؤنث للمفرد	သာပို ပြုလုပ်သူမ (၁)ဦး
فُعْلَيَان	صيغة المؤنث للمثنى	သာပို ပြုလုပ်သူမ (၂) ဦး
فُعْلَيَاتٌ فُعَلُ	صيغة المؤنث للجمع صيغة المؤنث للجمع	သာပို ပြုလုပ်သူမများ သာပို ပြုလုပ်သူမများ

စည်းကမ်းချက်များဖြင့် မကိုက်သော مصدر မှ اسم التفضيل ပြုလုပ်ခြင်း

စည်းကမ်းချက်များဖြင့် မကိုက်သော مصدر မှ اسم التفضيل ပြုလုပ်လိုလျှင် စည်းကမ်းချက်များဖြင့် ကိုက်ညီသော اسم التفضيل ၏ အကူအညီဖြင့် ပြုလုပ်ရမည်။

ဥပမာ - إِرْهَابًا (အကြမ်းဖက်ခြင်း) သည် ثلاثي مجرد မဟုတ်သောကြောင့် ထို مصدر မှ اسم التفضيل ကို တိုက်ရိုက်ပြုလုပ်၍မရပါ။ သို့ရှိရာ أَكْثَرُ إِرْهَابًا (အကြမ်းဖက်မှုအများဆုံး)ဟု ပြောဆိုနိုင်သည်။

ဥပမာ - أَمْرِيْكَا أَكْثَرُ إِرْهَابًا مِنْ غَيْرِهَا

(အမေရိကန်နိုင်ငံသည် အခြားနိုင်ငံများထက် ပိုမိုအကြမ်းဖက်သည်။)

اسم التفضيل ၏ အသုံးပြုပုံများ

اسم التفضيل ၏ အသုံးပြုပုံများမှာ (၄) မျိုးရှိပါသည်။

၁။ اسم التفضيل ကို أل နှင့် إضافة မပါဘဲ အသုံးပြုခြင်း။

ထိုအခါ اسم التفضيل ကို အခြေအနေတိုင်းတွင် مفرد مذكر သာ အသုံးပြုရမည်။ ထို့နောက် مفضل عليه သည်လည်း من ဝင်ရောက်ခြင်းကြောင့် مجرور ဖြစ်မည်။

ဥပမာ - اَلْعِلْمُ أَفْضَلُ مِنَ الْمَالِ

الْأُمُّ أَفْضَلُ من الْخَالَةِ

الأُمَّهَاتُ أفضلُ من الآبَاءِ

၂။ أل ကို اسم التفضيل ထည့်၍ معرفة အဖြစ်အသုံးပြုခြင်း

ထိုအခါ اسم التفضيل နှင့် مفضل တို့သည် تذكير و تأنيث နှင့် واحد ، تثنية، جمع ဖြစ်ခြင်းတို့တွင် ကိုက်ညီမှုရှိရမည်။ ဤအခြေအနေတွင် مفضل عليه ကိုလည်း ယူလာရန်မလိုအပ်ပါ။

ဥပမာ -

مُحَمَّدَانِ الْأَفَضَلاَنِ	مُحَمَّدُوْنَ الْأَفْضَلُوْنَ	مُحَمَّدٌ الْأَفْضَلُ
အမြတ်ဆုံး မုဟမ္မဒ်များ	အမြတ်ဆုံး မုဟမ္မဒ်(၂)ဦး	အမြတ်ဆုံး မုဟမ္မဒ်
فَاطِمَاتٌ الفُضْلَيَاتُ	فَاطِمَتَانِ الْفُضْلَيَانِ	فَاطِمَةُ الْفُضْلٰى
အမြတ်ဆုံး ဖာသွေမာများ	အမြတ်ဆုံး ဖာသွေမာ(၂)ဦး	အမြတ်ဆုံး ဖာသွေမာ

၃။ نكرة တစ်ခုခုဘက်သို့ إضافة ပြုလုပ်ပြီး အသုံးပြုခြင်း

ထိုအခါ اسم التفضيل ကို مفرد ، مذكر ယူလာရန်အရေးကြီးပြီး مفضل နှင့် مفضل عليه တို့သည် ကိုက်ညီနေရမည်။

ဥပမာ - الزيدان أفضلُ رَجُلَيْنِ الزَّيْدُوْنَ أَفْضَلُ رِجَالٍ

فَاطِمَتَان أَفْضَلُ امْرَأَتَيْنِ فَاطِمَاتُ أفْضَلُ نِسَاءٍ

၄။ معرفة တစ်ခုခုဘက်သို့ إضافة ပြုလုပ်ပြီး အသုံးပြုခြင်း

ထိုအခါ اسم التفضيل ကို နံပါတ်(၁)အမျိုးအစားအတိုင်း مفرد ، مذكر အသုံးပြုနိုင်သကဲ့သို့ ၊ဒုတိယအမျိုးအစားအတိုင်း واحد ،تثنية،جمع တို့တွင် مفضل နှင့်ကိုက်ညီစွာသုံးခြင်းလည်းပိုင်သည်။

ဥပမာ - زيدٌ أفضل الطلاب . زَيْدُوْنَ أَفَاضِلُ الطُّلَّابِ

اسم المبالغة နှင့် اسم التفضيل တို့ကြားခြားနားချက်

اسم التفضيل သည် သာပိုမှုအဓိပ္ပါယ်ကိုဖော်ပြရာတွင် အခြားအရာနှင့် နှိုင်းယှဉ်၍သာဖော်ပြပေးသည်။

اسم المبالغة သည် သာပိုမှုအဓိပ္ပါယ်ကို အခြားအရာနှင့် နှိုင်းယှဉ်မှုမပါဘဲ ဖော်ပြပေးသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل များမှ اسم التفضيل ၏ صيغة များအားလုံး ရေးပြပါ။

جَمُلَ   كَذِبَ   جَهِلَ   عَلِمَ

၂။အောက်ပါ فعل များကို اسم التفضيل ပြုလုပ်ပေးပါ။

صالح   شارك   قاتل   تَأَخَّرَ

၃။အောက်ပါဝါကျများမှ مفضل နှင့် مفضل عليه ကိုဖော်ပြ၍မြန်မာဘာသာသို့ပြန်ဆိုပါ။

(١) المُدَرِّسُ أَكْبَرُ من الطَّالِبِ .

(٢) الأَسَدُ أَجْمَلُ من الفَهْدِ .

(٣) الجَامِعَةُ أَوْسَعُ من المَدْرَسَةِ .

(٤) الحَدِيْقَةُ أَحْسَنُ من البُسْتَانِ.

၄။အောက်ပါကွယ်လပ်များတွင် သင့်တော်သော اسم التفضيل များထည့်ပေးပါ။

(١) الرَّجُلاَنِ .... مُدَرِّسَيْنِ .

(٢) فَاطِمَاتُ........... مُؤْمِنَاتٍ.

(٣) المُعَلِّمُوْنَ...........

(٤) الطَّبِيْبَاتُ...........

(٥) الفَلاَّحَانِ...........

(၆) اِسْمُ الزَّمَانِ والْمَكَانِ (အချိန်နှင့်နေရာပြနာမ်)

اسم مشتق ဆိုသည်မှာ အလုပ်ဖြစ်ပေါ်သည့် အချိန်ကိုပြသော اسم الزمان ကိုခေါ်သည်။

ဥပမာ - مَذْهَبٌ (သွားသောအချိန်)

اسم مشتق ဆိုသည်မှာ အလုပ်ဖြစ်ပေါ်သည့် နေရာကို ပြသော اسم المكان ကိုခေါ်သည်။

ဥပမာ - مَصْنَعٌ (အလုပ်ရုံ/စက်ရုံ)

اسم المكان والزمان ပြုလုပ်နည်း

၁။ فعل ثلاثي မှ اسم المكان والزمان သည် مَفْعَلٌ (သို့) مَفْعِلٌ ၏ وزن ဖြင့်လာရှိမည်။

مَفْعَلٌ ၏ وزن ဖြင့်လာရှိရန် အောက်ပါစည်းကမ်းချက်များနှင့် ကိုက်ညီရမည်။

(၁) الفعل المضارع ၏ عين الكلمة တွင် ضمة (သို့) فتحة ရှိသောအခါ

ဥပမာ - مَنْصَرٌ မှ يَنْصُرُ (ကူညီသောနေရာ/အချိန်)

مَفْتَحٌ မှ يَفْتَحُ (ဖွင့်သောနေရာ / အချိန်)

مَسْمَعٌ မှ يَسْمَعُ (ကြားသောနေရာ / အချိန်)

(၂) فعل သည် ناقص ဖြစ်သောအခါ

ဥပမာ - مَسْعٰى မှ يَسْعٰى (ကြိုးစားသောနေရာ / အချိန်)

مَرْمٰى မှ يَرْمِيْ (ပစ်ခတ်သောနေရာ / အချိန်)

مَفْعِلٌ ၏ وزن ဖြင့်လာရှိရန် အောက်ပါစည်းကမ်းချက်များနှင့်ကိုက်ညီရမည်။

(၁) الفعل المضارع ၏ عين الكلمة တွင် كسرة ရှိသောအခါ။

ဥပမာ - مَجْلِسٌ မှ يَجْلِسُ (ထိုင်သောနေရာ / အချိန်)

مَحْسِبٌ မှ يَحْسِبُ (ထင်သောနေရာ / အချိန်)

(၂) فعل သည် مثال ဖြစ်သောအခါ။

ဥပမာ - يَعِدُ မှ مَوْعِدٌ (ကတိပေးသောနေရာ / အချိန်)

يَقِفُ မှ مَوْقِفٌ (ရပ်သောနေရာ / အချိန်)

၂။ ثلاثي မဟုတ်သော فعل မှ اسم الزمان والمكان ပြုလုပ်လိုပါက ၎င်း၏ اسم المفعول ပုံစံဖြင့်သာ ပြုလုပ်ရမည်။

ဥပမာ - يَسْتَخْرِجُ မှ مُسْتَخْرَجٌ (ထွက်ရန်တောင်းဆိုသောနေရာ / အချိန်)

يُكْرِمُ မှ مُكْرَمٌ (ဂုဏ်ပေးရန်တောင်းဆိုသောနေရာ/အချိန်)

၃။ الاسم الجامد မှ اسم المكان ပြုလုပ်လိုသော် مَفْعَلَةٌ ၏ وزن ဖြင့်ပြုလုပ်ရမည်။ ထို الاسم الجامد တွင်ရှိသောအဓိပ္ပါယ်၏ များပြားခြင်းကိုဖော်ဆောင်ပေးမည်။

ဥပမာ - أَسَدٌ မှ مَأْسَدَةٌ (ခြင်္သေ့များသောနေရာ)

بِطِّيْخٌ မှ مَطْبَخَةٌ (ဖရဲသီးပေါ်များသောနေရာ)

اسم المكان والزمان တို့၏ صيغة များ

اسم المكان والزمان တို့၏ صيغة များမှာအောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

اسم الزمان والمكان	الصيغ	المعاني
مَفْعَلٌ	صيغة المذكر للمفرد	ပြုလုပ်သည့်နေရာ(သို့)အချိန်(၁)ခု
مَفْعَلَانِ	صيغة المذكر للمثنى	ပြုလုပ်သည့်နေရာ(သို့)အချိန်(၂)ခု
مفَاعِلُ /مَفَاعِيْلُ	صيغة المذكر للجمع	ပြုလုပ်သည့်နေရာ(သို့)အချိန်များ

မှတ်သားရန်

(၁) တစ်ခါတရံ ဥပဒေအရ مَفْعَلٌ ၏ ဝဇန် ဖြင့်လာရမည့် စာလုံးများသည် مَفْعِلٌ ၏ ဝဇန် ဖြင့်လာတတ်သည်။

ဥပမာ - مَسْجِدٌ မှ يَسْجُدُ (ဗလီ)

مَطْلِعٌ မှ يَطْلُعُ (နေထွက်ရာအရပ်)

مَغْرِبٌ မှ يَغْرُبُ (နေဝင်ရာအရပ်)

مَنْبِتٌ မှ يَنْبُتُ (အပင်ပေါက်သည့်နေရာ)

(၂) ဥပဒေအရ مَفْعَلٌ ၏ ဝဇန် ဖြင့်လာရမည့် စာလုံးများသည်လည်း مَفْعِلٌ ဖြင့်လာတတ်သည်။

ဥပမာ - مَجْمِعٌ မှ يَجْمَعُ

(၃) صرف ပညာရှင်များကဆိုကြသည်။ အထက်ပါပုံစံ(၂)မျိုးတွင် ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်ပြီး အရဗ်တို့က သုံးစွဲကြသော်လည်း ပုံမှန်အတိုင်း ဥပဒေနှင့်အညီသုံးစွဲခြင်း မျိုးလည်းပိုင်သည်။

ဥပမာ - مَطْلِعٌ ကို مَطْلَعٌ ဟု ပြောဆိုခြင်း

مَجْمِعٌ ကို مَجْمَعٌ ဟု ပြောဆိုခြင်း

(၄) مَفْعَلٌ နှင့် مَفْعِلٌ တို့၏ဝဇန် များသည် مصدر ၏ အဓိပ္ပါယ်အတွက် လည်းလာသည်။ ထိုပုံစံကို مَصْدَرٌ مِيْمِيٌّ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - مَطْلَعٌ (ထွက်ခြင်း) ၊ مَجْمَعٌ (စုစည်းခြင်း)

(၅) ثلاثي مزيد فيه မှ مصدرميمي သည် اسمُ الْمَفْعُوْلِ ပုံစံဖြင့်လာရှိမည်။

ဥပမာ - مُخْرَجٌ (ထွက်စေခြင်း/ထုတ်ခြင်း)

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل များကို اسم المكان နှင့် اسم الزمان တို့အဖြစ်ပြောင်းလဲပေးပါ။

يَجْمَعُ يَهْبِطُ يَسْكُنُ يُعَظِّمُ

يَسْتَقِرُّ يَقْصِدُ يَتَعَلَّقُ يَتَّخِذُ

يَرْكَبُ يَهْرُبُ يَنْزِلُ يَلْعَبُ

၂။အောက်ပါဝါကျများရှိ اسم المكان နှင့် اسم الزمان တို့ وزن များကို ဖော်ပြ၍ ဝါကျအား မြန်မာဘာသာသို့ပြန်ဆိုပါ။

(١) المَسْجِدُ مَجْمَعٌ لِلْمُسْلِمِيْنَ.

(٢) وَقْتُ آذَانُ المَغْرِبِ مَأْكَلُ الصَّائِمِيْنَ.

(٣)مَجْلِسُ الذِّكْرِ بَعْدَ الْعِشَاءِ.

(٤) لَا مَلْجَأَ مِنْ الله إلا إِلَيْهِ.

(٥) فِيْ الْمَسَاءِ مَرْجَعُ الطُّلَّابِ أَمَامَ المَدْرَسَةِ.

(၇) اِسْمُ الآلَةِ (ပြုလုပ်သည့်ကိရိယာပြနာမ်)

اسم الآلة ဆိုသည်မှာ ثلاثي ၏ مصدر မှ ခွဲထွက်လာပြီး အလုပ်ဖြစ်ပေါ်စေရန်အထောက်အကူပြုပေးသော اسم مُشْتَقٌّ ကိုခေါ်သည်။

ဥပမာ - مِفْتَاحٌ (ဖွင့်သောကိရိယာ/သော့)

اسم الآلة ၏ وزن များ

اسم الآلة ၏ وزن များမှာ (၃) ခုရှိပါသည်။

၁။ مِفْعَالٌ - ဥပမာ - مِفْتَاحٌ (သော့)

၂။ مِفْعَلٌ - ဥပမာ - مِحْلَبٌ (နို့ညှစ်သောကိရိယာ)

၃။ مِفْعَلَةٌ - ဥပမာ - مِكْنَسَةٌ (တံမြက်စည်း)

မှတ်ချက်။ ။ အချို့သောပညာရှင်များက အောက်ပါ وزن များကို اسم الآلة ၏ وزن အဖြစ် သတ်မှတ်ကြသည်။

(၁) فَعَّالَةٌ = ثَلَّاجَةٌ (ရေခဲသေတ္တာ)

(၂) فَاعِلَةٌ = سَاقِيَةٌ (ရေတကောင်း)

(၃) فَاعُوْلٌ = صَارُوْخٌ (ဒုံးပျံ)

မှတ်သားရန်

၁။ اسم الآلة ၏ အစတွင် ميم مكسورة ရှိမည်။ သို့သော် အချို့သော စာလုံးများသည်ဤပုံစံနှင့်ဆန့်ကျင်၍ مضموم مِيْمٌ ဖြင့်လာရှိကြသည်။ ယင်းတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

(၁) مُسْعُطٌ - နှာခေါင်းတွင်း ဆေးထဲသောကိရိယာ

(၂) مُنْخُلٌ - အမှုန့်ချ စကာ

(၃) مُنْصُلٌ - ဓါး

(၄) مُدُقٌّ - ကျည်ပွေ့၊အမှုန့်ထောင်းကိရိယာ

(၅) مُكْحُلَةٌ - စွန်ရဲမဟ်တံ/စွန်ရဲမဟ်ဘူး

(၆) مُحْرُضَةٌ - ဆပ်ပြာဘူး/ခေါင်းလျှော်ရည်ဘူး

၂။ اسم الآلة သည် တစ်ခါတရံ اسم جامد အဖြစ် အမျိုးမျိုးသော وزن များဖြင့်လည်း လာရှိသည်။

ဥပမာ - سِكِّيْنٌ - ဓါး - فَأْسٌ - ပုဆိန် قَدُوْمٌ - ရဲတင်း

قَلَمٌ -ကလောင်တံ سَيْفٌ - ဓါး

၃။ ثلاثي مصدر မှအပ အခြား مصدر များမှ اسم الآلة ပြုလုပ်၍မရပါ။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل များကို اسم الآلة ပြုလုပ်ပေးပါ။

مَسَحَ　　بَرَدَ　　طَرَقَ　　نَشَرَ　　دَفَعَ

نَفَخَ　　صَعَدَ　　كَنَسَ　　لَعِقَ　　خَرَطَ

၂။အောက်ပါ اسم الآلة များကို ဝါကျဖွဲ့ပေးပါ။

مِصْبَاحٌ　　مِسْطَرَةٌ　　مِمْسَحَةٌ　　مِفْتَاحٌ　　دَبَّابَةٌ

(၈) اِسْمُ الْهَيْئَةِ (ပုံစံပြ နာမ်)

اِسْــــمُ الْهَيْـئَةِ ဆိုသည်မှာ အလုပ်တစ်ခု၏ ဖြစ်ပျက်သည့် ပုံစံကို ဖော်ပြပေးသောအာမကိုခေါ်သည်။ اسم الهيئة ကို مَصَدَرُ الْهَيْئَةِ ဟုခေါ်သေးသည်။

اسم الهيئة သည် فِعْلَةٌ ၏ وزن ဖြင့်လာရှိမည်။

ဉပမာ - جِلْسَةٌ (ထိုင်သောပုံစံ)　　　قِتْلَةٌ (သတ်သောပုံစံ)

اسم الهَيْئَةِ ပြုလုပ်ရန် သတ်မှတ်ချက်များ

(၁) اســم الهَيْـئةِ ပြုလုပ်မည့် فــعــل သည် (الــفِــعْــلُ الـحِسِّيُّ) (ခေါ်) ထိသိနိုင်သော فعل ဖြစ်ရမည်။

ဉပမာ - فَهِمَ (သဘောပေါက်ခြင်း)　عَلِمَ (သိရှိခြင်း)

(၂) اســم الهَيْـئَةِ ပြုလုပ်မည့် فــعــل သည် အမြဲတည်ရှိနေသော ဝိသေသကို ဖော်ပြသည့် فعل မျိုးမဖြစ်စေရ။

ဉပမာ - حَسُنَ (လှပခြင်း)　　　جَمُلَ (လှခြင်း)

(၃) اسم الهَيْئَةِ ပြုလုပ်မည့် فعل သည် فعل تَامٌّ ဖြစ်ရမည်။ نَاقِصٌ မဖြစ်ရ။

ဉပမာ - كان (ဖြစ်ခြင်း)　　　عسى (ဖြစ်လုနီးနီး)

မှတ်ချက်

(၁) الفعل الثلاثي المجرد မှ اسم الهَيْئَةِ အား ပြုလုပ်ရသည်။

ဥပမာ ضَرَبَ မှ ضِرْبَةٌ (ရိုက်သောပုံစံ)

ذَبَح မှ ذِبْحَةٌ (လည်လှီးသောပုံစံ)

(၂) الفعل الثلاثي المزيد فيه မှ اسم الهَيْئَةِ အား ပြုလုပ်လိုပါက ထိုالثلاثي المزيد فيه ၏ مصدر ကိုသာ اسم الهَيْئَةِ အဖြစ်အသုံးပြုရမည်။

ဥပမာ اِلْتَفَتَ ၏ اسم الهَيْئَةِ မှာ اِلْتِفَاتًا

أَطْعَمَ ၏ اسم الهَيْئَةِ မှာ إِطْعَامًا

ထိုသို့အသုံးပြုရာတွင် اسم الهَيْئَةِ အား ပုံစ(၂)မျိုးဖြင့် ယူလာရမည်။

(၁) موصوف +صفة ၏ပုံစံ

ဥပမာ- اِلْتَفَتَ الطَالِبُ اِلْتِفَاتًا خَائِفًا

(ကျောင်းသားသည် ကြောက်ရွံ့သူပုံစံဖြင့် လှည့်ကြည့်ခဲ့သည်။)

(၂) إِضَافَةٌ ၏ပုံစံ

ဥပမာ - اِلْتَفَتَ الطالِبُ اِلْتِفَاتِ الخَائِفِ

(ကျောင်းသားသည် ကြောက်ရွံ့သူပုံစံဖြင့် လှည့်ကြည့်ခဲ့သည်။

မှတ်သားရန်။

الفعل الثلاثي المزيد فيه ၏ اسم الهَيْئَةِ တွင် تَاءٌ مَرْبُوْطَةٌ ထည့်၍လည်း အသုံးပြုပိုင်သည်။

ဥပမာ - اِلْتَفَتَ الطَالِبُ اِلْتِفَاتَةِ الخَائِفِ

اِبْتَسَمَ المُدِيْرُ اِبْتِسَامَةَ الطِفْلِ

(ကျောင်းအုပ်ကြီးသည် ကလေးပုံစံဖြင့် ရယ်ခဲ့သည်။)

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل များကို اسم الهَيْئَةِ ပြုလုပ်၍ ဝါကျဖွဲ့ပေးပါ။

فَزِعَ قَعَدَ لَبِسَ نَظَرَ لَعِبَ

(၄) اسْمُ الْمَرَّةِ (အကြိမ်အရေအတွက်ပြ နာမ်)

اسْــمُ الْـمَرَّةِ ဆိုသည်မှာ အလုပ်တစ်ခုသည်တစ်ကြိမ်ဖြစ်ပျက်ခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြပေးသော اسم ကိုခေါ်သည်။ الْمَرَّةِ اسم အား مَصْدَرُ الْمَرَّةِ ဟုခေါ်ဆိုသည်။

اسْمُ المرَّةِ သည် فَعْلَةٌ ၏ وزن ဖြင့်လာရှိမည်။

ဥပမာ - جَلْسَةٌ (တစ်ကြိမ်ထိုင်ခြင်း) نَظْرَةٌ (တစ်ကြိမ်ကြည့်ခြင်း)

اسم الْمَرَّةِ ပြုလုပ်ရန် သတ်မှတ်ချက်များ

اسم الهَيْئَةِ ပြုလုပ်ရန်သတ်မှတ်ချက်များနှင့် اسم المرَّةِ ပြုလုပ်ရန် သတ်မှတ်ချက်များသည် အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ထို့ကြောင့်

(၁) اسـم الْـمَرَّةِ ပြုလုပ်မည့် فعل သည် (الـفِـعْـلُ الحِسِّيُّ) (ခေါ်) ထိသိနိုင်သော فعل ဖြစ်ရမည်။

ဥပမာ - فَقِهَ (နားလည်သိရှိခြင်း) عَلِمَ (သိရှိခြင်း)

(၂) اسْمُ الْمَرَّةِ ပြုလုပ်မည့် فعل သည် အမြဲတည်ရှိနေသော ဝိသေသကိုဖော်ပြသည့် فعل မျိုးမဖြစ်စေရ။

ဥပမာ - جَبُنَ (သူရဲဘောကြောင်ခြင်း) جَمُلَ (လှခြင်း)

(၃) اسم الهَيْئَةِ ပြုလုပ်မည့် فعل သည် فعل تَامٌ ဖြစ်ရမည်။ نَاقِصٌ မဖြစ်ရ။

ဥပမာ - كان (ဖြစ်ခြင်း) عسى (ဖြစ်လုနီးနီး)

မှတ်ချက်

(၁) اسم الْمَرَّةِ အား الفعل الثلاثي المجرد မှ ပြုလုပ်ရသည်။

ဥပမာ ضَرَبَ မှ ضَرْبَةٌ (တစ်ကြိမ်ရိုက်ခြင်း)

ذَبْحَةٌ (တစ်ကြိမ် လှီးခြင်း) မှ ذَبَح

(၂) الفعل الثلاثي المزيد فيه အား اسم الهَيْئَةِ ပြုလုပ်လိုပါက ထိုالثلاثي المزيد فيه၏ مصدر တွင် تاء التأنِيْثِ ထည့်ပေးရမည်။

ဥပမာ اِنْتِفَاعَةً (တစ်ကြိမ် အကျိုးခံစားခြင်း) မှ اِنْتِفَاعًا မှ اِنْتَفَعَ

اِنْطِلَاقَةً (တစ်ကြိမ်သွားခြင်း) မှ اِنْطِلَاقًا မှ انْطَلَقَ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ فعل များကို اسم المَرَّةِ ပြုလုပ်၍ ဝါကျဖွဲ့ပေးပါ။

هَبَطَ نَظَرَ نَصَرَ فَزَعَ

(၁၀) اسم التَّصْغِيْرِ (အလွန်သေးငယ်ကြောင်းပြ နာမ်)

اسم التَّصْغِيْرِ ဆိုသည်မှာ اسم المُعْرَبَ တစ်ခု၏ အရွယ်အစား(သို့) ဝိသေသအား လျော့နည်းသွားကြောင်း ဖော်ပြပေးသောاسم ကိုခေါ်သည်။

ဥပမာ - كُتَيْبٌ (စာအုပ်သေးသေးလေး) မှ كِتَابٌ

قُلَيْمٌ (ကံလောင်တံ အသေးလေး) မှ قَلَمٌ

اسم التَّصْغِيْرِ ၏ وزن မှာ (၃) ခုရှိသည်။

(၁) فُعَيْلٌ = كُتَيْبٌ မှ كِتَابٌ (စာအုပ်သေးသေးလေး)

(၂) فُعَيْعِلٌ = دُرَيْهِمٌ မှ دِرْهَمٌ (ငွေဒင်္ဂါးသေးသေးလေး)

(၃) فُعَيْعِيْلٌ = عُصَيْفِيرٌ မှ عُصْفُوْرٌ (ငှက်သေးသေးလေး)

اسم التَصْغِيْرِ ပြုလုပ်ရန်စည်းကမ်းချက်များ

اسم التَصْغِيْرِ ပြုလုပ်မည့် اسم သည်…………

(၁) اسم ဖြစ်ရမည်။ فعل နှင့် حرف မဖြစ်စေရ။

(၂) مُضْمَرَاتٌ နှင့် مُبْهَمَاتٌ ကဲ့သို့သော حرف နှင့်တူဆင်သည့် حرف

မျိုးမဖြစ်စေရ။

ဥပမာ - مَنْ كَيْفَ التي هؤلاء

(၃) اسم التَصْغِيْرِ ၏ ဝဇန် ဖြင့်လာရှိသော اسم မျိုးမဖြစ်စေရ။

ဥပမာ - مُهَيْمِنٌ مُسَيْطِرٌ شُعَيْبٌ

(၄) လျှော့နည်းခြင်း (သို့) သေးငယ်ခြင်း သဘောတရားကို လက်မခံနိုင်သော اسم မျိုး မဖြစ်စေရ။

ဥပမာ - كُلٌّ عَظِيْمٌ جَسِيْمٌ أُسْبُوْعٌ

اسم التصغير ပြုလုပ်ပုံ

၁။ الاسم الثلاثي المجرد (မူရင်းအက္ခရာသုံးလုံး) ရှိသော اسم များကို اسم التصغير ပြုလုပ်လိုပါက فُعَيْلٌ ၏ ဝဇန် ဖြင့်ပြုလုပ်ရမည်။

ပြုလုပ်ပုံမှာ…………

(၁) ပထမ အက္ခရာကို ضَمَّةٌ (ُ) ပေးရမည်။

(၂) ဒုတိယ အက္ခရာကို فَتْحَةٌ (َ) ပေးရမည်။

(၃) တတိယ နေရာတွင် ياء التصغيرِ السَّاكِنَةُ (يْ) ကိုထည့်ပေးမည်။

ဥပမာ - رَجُلٌ رُجُلٌ رُجَلٌ رُجَيْلٌ

၂။ اسم التصغير ပြုလုပ်မည့် اسم သည် မူရင်းအက္ခရာသုံးလုံးထက် ကျော်သော اسم ဖြစ်ပါက فُعَيْعِلٌ (သို့) فُعَيْعِيْلٌ ၏ ဝဇန် ဖြင့်ပြုလုပ်ရမည်။ ထို့ပြုလုပ်ရာတွင် ياء التصغير الساكنةُ ၏နောက်တွင်လာသော အက္ခရာကို كسرةٌ ပေးရမည်။

فُعَيْعِلٌ ၏ ဝဇန် ဖြင့် ပြုလုပ်ရသော ဥပမာများ

☆ အက္ခရာတစ်လုံးပိုပါက فُعَيْعِلٌ ၏ ဝဇန် ဖြင့်ပြုလုပ်ရမည်။

دُرَيْهِمٌ دُرَيْهَمٌ دُرَهَمٌ دُرْهَمٌ دِرْهَمٌ

سُوَيْحِرٌ سُوَحِرٌ سُاحِرٌ سَاحِرٌ

فُعَيْعِيْلٌ ၏ وزن ဖြင့်ပြုလုပ်ရသော ဥပမာ

☆ အက္ခရာ နှစ်လုံး (သို့) နှစ်လုံးထက်ပိုပါက فُعَيْعِيْلٌ ၏ وزن ဖြင့်ပြုလုပ်ရမည်။

مُصَيْبِيْحٌ مُصَيْبَاحٌ مُصَيْبَاحٌ مُصَبَاحٌ مُصْبَاحٌ مِصْبَاح

عُصَيْفِيْرٌ عُصَيْفِوْرٌ عُصَيْفُوْرٌ عُصَفُوْرٌ عُصْفُوْرٌ

سُفَيْرِيْجٌ سُفَيْرِجَلٌ سُفَيْرَجَلٌ سُفَرْجَلٌ سَفَرْجَلٌ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။အောက်ပါ اسم များကို اسم التصغير ပြုလုပ်ပေးပါ။

جَامِعٌ قَمِيْصٌ مَحْمُوْدٌ نَخِيْلٌ أَقْلَامٌ

၂။အောက်ပါ اسم التصغير များ၏ မူရင်းစကားလုံးများကို ဖော်ပြပါ။

شُمَيْسَةٌ جُعَيْفِرٌ عُوَيْلِمٌ حُوَيْمِدٌ أُحَيْمِدٌ

(၁၁) اِسْمُ النَّسَبِ (ဆက်နွယ်မှုပြ နာမ်)

اِسْمُ النَّسَبِ ဆိုသည် မြို့၊နေရာဒေသ၊အဖွဲ့အစည်းနှင့် လုပ်ငန်း တစ်ခုခုတို့ဖြင့် ဆက်နွယ်ပက်သက်ကြောင်းဖော်ပြပေးသော اسم ကိုခေါ်ဆိုသည်။ထို့သို့ ဆက်နွယ်ပက်သက်ကြောင်းဖော်ပြပေးရန်အတွက် اسم ၏ အဆုံးတွင် يَاءٌ مُشَدَّدَةٌ (يّ) တိုးပေး၍ ထို ياء ၏ အလျင်ရှိ အက္ခရာအား كَسْرَةٌ ထည့်ပေးရမည်။

ဥပမာ مِصْرُ မှ مِصْرُيٌّ مِصْرِيٌّ

كَوْثَرُ မှ كَوْثَرُيٌّ كَوْثَرِيٌّ

يَهُوْدٌ မှ يَهُوْدُيٌّ يَهُوْدِيٌّ

မှတ်သားရန် ။ ။ ဆက်နွယ်ပတ်သက်သော اسم ကို اسم النَّسَبِ (သို့) المَنْسُوْبُ ဟုခေါ်ပြီး၊ ဆက်နွယ်ပတ်သက်ခြင်းခံရသော اسم ကို المَنْسُوْبُ إِلَيْهِ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - المَنْسُوْب المَنْسُوْبُ إليه

كَوْثَرِيٌّ	كَوْثَرُ
عِرَاقِيٌّ	العِرَاقُ

(၁၂) فِعْلُ التَّعَجُّبِ (အာမေဍိတ်ပြ ကြိယာနာမ်)

فعل التَّعَجُّبِ ဟူသည်မှာ ကွယ်ဝှက်နေသော ကိစ္စရပ်တစ်ခုခုအား ရုတ်တရက် သိ/မြင်/ကြားရချိန် အံ့သြသွားမှုကို ဖော်ပြပေးသော ကြိယာနာမ် တစ်မျိုးကိုခေါ် ဆိုသည်။

ဥပမာ - مَاأَحْسَنَ الْبَدْرَ! (လပြည့်ဝန်း အရမ်းလှပါလား)

فعل التعجب ၏ صيغة များ

فعل التعجب ၏ صيغة သည် (၂) ခုရှိပါသည်။

၁။ مَاأَحْسَنَ الْبَدْرَ! - مَاأَفْعَلَهُ! (လပြည့်ဝန်း အရမ်းလှပါလား)

၂။ أَحْسِنْ بِالْبَدْرِ ! - أَفْعِلْ بِهِ (လပြည့်ဝန်း တယ်လှပါလား)

ဖော်ပြပါ صيغة နှစ်ခုကို စံပြု၍ အခြားကြိယာများကိုလည်း ဆင့်ပွားသုံးနှုန်းပြောဆိုနိုင်သည်။

فعل التعجب ပြုလုပ်နည်း

اسم التفضيل ပြုလုပ်ရာတွင် သတ်မှတ်ထားသော စည်းကမ်းချက်များနှင့်ကိုက်ညီသည့် فعل များကိုသာ فعل التعجب ပြုလုပ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

فعل التعجب ပြုလုပ်နည်းမှာ (၂)ခုရှိသည်။

ပုံစံ(၁)

(၁) أَفْعَلَ ပုံစံပြုလုပ်ရမည်။

(၂) أفعَلَ ရှေ့တွင် مَا (التَّعَجُّبِيَّةُ) ကို ထည့်ပေးရမည်။

(၃) မိမိအံ့ဩမိသောအသမ်(المُتَعَجَّبُ مِنْهُ)ကို منصوبٌ အဖြစ်ယူလာရမည်။

ဥပမာ - مَا أَحْسَنَ البَدْرَ !

ما التعجبية	فعل من "حَسُنَ"	المُتَعَجَّبُ منه
نكرة	فعل	فاعل مفعول به
مبتدأ	خبر	

ပုံစံ(၂)

(၁) أَفْعِلْ بِـ ၏ ပုံစံယူလာရမည်။

(၂) မိမိအံ့ဩမိသော အသမ် (المُتَعَجَّبُ مِنْهُ) ကို مَجْرُوْرٌ အဖြစ်ယူလာရမည်။

أَحْسِنْ بِـ الْبَدْرِ!

فعل ماض جامد أو أمر جامد من "أحسن"	حرف جر زائد	مجرور
فعل التعجب		المتعجب منه

မှတ်သားရန်

အထက်ပါ صيغة (၂)ခုအပြင် فعل التعجب ၏ အခြား صيغة များလည်း ရှိသေးသည်။ ထိုصيغة များမှာ سماعية များဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

၁။ لِلّٰهِ دَرُّهٗ ➤ لِلّٰهِ دَرُّهٗ فَارِسًا ! (အရမ်းတော်တဲ့ မြင်းစီးသူရဲကောင်းပါလား။)

၂။ كَيْفَ ➤ كَيْفَ أَكَلْتَ الْحَدِيْدَ ! (သံကို စားလိုက်တာပဲ။)

၃။ يَا ➤ يَا أَخِيْ مَاأَنْتَ أَخَا! (ညီအစ်ကိုစိတ်မရှိလိုက်တာ အစ်ကိုရာ။)

၄။ يَالَهُ ➤ يَالَهُ مِنْ رَجُلٍ تَرَكَ حَقَّهُ! (တကယ့်လူပဲ၊ကိုယ့်ရပိုင်ခွင့်ကိုစွန့်လွှတ်တာ။)

၅။ يَالَكَ ➤ يَالَكَ مِنْ أَنَّكَ سَجَّلْتَ تَارِيْخًا! (ခင်ဗျားတကယ့်လူပဲ၊သမိုင်းကို တွင်စေလိုက်တာ)

၆။ يَالِيْ ➤ يَالِيْ مِنْ قَارِئٍ! (ကျွန်တော်တကယ့်ကာရီပါလား)

၇။ وَاهًا ➤ وَاهًا لِزَيْدٍ ثُمَّ وَاهًا! (ဇိုင်ဒ်တယ်သြဘာပေးထိုက်ပါလား)

၈။ سُبْحَانَ اللّٰهِ ➤ سُبْحَانَ اللّٰهِ ! إِنَّ الْمُسْلِمَ لَايَكْذِبُ .

(စွဗ္ဗဟာနလ္လာဟ် - မွတ်စ်လင်မ် မလိမ်ပါဘူးကွာ)

လေ့ကျင့်ခန်း

အောက်ပါဝါကျများကို မြန်မာဘာသာသို့ပြန်ဆိုပါ။

(١) ما أَعْظَمَ الجَامِعَةَ !. (٢) ما أَفْصَحَ الخَطِيْبَ !.

(٣) أَسْعِدْ بِالطُّلَّابِ !. (٤) أَقْبِحْ بِالْكَاذِبِ. ١

(٥) ما أَكْتَبَ المُؤَلِّفَ! (٦) أَجْمِلْ بِالصَّدَاقَةِ الطَّيِّبَةِ!

၂။အောက်ပါ فعل တစ်ခုတိုင်းကို فعل التعجب ၏ صيغة နှစ်ခုလုံးဖြင့်ပြောင်းပေးပါ။

شَرُفَ سَأَلَ سَهُلَ خَفَّ قَبَحَ نَصَرَ

